

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้
เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ
The Design and Development of Printed Media for Educate
to Cultural Identity of Kohyor Community

เสริมศักดิ์ ขุนพล
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้
ประจำปี พ.ศ. 2557
มหาวิทยาลัยทักษิณ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ 2) เพื่อออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอของนักท่องเที่ยว โดยใช้การศึกษาแบบวิจัยและพัฒนา เริ่มต้นจากการค้นหาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ ผนวกกับสำรวจความคิดเห็นเชิงปริมาณจากชาวบ้านในชุมชนเกาะยอ จำนวน 352 คน จากนั้นจึงนำอัตลักษณ์ทั้งหมดมานำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ โดยใช้กระบวนการพัฒนาและออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ และประเมินคุณภาพสื่อและความพึงพอใจสื่อสิ่งพิมพ์จากนักวิชาการทางด้านนิเทศศาสตร์ จำนวน 5 ท่าน และชาวบ้านในชุมชนจำนวน 36 คราวเรือนแล้ว ผู้วิจัยจึงผลิตสิ่งพิมพ์ตัวอย่างและนำสิ่งพิมพ์นั้นไปวัดผลการรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอกับนักท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะยอจำนวน 100 คน พร้อมแจกแบบสอบถามเพื่อวัดผลของสื่อหลังอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ดังกล่าว

ผลวิจัยพบว่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ ความเชื่อที่ผูกพันกับศาสนาและความเชื่อที่ผูกพันการดำรงชีวิตและทำมาหากิน ทั้งหมดอยู่บนหลักฐานภูมิศาสตร์ที่มีอยู่ แสดงออกมาในรูปแบบของพิธีกรรม และประเพณีต่างๆ ซึ่งแฝงด้วยเรื่องเล่าหรือตำนานที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่เล่าต่อๆ กันมาในเชิงมุขปาฐะ ซึ่งคนในชุมชนต่างมองว่าสมควรนำไปสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักในความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน แม้ว่าปัจจุบันจะมีการเกิดใหม่ของประเพณี ความเชื่อ และศาสนสถานในชุมชน แต่สิ่งที่เข้ามาใหม่กลับไม่สามารถสร้างการยอมรับของชาวบ้านให้เล็งเห็นว่าเป็นอัตลักษณ์วัฒนธรรมของตนได้

ในส่วนของการออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอนั้น พบว่าสื่อสิ่งพิมพ์ที่เหมาะสมในการให้ความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ ต้องมีเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของวัฒนธรรมในฐานะตัวแทนของชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือประวัติความเป็นมาและกิจกรรมที่สร้างความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยวได้ และต้องออกแบบด้วยการใช้ภาพจริงมีแผนที่ประกอบเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเยี่ยมชมแหล่งทรัพยากรวัฒนธรรมนั้นได้ การใช้ตัวอักษรและสีต้องมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาและสื่อถึงความ เป็นชุมชนไทยพุทธของชาวเกาะยอได้

สำหรับความสัมพันธ์ของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีผลต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอจากนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน ก่อนและหลังจากอ่านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ พบว่า ค่าเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวหลังเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์มีการรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอสูงขึ้นจากค่าเฉลี่ย 37.16 เป็น 63.10 มีความต่างค่าเฉลี่ย 25.94 และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนก่อนและหลังจากที่เปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ อยู่ที่ .670 หรือร้อยละ 67.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีผลต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ชุมชนเกาะยอรายข้อตามอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่นำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.514$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าเรื่องราวเกี่ยวกับความศรัทธาในเกจิอาจารย์ชื่อดังมีความสัมพันธ์กับการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมากที่สุด ($r = 0.648$) รองลงมาคือความเชื่อเกี่ยวกับบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ($r = 0.576$) และการสะเดาะเคราะห์ลอยแพ ($r = 0.561$) ส่วนเรื่องราวของบรรพบุรุษในสารทเดือนสิบมีความสัมพันธ์กับการรับรู้อัตลักษณ์ของชุมชนน้อยที่สุด ($r = 0.426$)

คำสำคัญ: สื่อสิ่งพิมพ์, อัตลักษณ์, วัฒนธรรม, เกาะยอ

Abstract

This research aimed to study 1) a seeking of cultural identity in beliefs of Kohyor community 2) a design and development of printed media for educate to cultural identity of Kohyor Community and 3) to study the relationship of printed media between tourists perception with cultural identity of Kohyor Community. Using the Research and Development : R&D process start from a survey and analysis of the cultural beliefs are from the documents and field studies by in-depth interviews with key informants with selecting sampling and a survey of quantitative residents living in the community. A total of 352 peoples, Then, presented of the identities all through the printed media by the development and design publications and quality and satisfaction with printed media from media specialist of five persons and residents in the community of 36 households. After there, produced a printed media sample and publication is the lack of awareness about the cultural identity with of tourists about 100 peoples by using questionnaires to measure the media.

The research found that cultural identity in beliefs of Kohyor Community, are divided into two major categories is beliefs related religious and related with their life and livelihood. The expression comes in the form of rituals, people and traditions. Which is almost entirely on the evidence of the tradition religious landscape. To build with the story or myth existing local. This can to interpretation for visitors to appreciate. Recognizing the importance of culture, community. Although there is a new religious place in the community but it can't believe and recognized as the cultural identity of their own.

In terms of media design and development on the recognition of cultural identity of Kohyor Community. The media's right to provide knowledge about the cultural identity of Kohyor Community. Be content about the importance of culture as a representative of the community as possible. The second is the history and activities to entertain tourists. Using real visuals and design with a map so that surfers can visit the cultural resources. The font and colors must be relevant to the content and media to a community of Buddhist in Kohyor Community.

As for the relationship of the media to influence the perception of cultural identity of Kohyor Community. The analytical awareness about the cultural identity of community Kohyor from 100 tourists were before and after reading the printed media for educate to cultural identity of Kohyor Community found that the average tourists after open printed media is recognized to upper about the 37.16 to 63.10 and have the average different 25.94 and the correlation between the scores before

and after exposure to the printed media for educate to cultural identity of Kohyor Community are .670 or 67.0 percent and a statistically significant level. 01

When considering the relationship between the printed media resulting in the recognition about the cultural identity of Kohyor Community item based on cultural identity offered through publications. Found that relationships are statistically significant at the 0.01 level, with a correlation coefficient is positive in moderate ($r = 0.514$) as a story about faith instructor as a relationships recognition of cultural identity is most ($r = 0.648$), followed by the belief about the sacred well ($r = 0.576$) and exorcise castaway ($r = 0.561$) and the story of their ancestors in Sart Duean Sip relationship. to recognize the identity of the community is minimal ($r = 0.426$)

Keywords: printed media, identity, cultural, Kohyor

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยนี้ได้รับเงินสนับสนุนทุนอุดหนุนจากกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยทักษิณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ประเภททุนพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ ต้องขอขอบคุณสถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยทักษิณที่เล็งเห็นคุณค่าของงานวิจัยนี้ และผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลายที่ร่วมพิจารณาให้ทุนสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้ งานชิ้นนี้ไม่สามารถลุล่วงหากไม่ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชนเกาะยอ และนักวิชาการทุกท่านในพื้นที่จังหวัดสงขลา และขอขอบคุณนิสิตช่วยงานทั้งหมดที่ช่วยเก็บข้อมูลและแจกแบบสอบถามทั้งในส่วนของชาวบ้านและนักท่องเที่ยวทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวิจัยครั้งนี้จะสามารถสร้างอรรถประโยชน์ต่อชุมชนเกาะยอได้ไม่มากนักน้อย หากมีส่วนใดของรายงานที่มีข้อท้วงติง ผู้วิจัยขอรับฟังทุกข้อเสนอแนะมา ณ โอกาสนี้

เสริมศักดิ์ ขุนพล
ผู้วิจัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การจัดจำแนกกลุ่มข้อมูลความเชื่อทั้งหมดในชุมชนเกาะยอ	46
2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสำรวจในชุมชนเกาะยอ	48
3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ	49
4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยของวัฒนธรรมความเชื่อร่วมของชุมชนเกาะยอที่เหมาะสมในการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว.....	51
5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการสื่อความหมายของวัฒนธรรมความเชื่อ..... ของชุมชนเกาะยอ	51
6 ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณการประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ	59
7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสำรวจในชุมชนเกาะยอเกี่ยวกับการพึงพอใจสื่อ	61
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ	62
9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวในชุมชนเกาะยอ.....	64
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรู้จักอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ ก่อนจะอ่านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ.....	65
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรู้จักอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ หลังที่อ่านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ	66
12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอหลัง ที่อ่านจะอ่านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ	67
13 ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอก่อนและ หลังจากเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ของกลุ่มตัวอย่าง	67
14 แสดงค่าความสัมพันธ์ของการรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอก่อน และหลังจากเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	68
15 ค่าความสัมพันธ์ของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอโดยพิจารณา รายชื่อตามอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่นำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	68

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 สภาพป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชนเกาะยอ.....	2
2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
3 แสดงกระบวนการเกิดอัตลักษณ์ในวงจรวัฒนธรรมของ Stuart Hall.....	7
4 กระบวนการสร้างความหมาย	9
5 การวางจุดสนใจงานบนหน้าสื่อสิ่งพิมพ์.....	17
6 กระบวนการรับรู้	19
7 การแสดงถึงความรู้สึกต่อขีดชั้นความรู้สึกรักของประสาทสัมผัส.....	21
8 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	23
9 ผ้าทอเกาะยอที่ใช้ห่มเจดีย์เขากูฏ.....	31
10 ขบวนแห่ภาพผ้าห่มเจดีย์เขากูฏ.....	32
11 การห่มผ้าองค์พระเจดีย์เขากูฏ.....	32
12 พิธีห่มผ้าสมเด็จพระเจ้าเกาะยอ.....	33
13 รูปปั้นพ่อสมเด็จพระเจ้าเกาะยอ	34
14 ของแกำบนภาพพ่อสมเด็จพระเจ้าเกาะยอ	35
15 รูปปั้นทวดช้างในบริเวณวัดเขาบ่อ	37
16 ศาลเจ้าวัดไถ่ก้งในชุมชนเกาะยอ	39
17 สิวลี รุ่นแรก วัดเขากูฏ เกาะยอ สงขลา	41
18 ตัวอย่างบางส่วนของกรวาง Lay Out แผ่นพับ	58
19 ตัวอย่างบางส่วนของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการออกแบบมาจากการวาง Lay Out.....	58
20 ตัวอย่างการจัดวาง Layout ที่จัดวางสมดุลแบบสมมาตรระหว่างภาพประกอบและเนื้อหา ...	61

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เกาะยอเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในทะเลสาบสงขลามีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ผู้คนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบนเกาะแห่งนี้ได้ก่อร่างสร้างตัวบนพื้นฐานเกษตรกรรมแบบพึ่งพาตามระบบความเชื่อดั้งเดิมและพุทธศาสนาเป็นเวลาหลายร้อยปี จนเป็นเอกลักษณ์และเสน่ห์เฉพาะท้องถิ่น ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์ ส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง (ชัยวุฒิ พิริยะกุล, 2549) ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอเป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยือนเป็นจำนวนมาก จากการสำรวจของสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.2555 พบว่าเกาะยอเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเยือนจำนวนสูงถึง 100,000 คนต่อปีจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดสงขลาจำนวน 4,000,000 คนต่อปี (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดสงขลาแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.), 2556 : 182-187) และได้รับการประเมินให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีศักยภาพสูง รองจากตลาดน้ำคลองแห อำเภอหาดใหญ่ และตลาดน้ำคลองแดน อำเภอรโนด

แต่ในระยะหลังๆ จำนวนนักท่องเที่ยวเริ่มห่างหายไปจากเกาะยอ ซึ่งชาวบ้านในชุมชนต่างเห็นพ้องกันว่าปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากการไม่ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง และความต้องการของชาวบ้านในพื้นที่ร้อยละ 90 ต้องการให้รัฐหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้ามาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพเพียงพอ โดยแก้ไขและเร่งประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและศิลปวัฒนธรรมให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายเร่งด่วน พร้อมทั้งสร้างจุดขายใหม่ๆ ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ได้เที่ยวได้ตลอดทั้งปี (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดสงขลาแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.), 2556 : 304) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน) (2556) ว่าแต่ละพื้นที่ควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ และสื่อความหมายวัฒนธรรมที่มีอยู่ เพราะการถ่ายทอดคุณค่าและความหมายอันบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวให้ประชาชนรับรู้ นั้น นอกจากทำให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่น่าสนใจแล้ว ยังเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยสามารถสร้างรายได้และเป็นเครื่องมือในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่

กฤษณีย์ ไชยวณิช (2554) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสงขลา พบว่าการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกิดมาจากทรัพยากรวัฒนธรรมความเชื่อที่มีอยู่มากมายทำให้จังหวัดนี้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพิเศษกว่าแหล่งอื่นๆ และเป็นปัจจัยหลักที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยือนเพิ่มมากขึ้น เช่น นักท่องเที่ยวชาวจีนมาเลเซียหรือสิงคโปร์ ที่นับถือศาสนาพุทธจะมีความรู้สึกว่าองค์พระที่สงขลาศักดิ์สิทธิ์ การได้มาไหว้ จะให้กลับไปทำมาหากินได้คล่อง เป็นต้น

สถิตินักท่องเที่ยวในปี 2549-2550 พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดสงขลาเพิ่มมากขึ้น ส่วนหนึ่งอนุมานได้ว่าเป็นเพราะอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงความเชื่อ ประเพณีพิธีกรรมเทศกาล ตลอดจนการปฏิบัติธรรม ซึ่งมีช่วงเวลาจัดงานกระจายตลอดปี และแนวโน้มขยายเติบโตเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ประกอบกับศาสนาสถานในจังหวัดสงขลาต่างมีการขยายตัวทั้งในทางรูปธรรม

คือมีการก่อสร้างเพิ่มขึ้นมากมาย และในทางนามธรรม คือมีประเพณี พิธีกรรมที่ควรค่าแก่การเป็น
สถานศักดิ์สิทธิ์ แม้บางเรื่องนั้นจะเป็นเพียงตำนานของกลุ่มคนแบบปากต่อปาก แต่สามารถสร้าง
บรรยากาศให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางไปสัมผัสได้ และส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวในระยะ 2-3 ปีที่
ผ่านมา

การพัฒนารูปแบบการสื่อความหมายวัฒนธรรมความเชื่อของเกาะยอ จึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะ
ช่วยหาทางออกตามความต้องการของชาวบ้านในชุมชน และสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมา
ท่องเที่ยวในเกาะยอเพิ่มมากขึ้น ในอดีต ชนาธิป แก้วทอง (2550) ได้ศึกษาการสื่อความหมายในการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ พบว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้ใช้สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่น
พับ โปสเตอร์ และแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่หรือให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวทาง
ประวัติศาสตร์ของเกาะยอ ซึ่งสร้างความพึงพอใจกับแก่นักท่องเที่ยวในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68)
แต่ระยะต่อมาไม่มีการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ดังกล่าวอีกแล้ว เนื่องจากการขาดประมาณสนับสนุนจาก
ภาครัฐ จึงทำให้รูปแบบการสื่อความหมายด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ขาดหายไป ปรากฏเพียงแค่การใช้สื่อบุคคล
เช่น เจ้าหน้าที่นำเที่ยว หรือชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้สื่อความหมายแทน แต่ปัญหาการขาดแคลน
บุคลากร ขาดทักษะการสื่อสาร และไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดีพอ ทำให้สื่อ
บุคคลเหล่านี้ ไม่สามารถสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวสนใจแหล่งท่องเที่ยว และตระหนักใน
ความสำคัญของวัฒนธรรมพื้นถิ่นของเกาะยอได้

แม้ว่าปัจจุบันยังปรากฏการใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอยู่
เช่น แผนที่ท่องเที่ยวตำบลเกาะยอ ในโครงการถนนวัฒนธรรมที่ผลิตโดยสถาบันทักษิณคดี และการใช้
ป้ายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่ผลิตโดยบริษัทเอกชนติดตั้งอยู่ทั่วพื้นที่เกาะยอ แต่จากการสำรวจของ
ผู้วิจัยพบว่าป้ายส่วนใหญ่มีลักษณะเก่า ขำรุด ทрудโทรมจนไม่สามารถอ่านข้อความได้ บางป้ายถูก
ติดตั้งในจุดที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ และที่สำคัญเนื้อหาที่น่าสนใจผ่านสื่อทั้งสองนั้น
ไม่มีการสื่อความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเชื่อที่ตรงกับอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวเลย

ภาพ 1 สภาพป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชนเกาะยอ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าเพื่อให้การสื่อความหมายของมรดกวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเกาะยอเกิดประสิทธิภาพตรงกับอุปสงค์และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน จึงควรมีการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ (Specialized Publication) ขึ้นมาใหม่เพื่อนำเสนอความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ ที่ไม่เพียงสนใจเพียงแต่วัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิม แต่ต้องเกิดจากการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิมกับวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งเป็นลักษณะร่วมสำคัญทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ ที่ให้สังคมอื่นๆ ยอมรับในวงกว้าง และสามารถนำมาเป็นบรรทัดฐานเพื่อเป็นตัวแทนของท้องถิ่นของเกาะยอ ณ ปัจจุบันได้ โดยใช้กระบวนการศึกษาวัฒนธรรมใหม่ที่ประกอบสร้างขึ้นใหม่นี้ว่า “อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Culture Identity)” โดยการใช้กระบวนการวิจัยที่ให้ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจร่วมกับผู้วิจัยได้ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริงและดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชนท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและค้นหาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอของนักท่องเที่ยว

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ชุมชนเกาะยอ ประกอบไปด้วย 9 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านอ่าวทราย บ้านดิน บ้านนอกบ้านสวนทุเรียน บ้านท่าไทร บ้านโนนบ้าน บ้านป่าโหนด บ้านท้ายเสาเซ บ้านสวนใหม่
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ข้อมูลอัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ ได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องโชค เคราะห์ ดวงชะตา ฤกษ์ยาม วัตถุมงคล และความเชื่อเกี่ยวกับเกจิอาจารย์
3. ขอบเขตด้านการออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมความเชื่อเกาะยอ
4. ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้
 - 4.1 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสำรวจอัตลักษณ์วัฒนธรรมความเชื่อภาคสนามโดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มแบบลูกโซ่และสำรวจความคิดเห็นเชิงปริมาณของชาวบ้านที่อาศัยในชุมชนเกาะยอ จำนวน 352 คน
 - 4.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการประเมินคุณภาพสื่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อและนิเทศศาสตร์ จำนวน 5 ท่าน และความพึงพอใจสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ ชาวบ้านภายในชุมชนเกาะยอ จำนวน 9 หมู่บ้าน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีจำเพาะเจาะจง หมู่บ้านละ 4 ครอบครัว ครอบครัวละ 1 คน รวมเป็นจำนวน 36 คน

4.3 กลุ่มตัวอย่างการรับรู้อัตลักษณ์การรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ ได้แก่ นักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน โดยใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีจำเพาะเจาะจงด้วยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนเกาะยอ

นิยามศัพท์เฉพาะ

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม หมายถึง อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ ได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องโชค เคราะห์ ดวงชะตา ฤกษ์ยาม วัตถุมงคล และความเชื่อเกี่ยวกับเกจิอาจารย์

สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจที่สามารถนำไปใช้เพื่อการส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ

ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอที่สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนของผู้รับสารผ่านการเปิดรับสื่อ ณ ขณะนั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานในชุมชนเกาะยอ เช่น องค์การบริหารตำบลเกาะยอ สถาบันทักษิณคดี ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว ชมรมโฮมสเตย์เกาะยอ วัด โรงเรียนชุมชนเกาะยอ และร้านค้า นำสื่อสิ่งพิมพ์ที่ได้ใช้ในการส่งเสริมเสริมการท่องเที่ยวและสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแก่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเยือนชุมชนเกาะยอ

2. ประโยชน์ในการพัฒนา

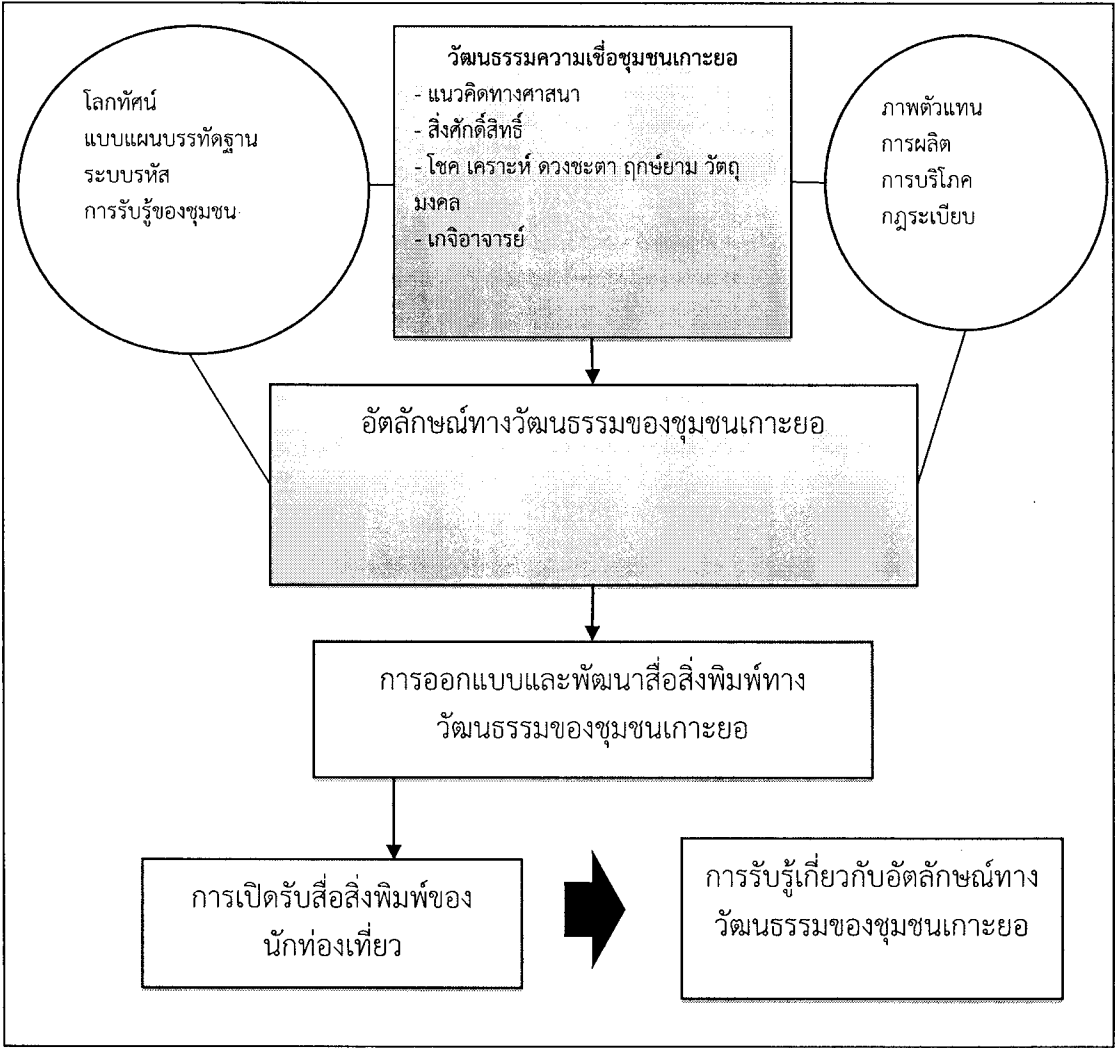
ชาวบ้านและผู้นำเที่ยวภายในชุมชนเกาะยอ นำข้อมูลที่ได้จากสื่อไปเป็นทุนวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจท้องถิ่นและสื่อความหมายกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันเป็นผลต่อการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้ และส่งผลให้อัตลักษณ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นดำรงอยู่ต่อไป

3. ประโยชน์ทางวิชาการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้ระเบียบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่มีความตรงทั้งความตรงภายใน และความตรงภายนอกซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับนักวิจัยคนอื่นๆ นำไปเป็นแบบอย่างในการสื่อความหมายทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทอื่นๆ ต่อไป

กรอบแนวความคิด

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งเป็นการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ แล้วนำอัตลักษณ์นั้นมานำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ หลังจากนั้นวัดดูผลการรับรู้อัตลักษณ์นั้นในระดับบุคคลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนเกาะยอ

ภาพ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1.แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อ
- 2.แนวคิดเรื่องการสื่อความหมาย
- 3.แนวคิดสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจและการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์
- 4.แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

1.แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อ

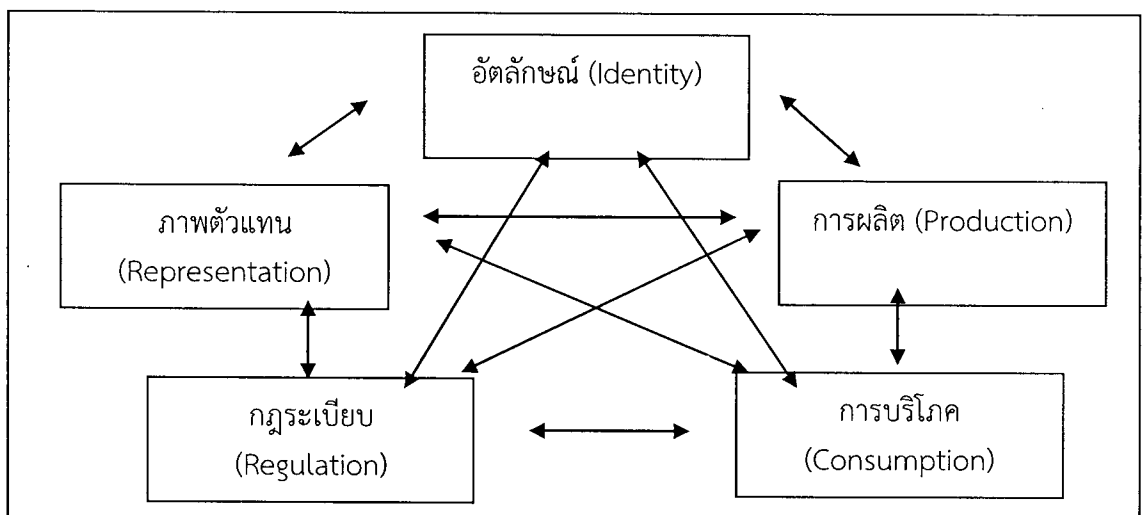
อัตลักษณ์ (Identity) เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของปัจเจกหรือกลุ่มคนว่ามีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เช่นไรบ้าง มีความแตกต่างจากคนกลุ่มอื่นอย่างไร โดยมีลักษณะเลื่อนไหล ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทและกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป และประการสำคัญคืออัตลักษณ์นั้นสามารถถูกสร้างหรือนิยามขึ้นได้ทั้งคนในและคนนอก (ประสิทธิ์ ลิขิตา, 2551:163) อัตลักษณ์ท้องถิ่นเป็นลักษณะเฉพาะตัวตนในระดับชุมชนและท้องถิ่น ที่ไม่ใช่เรื่องของใครผู้ใดผู้หนึ่งที่เป็นปัจเจกบุคคล หากเป็นเรื่องของความเป็นคนที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มคน เป็นกระบวนการที่จะบอกแก่คนอื่นว่าตนเองเป็นใคร และสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไร ซึ่งก่อเกิดมาจากการเรียนรู้ (สายันต์ ไพเราะจิตต์, 2552 : 17) อัตลักษณ์ท้องถิ่นเกิดจากสิ่งต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นในพื้นที่ เช่น ตราสัญลักษณ์ คำขวัญ สัญลักษณ์ประจำท้องถิ่น ประเพณี การแต่งกาย ภาษาที่ใช้พูด สถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่สังคมได้สร้างขึ้นจนกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ (ทินวงษ์ รักอิสสระกุล และ ธิญญธร อินทร์หาญ, 2554) คุณลักษณะสำคัญของอัตลักษณ์ คือสัญลักษณ์ (Symbol) ที่จะใช้แสดงตน สัญลักษณ์และการเป็นตัวแทน (Representative) เป็นสิ่งสำคัญในการแสดงให้เห็นแนวทางที่เรามีอัตลักษณ์ ร่วมกับบุคคลบางคนและแยกแยะตัวเราด้วยความแตกต่างจากคนอื่น (พิศิษฐ์ คุณวิโรจน์, 2556:307) ปัจจุบันการเคลื่อนไหวของสังคมแนวใหม่ (New Social Movement) พยายามที่สร้างหรือแสดงอัตลักษณ์ในลักษณะที่ท้าทายและสร้างขีดจำกัดให้กับอำนาจรัฐ โดยมีพื้นที่สาธารณะเป็นฐานการเคลื่อนไหวและปฏิบัติการสื่อสารในประชาชน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและพัฒนาทางเลือกสำหรับวิถีชีวิต ด้วยการสร้างนวัตกรรมทางวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ วิถีชีวิตแบบใหม่ (Creation of New Life Style) ในสร้างความหมาย (อรรถจักร สัตยานุรักษ์, 2542 อ้างใน ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์, 2553) อัตลักษณ์จึงเป็นเครื่องมือทางกระบวนการทางสังคมใหม่ที่ชุมชน นำมาสร้างความรู้ ความเข้าใจทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมซึ่งถือเป็นเรื่องราวในชีวิตประจำวันของตนกับชุมชนรายรอบ

อัตลักษณ์ได้ถูกกำหนดด้วยความเหมือนและความแตกต่างจากผู้อื่น ทำให้อัตลักษณ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ด้วยกัน คือ 1) อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Individual Identity) หรือการนิยามตัวตนว่าเราเป็นใคร โดยจะเกิดขึ้นได้จากการที่เรามีปฏิสัมพันธ์หรือสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ 2) อัตลักษณ์ทางสังคมหรืออัตลักษณ์ร่วม (Collective/Social Identity) คือกลุ่มคนหนึ่งๆ จะมีอัตลักษณ์ร่วมกัน

โดยอัตลักษณ์ร่วมกันนี้จะเป็นอย่างใดก็ได้ เช่น อาชีพ ภาษา ศาสนา แต่ที่สำคัญคือกลุ่มที่มีลักษณะร่วมกันนี้จะต้องมีประเพณีบางอย่างที่เป็นของกลุ่มตัวเอง โดยสมาชิกของกลุ่มไม่จำเป็นต้องรู้จักสมาชิกอื่นๆ ทั้งหมด กาญจนา แก้วเทพ (2544: 163) กล่าวว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) ก่อตัวมาจากการใช้วาทกรรม (Discourse) และปฏิบัติการต่างๆ ในสังคม (Social Practice) ที่ดำเนินอยู่ในชีวิตประจำวันของบุคคล เช่น การสนทนา การทักทาย การประกอบพิธีกรรม ฯลฯ บุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเดียวกันก็จะถูกยอมรับจากสมาชิกภายในชุมชนเดียวกันว่า “เป็นคนใน/คนในวัฒนธรรมเดียวกัน” ในด้านบทบาทของอัตลักษณ์ต่อบุคคลและสังคม นักวัฒนธรรมนิยมบางสำนักก็มีแนวคิดพื้นฐานว่า เรื่องของวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับ “อำนาจ” (Power) เนื่องจากวัฒนธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเรื่องอัตลักษณ์ของบุคคลหรือสังคมนั้นเป็นแหล่งที่มาของอำนาจบางชนิด หากบุคคลหรือสังคมใดขาดอัตลักษณ์เฉพาะตัวหรืออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมแล้ว ก็จะทำให้ขาดความมั่นใจ หดความภาคภูมิใจในตัวเอง เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน อัตลักษณ์คือการต่อสู้ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งภายใต้สังคมที่เต็มไปด้วยผู้คนที่หลากหลาย

Sarbaugh (1979) กล่าวถึงเกณฑ์ในการวิเคราะห์ความแตกต่างวัฒนธรรม หรือการพิจารณาอัตลักษณ์แต่ละวัฒนธรรม ดังนี้ 1) โลกทัศน์ (Worldview) ซึ่งเป็นชุดความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับความหมายชีวิต เป้าหมายชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับจักรวาล ฯลฯ 2) แบบแผนของบรรทัดฐาน (Normative Pattern) ซึ่งเป็นแบบแผนที่วางแนวทางการปฏิบัติของคนในกลุ่มว่าต้อง/ไม่ต้องทำอะไร ควร/ไม่ควรทำอะไร ตามระดับความเข้มงวดของแต่ละวัฒนธรรมที่ต่างกันไป 3) ระบบรหัส (Code System) ซึ่งเป็นแบบแผน/กฎทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับทุกอย่างที่มีความหมาย (Meaning) ไม่ว่าจะเป็นวจนภาษา อวัจนภาษา สถานที่ เวลา โครงสร้างทางสังคม ฯลฯ 4) ความสัมพันธ์ที่บุคคลได้รับรู้ (Perceived Relation) ซึ่งอาจมีหลายมิติ เช่น เป้าหมายของแต่ละวัฒนธรรมนั้นไปด้วยกันหรือไม่ เกี่ยวกับลำดับขั้นตอนของ ความสัมพันธ์นั้นและความรู้สึกบวก-ลบ กับผู้อื่น (alien) เป็นต้น

Stuart Hall (1994) ได้อธิบายถึงการเกิดอัตลักษณ์ในวงจรวัฒนธรรม (Circuit of Culture) ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ใครผลิตอะไรขึ้นมาจนเกิดการสร้างเอกลักษณ์ มีกระบวนการอย่างไร และจุดหยุดยั้งอยู่ตรงไหน หรือจะแปรเปลี่ยนไปเมื่อใด ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ภาพ 3 แสดงกระบวนการเกิดอัตลักษณ์ในวงจรวัฒนธรรมของ Stuart Hall

1. การผลิต (Production) แต่ละบุคคลสร้างความหมายและแลกเปลี่ยนความหมายจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยความหมายจะถูกผลิตขึ้นจากสื่อที่มีทั้งความหลากหลายและแตกต่างกัน

2. การบริโภค (Consumption) ทางวัฒนธรรมมีความหลากหลายของความหมายโดยมีความหมายจากการตีความหรือเป็นภาพตัวแทนได้มากกว่าหนึ่งความหมาย

3. อัตลักษณ์ (Identity) เป็นการแสดงออกต่อตนเองเกี่ยวกับคำถามว่า “เราเป็นใคร?” “เรารู้สึกอย่างไร?” และ “เรารู้สึกร่วมในกลุ่มไหน?”

4. กฎระเบียบ (Regulation) ความหมายทางวัฒนธรรมไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่ฝังอยู่ในความคิด แต่ก่อรูปเป็นปฏิบัติการของกฎระเบียบในสังคม (Regulate Social Practice) ที่มีความสำคัญในการให้ความหมายต่อโลกของมนุษย์ และให้วิธีการใช้ความหมายนั้นในปฏิบัติการประจำวัน

5. ภาพตัวแทน (Representation) เป็นการประกอบสร้างความหมายผ่านภาษา โดยใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อสารอย่างมีความหมายกับผู้อื่น และสามารถใช้นิยามเพื่อการอ้างอิงถึงโลกความจริง รวมถึงสิ่งที่เป็นจินตนาการ และความคิดนามธรรมที่ไม่ปรากฏในโลกวัตถุ

ในกระบวนการดังกล่าว จุดเริ่มต้นจะอยู่ตรงที่ใดก็ได้ เพราะว่าไม่ได้เป็นกระบวนการแบบเส้นตรง (Linear) หรือแบบลำดับขั้น (Sequential) แต่ละวงจรจะไม่ถูกผูกเอาไว้ที่จุดใดจุดหนึ่ง แต่จะถูกแยกกันเพื่อให้เรามองเห็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นอิสระในแต่ละช่วงเวลาหรือช่วงสถานการณ์ ตัวอย่างของการเกิดเอกลักษณ์ในวงจรวัฒนธรรม เช่น เอกลักษณ์อย่างหนึ่งของเกาะยอก็คือผ้าทอเกาะยอ ที่ได้มีการผลิตเป็นไว้นายจำนวนมาก เป็นการผลิต (Production) ได้มีผู้ซื้อไปใช้หรือเป็นของฝากอย่างมาก (Consumption) จนเป็นที่ขึ้นชื่อว่าเมื่อมาเกาะยอจะต้องซื้อผ้าทอ (Regulation) และได้มีการนำเสนอเรื่องราวของผ้าทอผ่านสื่อต่างๆ เช่น รายการโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ จนกลายเป็นอัตลักษณ์ (Identity) อย่างหนึ่งของเกาะยอไปในที่สุด

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อเป็นสิ่งที่มียุทธพลเหนือจิตใจของมนุษย์ ที่เกิดขึ้นจากถูกสร้างในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ความเชื่อส่วนใหญ่จะร่ายมาจากศาสนาซึ่งมีคำสอนที่ได้สอนได้ตามลัทธิความเชื่อในศาสนาอันสังคมยอมรับนับถือมานานแล้ว (พระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ, 2536 : 2 อ้างใน กุณทลีย์ ไทยะวณิช, 2554 : 68) วิถีชีวิตของคนในชุมชนเกาะยอก็เช่นกันมีทั้งปฏิบัติตามความเชื่ออันตกทอดมาจากการยอมรับในอำนาจเหนือมนุษย์ ผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ จนเกิดเป็นความเชื่อในวิญญาณนิยม (Animism) มีความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิ และศาสนาเข้ามาซ้อนทับ แต่ความเชื่อในวิญญาณก็ยังไม่วางหายไปจากการปฏิบัติของชาวเกาะยอ กุณทลีย์ ไทยะวณิช (2554 : 68) ได้แบ่งวัฒนธรรมความเชื่อของจังหวัดสงขลาและเกาะยอ ออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. ความเชื่อที่สัมพันธ์กับแนวคิดทางศาสนา คือ ความเชื่อในบุญคือการทำดี และบาปกรรมคือผลของการทำความชั่ว เช่น ทำบุญยกช่อฟ้าฝังลูกนิมิต ซึ่งเป็นความเชื่อที่ส่วนหนึ่งเกิดจากตำนานที่เล่าต่อๆ กันมา และเชื่อว่าเป็นบุญใหญ่ เพราะโบสถ์นั้นถือเป็นพระประธานของวัด เป็นจุดกำเนิดของการสร้างชาติ เป็นต้น

2. ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ผี เทพ วิญญาณศักดิ์สิทธิ์ โดยแบ่งออกเป็น 1) สิ่งเหนือธรรมชาติ ผี สัตว์ เทพ 2) สถานที่ รูปเคารพ และ 3) วิญญาณศักดิ์สิทธิ์

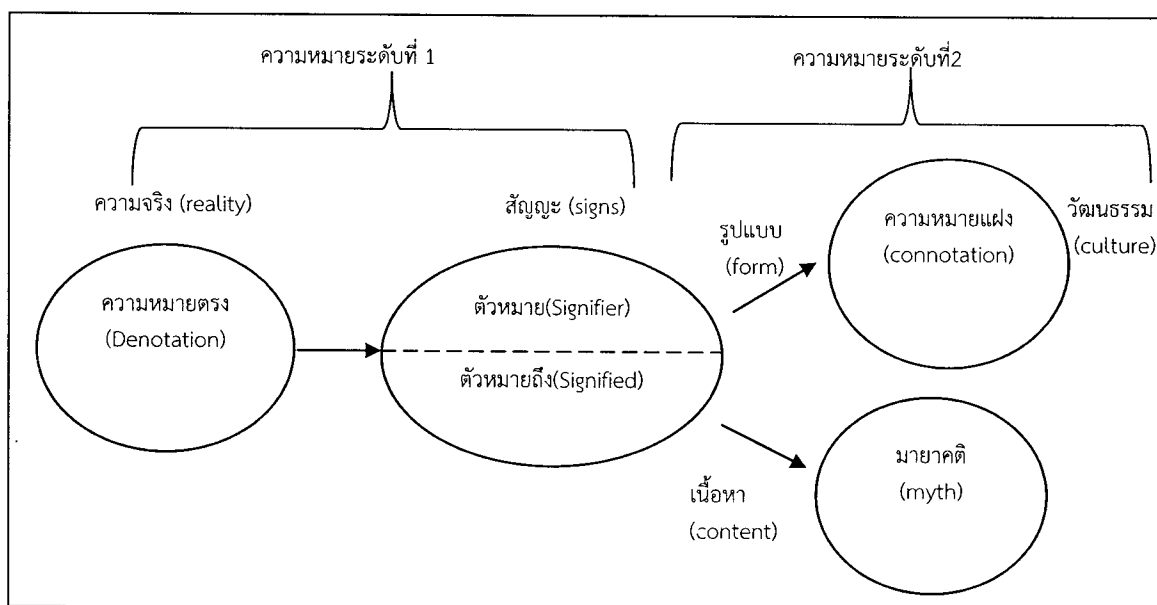
3.ความเชื่อเรื่องโชคชะตา เคราะห์ ดวงชะตา ฤกษ์ยาม วัตถุมงคล ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี ที่ปราถนา และเคราะห์คือทุกข์ เดือดร้อน ชาวพุทธในพื้นที่เกาะยอมีความเชื่อในเรื่องโชค เคราะห์ ว่าควบคุมได้ โชคนั้นมีหนทางแสวงหาให้บังเกิดได้ และเคราะห์นั้นก็มิมีแนวทางแก้ไขควบคุมได้เช่นกัน

4.ความเชื่อเกี่ยวกับเกจิอาจารย์บางรูปมีคาถาอาคม มีวิชารักษาโรคได้โดยใช้สมุนไพรกำกับอาคม เนื่องจากสงฆ์และฆราวาสมีความผูกพันกัน ไม่เพียงผู้นำทางจิตวิญญาณ ส่วนหนึ่งก็เนื่องจากพระเป็นผู้ปฏิบัติธรรมและเป็นผู้ที่มีวิชาอาคมขลังสามารถเป็นที่พึ่งแก่ชาวบ้านในทางโลกและทางธรรม

ความเชื่อเหล่านี้สามารถตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใหนักท่องเที่ยวรู้สึกปลอดภัย คลายความกังวล จึงเกิดเป็นการท่องเที่ยวด้วยวัตถุประสงค์หลากหลาย เช่น เพื่อทำบุญ เพื่อบำบัดอาการเจ็บป่วย เพื่อสร้างความมั่นใจ เพื่อเรียนรู้และสัมผัสวัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคย ทั้งนี้ยังพบว่า วัฒนธรรมความเชื่อที่เกื้อกูลการท่องเที่ยวดังที่กล่าวมาข้างต้น นอกจากเป็นเครื่องกำหนดวัฒนธรรมของคนในด้านชีวิต ความเป็นอยู่และกำหนดแนวทางปฏิบัติของสมาชิกในสังคมเพื่อไปสู่จุดหมายที่ติงามแล้ว ความเชื่อนี้ยังเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอีกทางหนึ่งดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรมีการส่งเสริมและสื่อความหมายอัตลักษณ์วัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอแก่กลุ่มนักท่องเที่ยว

2.แนวคิดเรื่องการสื่อความหมาย

Roland Barthes ได้กล่าวถึงการสื่อความหมายมีกระบวนการสร้างความหมายอยู่ 3 ขั้นตอน สามารถอธิบายได้จากแผนภาพดังต่อไปนี้ (อรรณพ ปิณฑนโธวาท, 2542)

ภาพ 4 กระบวนการสร้างความหมาย

1.ความหมายนัยตรง (Denotative Meaning) เป็นกระบวนการสร้างความหมายตอนแรก เป็นความสัมพันธ์กับตัวอ้างอิง กล่าวคือ เป็นการให้ความหมายกับสิ่งที่กล่าวถึงโดยตรง เป็นความหมายที่มีลักษณะเป็นสากล (Universal) เป็นความหมายเดียวสำหรับทุกคน และเป็นสภาวะวิสัย (Objective) คือ อ้างอิงมาโดยไม่มีการประเมินคุณค่าจากตัวผู้ให้ความหมายและปราศจากความโน้มเอียงในค่านิยมใดค่านิยมหนึ่ง เช่น “บ้าน” เป็นตัวให้ความหมาย (Signifier) ที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน

2.ความหมายนัยประหวัด (Connotative Meaning) เป็นความหมายทางสังคม ซึ่งความหมายขั้นนี้ จะแปรไปตามวัฒนธรรมการรับสารในแต่ละบริบทสังคม ความหมายทางสังคมจะเกิดขึ้นได้จากการกำหนดรูปแบบของความหมายหรือตัวให้ความหมาย (Signifier)

2.1 การควบคุมความหมายทางสังคม จะกระทำได้โดยเปลี่ยนตัวหมาย /ตัวให้ความหมาย แต่คงตัวหมายถึง/ตัวคิดนามธรรม (Signified) ไว้ เช่น ใช้คำว่า “บ้าน” กับ “คฤหาสน์” ในการโฆษณาที่อยู่อาศัย จะให้ความรู้สึกและความหมายที่แตกต่างกัน การสร้างความหมายทางสังคมจึงอยู่ที่การเลือกและการจัดสัณฐานตัวสัญลักษณ์

2.2 ภาษาหรือสัญลักษณ์ใดๆ ก็ตาม สามารถมีความหมายได้มากกว่าหนึ่งความหมาย โดยแปรตามสภาวะเศรษฐกิจและสังคม (Social Context) เช่น พรหม ยังให้ความหมายถึง ความหรรษา โอ้อ้อ จัดเป็นตัวหมายถึง/ตัวคิดนามธรรม (Signified) ได้ และความหมายยังแปรตามยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Context) ด้วย

ซึ่งประเด็นความสำคัญของการสร้างความหมายขั้นที่สอง อยู่ที่ว่าสัญลักษณ์นั้นๆ สื่อความหมายอย่างไร มากกว่าจะสนใจว่า จะสื่อความหมายอะไร และเป็นการให้ความหมายแก่สิ่งอื่นนอกเหนือไปจากตัวมันเอง

3.มายาคติ (Myth) เป็นเรื่องเล่า ซึ่งวัฒนธรรมหนึ่งๆ ให้อธิบายข้อเท็จจริง หรือความเป็นไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก่อให้เกิดการตีความที่มีบริบททางสังคมหรือวัฒนธรรมเข้าเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งถ้านับประวัติเป็นความหมายระดับที่สอง (Second-Order Meaning) ของตัวหมาย หรือตัวให้ความหมาย (Signified) มายาคติ (Myth) ก็จะมีมีความหมายระดับที่สองของตัวถูกความหมายถึง/นามธรรม

ยกตัวอย่างของกระบวนการสร้างความหมาย เช่น อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ที่จังหวัดนครราชสีมา (โคราช) หรือที่นิยมเรียกว่าอนุสาวรีย์ย่าโม เป็นอนุสาวรีย์ของบุคคลสำคัญ (Denotation Meaning) ที่แสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญเสียสละของวีระสตรีไทย (Connotative Meaning) และได้กลายเป็นตำนานเรื่องเล่าและสัญลักษณ์ของเมืองโคราชไปในที่สุด (Myth) เพราะเมื่อเอ่ยถึงโคราชก็จะนึกถึงอนุสาวรีย์ กระทั่งนครราชสีมาเฝ้าฉายว่าเป็นเมืองย่าโมไปในที่สุด

ปัจจุบันการสร้างความหมายทางวัฒนธรรมจะมีกลยุทธ์ของการใส่รหัสและถอดรหัส (Encoding & Decoding) ซึ่งถือเป็นรูปแบบทางวัฒนธรรมที่สำคัญของสังคมสมัยใหม่ และเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการถ่ายทอดอุดมการณ์ของสังคม โดยเห็นว่าการสื่อสารเป็นเรื่องของการสร้าง การถ่ายทอด และรับเอาวัฒนธรรม (Theory of Cultural Production & Reception) (Stuart Hall, 1994) ซึ่งในกระบวนการเข้ารหัสและถอดรหัสนั้น ต้องเริ่มจากการสร้าง “ความเป็นจริง” ขึ้นมาก่อน ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดของ F. De Saussure ว่าภาษาทำให้นักมนุษยศาสตร์สามารถจัดระบบ (Organize) สร้าง (Construct) และเป็นเครื่องมือ (Instrument) ให้นักมนุษยศาสตร์เข้าสู่ “ความเป็นจริง” อีกด้วย ไม่มีสิ่ง

เรียกว่า “ความเป็นจริง” ลอยๆ อยู่จนกว่าจะมีผู้สร้างขึ้นมา หลังจากนั้นการสร้างความจริง ขั้นตอนต่อมาคือการเผยแพร่และถ่ายทอดความจริงให้แก่ผู้รับสาร และการที่ผู้รับสามารถกลั่นเอาความหมายที่ได้รับจากผู้ส่ง ซึ่งคือการเข้ารหัส และถอดรหัสนั่นเอง หากกระบวนการสร้างและการถ่ายทอดนี้ประสบความสำเร็จ ก็จะทำให้เกิดระบบความหมายร่วม (Shared Meaning) ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร หรืออาจจะกล่าวว่าผู้ส่งสาร สามารถทำให้ผู้รับสารมาร่วมแบ่งปัน รับรู้ความหมายเดียวกับที่ผู้ส่งต้องการได้ ส่วนการตีความของสารนั้น ขึ้นอยู่กับการผลิตวาทกรรมของผู้ส่งสาร และผู้รับสารที่จะถอดและตีความ ในรูปที่ตนเข้าใจจากวาทกรรมของผู้ส่ง หากวาทกรรมของผู้ส่งไม่เข้ากับบริบทของชุมชนก็ย่อมได้รับการต่อต้าน และต่อรอง สร้างความหมายใหม่ขึ้น สำหรับทัศนคติใหม่ต่อผู้ใส่รหัสและผู้ถอดรหัส การเปรียบเทียบรหัสของผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือระบบรหัส (Code System) ไม่จำเป็นต้องเป็นรหัสชุดเดียวกันเสมอไป มีเหตุผลมากมายที่จะทำให้รหัสคู่มือในการส่งความหมายและถอดความหมายระหว่างผู้ส่งสารไม่ตรงกัน แต่โดยความหมายหลักๆ หรือใจความสำคัญๆ นั้น ผู้รับสารสามารถถอดรหัสได้ตามที่ผู้ส่งสารใส่รหัสไว้ให้

การสื่อความหมายไม่ว่าจะสื่อด้วยกิจกรรมใดก็ตาม แต่หัวใจหลักในการใช้กิจกรรมสื่อความหมายนั้น จะต้องสามารถทำให้ผู้ชม เกิดการตีความให้ได้ในขณะที่อยู่ในแหล่งหรือสถานที่นั้นๆ (Light, 1995 : 139) ในส่วนของการตีความของนักท่องเที่ยวนั้น ยังต้องอาศัยจากการตีความจากความรู้เดิมของนักท่องเที่ยวที่มีอยู่และประสบการณ์ใหม่ที่เจอในขณะนั้น ซึ่งกิจกรรมการสื่อความหมายนี้ทั้งหมดนี้ เป็นเพียงการกระตุ้นความสนใจ และพึงระลึกไว้เสมอว่าการสื่อความหมายไม่ใช่การสอน เพราะนักท่องเที่ยวต่างต้องการแสวงหาประสบการณ์มากกว่าที่จะอยากสืบค้นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ (Frans Schouten, 1995 : 21-31) ซึ่งโดยสรุปแล้วการสื่อความหมายมรดกวัฒนธรรมนั้น เป็นการช่วยให้ผู้มาเยือนตระหนักรู้ (Awareness) ชาบซึ้ง (Appreciation) และเข้าใจ (Understanding) ในแหล่งวัฒนธรรมที่มาเยือน การที่จะให้นักท่องเที่ยวจะตีความหมายได้ง่ายนั้น การสื่อความหมายนั้นจะต้องนำเสนอในลักษณะของภาพรวม (Inclusive) และเข้าถึงใจความได้ทันที (Readily Accessible) ไม่ว่าผู้ชมเป็นหญิงหรือชาย เด็กหรือผู้ใหญ่ มีการศึกษาสูงหรือต่ำ (ธนิช เลิศชาญฤทธ์, 2552 : 51) เพราะการตีความที่ชัดเจนและทะลุปรุโปร่งย่อมส่งผลให้ผู้เสพเกิดความซาบซึ้งและตระหนักในคุณค่าตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้

3.แนวคิดสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจและการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ (Specialized Publication) หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้ในกิจการใดกิจการหนึ่งโดยเฉพาะเป็นสิ่งพิมพ์เฉพาะเรื่อง สำหรับผู้อ่านเฉพาะกลุ่ม (Special Audience Publication) เป็นสิ่งที่พิมพ์ที่ใช้ในวงจำกัด ซึ่งมีอยู่มากมายหลายประเภท เช่น หนังสือเล่มเล็ก (Pamphlet) จุลสาร (Booklet) เอกสารเย็บเล่ม (Brochure) ใบปลิวหรือแผ่นปลิว (Leaflet) แผ่นพับ (Folder) โปสเตอร์ (Poster) แค็ตตาล็อก (Catalog) เป็นต้น

สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจสามารถนำไปใช้เป็นสื่อพัฒนาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีลักษณะคือตอบสนองวัตถุประสงค์ของการพัฒนาอย่างชัดเจน นอกจากเนื้อหาสาระจะมีความชัดเจนแล้ว รูปแบบที่ีมีความน่าสนใจ เช่นการใช้สี การจัดหน้า ขนาดตัวอักษร การใช้ภาพที่สื่อความหมาย ฯลฯ จะทำให้

ผู้อ่านสนใจและที่สำคัญที่สุด คือการแจกจ่ายไปยังกลุ่มเป้าหมายต่างๆ จะแจกจ่ายได้ทั่วถึง และตรงกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจสนองวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1.เสนอข้อมูลข่าวสารเฉพาะเรื่อง เป็นการตอบสนองความต้องการข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้อ่านเฉพาะกลุ่ม

2.เสริมและสร้างทัศนคติทางบวก ซึ่งหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน นิยมใช้ในการเสริมและสร้างทัศนคติ รวมทั้งความนิยมชมชอบในทางที่ดีที่มีต่อองค์กรหรือหน่วยงานที่เป็นผู้รับผิดชอบจัดท

นอกจากนี้สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจมีข้อเด่นคือง่ายต่อการผลิต สามารถนำเอาไปใช้ซ้ำได้ เหมาะแก่การพกพา และมีประสิทธิผลในการเพิ่มความรู้ (Knowledge) ของผู้รับสารได้อย่างค่อนข้างแน่นอน (กาญจนา แก้วเทพ, 2543) หากเปรียบเทียบกับสื่ออื่นๆ สื่อสิ่งพิมพ์มีบทบาทเด่นในการให้ข้อมูลข่าวสารทางวัฒนธรรมและการตีความวัฒนธรรมมากกว่า (หนึ่งฤทัย ขอผลกลาง, 2540) อีกทั้งผู้อ่านสามารถเก็บไว้อ่านได้นาน และนำไปใช้ในระหว่างการทำงานที่เกี่ยวข้องได้ โดยเฉพาะเอกสารที่พิมพ์ด้วยระบบสีสี่ รูปเล่มน่าอ่าน มีสีสันสวยงามและน่าสนใจ ได้รับความนิยมเป็นพิเศษ นอกจากนี้การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยังมีความต่อเนื่องของการเอกสารมากกว่าบริษัทนำเที่ยวที่จะแจกเฉพาะช่วงที่มีการจำหน่ายโปรแกรมท่องเที่ยวเท่านั้น (สุมาลี นันทศิริพล, 2552)

สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อมูล (Information Pieces) และได้รับความนิยมได้แก่ เอกสารเย็บเล่ม หรือเรียกกันทั่วไปว่า โบรชัวร์ (Brochure) เป็นสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจที่มุ่งเสนอข่าวสารเป็นการเฉพาะ และต้องการ เนื้อหารายละเอียดที่สามารถบรรจุได้มากกว่าแผ่นพับทั่วไป รวมทั้งในการจัดทำโบรชัวร์จะมีการเอาใจใส่ในคุณภาพ ทางารพิมพ์มากกว่างานพิมพ์ประเภทจุลสาร ส่วนรูปแบบโบรชัวร์มักจะทำเล่มแบบเย็บมุงหลังคา ซึ่งจะต้องมีปกหน้า-หลังด้วยนั่นเอง ปัจจุบันอาจจะมีหลายขนาดและอาจจะ ไม่เย็บเล่ม แต่เป็นการพับเก็บเล่มก็ได้

ขั้นตอนการเตรียมจัดพิมพ์โบรชัวร์นั้นเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ ก่อนที่จะจัดทำพิมพ์โบรชัวร์ จำเป็นต้องทราบจุดประสงค์ในการจัดทำ หลังจากนั้นจะกำหนดหัวข้อที่จะบรรจุลงในการออกแบบโบรชัวร์ ซึ่งมีขั้นตอนในการออกแบบดังนี้

1.การกำหนดฉบับ (Manuscript หรือ Copy) เป็นขั้นตอนการเตรียมงานที่เริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ ซึ่งก่อนที่จะจัดทำพิมพ์โบรชัวร์จำเป็นต้องทราบจุดประสงค์ในการจัดทำ หลังจากนั้นจะกำหนดหัวข้อที่จะบรรจุลงในโบรชัวร์ เป็นผลงานของผู้แต่งหรือผู้เขียนในต้นฉบับประกอบด้วยหัวเรื่อง เนื้อเรื่อง และอาจมีภาพตารางแผนภูมิ (Chart) หรือแผนภาพ (Diagram) ประกอบเรื่องด้วยก็ได้ ต้นฉบับควรใช้กระดาษหน้าเดียวจะเขียนด้วยลายมือก็ได้ แต่ต้องเขียนให้เรียบร้อยอ่านง่าย

2. การทำต้นแบบร่าง (Dummy) นิยมเรียกกันว่าทำ “ดัมมี่” ซึ่งหมายถึงการจัดหน้าของสิ่งพิมพ์ทั้งฉบับ มีลักษณะเหมือนการจำลองสิ่งพิมพ์ทั้งเล่มเพื่อใช้ในการกำหนดจำนวนหน้าในสิ่งพิมพ์นั้นๆ ในทางปฏิบัติเมื่อผู้ออกแบบสิ่งพิมพ์ได้รับเนื้อหาต้นฉบับมาครบเรียบร้อยแล้วก็จะคำนวณว่าเนื้อหาจากต้นฉบับทั้งหมดเมื่อนำมาพิมพ์เป็นหนังสือทั้งเล่มจะได้จำนวนหน้าทั้งสิ้นกี่หน้าซึ่งจะทำให้ผู้ออกแบบได้ทราบต่อไปว่าจะต้องใช้กระดาษจำนวนกี่ยกต่อเล่ม

3.การกำหนดตำแหน่งพื้นที่หน้าพิมพ์หรือการจัดหน้าพิมพ์ (Layout) นิยมเรียกกันโดยทั่วไปว่า “เลย์เอาท์” หมายถึงการกำหนดพื้นที่ของสิ่งพิมพ์ในแต่ละหน้าว่าจะประกอบด้วยอะไรบ้างโดยอาจเป็นตัวอักษร ภาพประกอบ ว่าควรจะอยู่ในตำแหน่งบริเวณใด จึงจะเกิดความเหมาะสมงดงามตามหลักองค์ประกอบศิลป์และสามารถสร้างความสนใจจากผู้ดูสิ่งพิมพ์บางอย่างเช่น ตำราซึ่งมีแต่ตัวพิมพ์ล้วน ๆ ไม่มีภาพประกอบเมื่อผ่านขั้นตอนการทำต้นแบบร่าง (Dummy) ผู้พิมพ์ก็สามารถดำเนินการจัดพิมพ์ได้ตามวัตถุประสงค์ แต่สิ่งพิมพ์บางอย่างเช่น นิตยสาร แผ่นพับ จุลสาร อนุสาร ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่มีอักษรลักษณะพิเศษและภาพประกอบมีความต้องการให้เป็นสิ่งพิมพ์ที่งดงาม สะดุดตา ต้องมีการจัดหน้าหรือเลย์เอาท์ ในทางปฏิบัติหลังจากที่ผู้ออกแบบทำต้นแบบร่างหรือดัมมี่แล้วจะนำดัมมี่นั้นมาจัดทำเลย์เอาท์ที่ละหน้า

- ภาพร่าง (Sketch) จะใช้วิธีเสกซ์ไปบนหน้าสิ่งพิมพ์แบบคร่าวๆ เช่น ลากเส้นชุกชุกแทนภาพ ใช้ดินสอแรเงาเป็นผืนปลาแทนตัวอักษร ในขั้นภาพร่างนี้เรื่องที่สำคัญกว่าความละเอียดของภาพคือเรื่องสัดส่วน ไม่ว่าจะเป็นสัดส่วนของรูปภาพและขนาดตัวอักษร

- รูปแบบสำเร็จ (Finished Layout)เป็นการทำเลย์เอาท์ขึ้นละเอียดมากกว่าภาพร่างแต่ก็ยังไม่ละเอียดที่สุดในขั้นนี้มีการออกแบบตัวอักษรที่พาดหัวเห็นชัดทั้งรูปแบบ สไตล์และขนาด สำหรับภาพก็ไม่ใช้เส้นชุกชุกแสดงสัดส่วนของภาพเท่านั้น แต่เป็นการแสดงภาพซึ่งอาจจะเป็นภาพวาด ภาพถ่ายก็ได้เหมือนกัน ขนาดของตัวอักษรตลอดจนกรอบเนื้อเรื่องก็จะกำหนดอย่างถูกต้อง

- รูปแบบสมบูรณ์ (Comprehensives) เป็นการออกแบบพื้นที่ที่ละเอียดกว่าขั้นที่ 2 เพราะต้องการนำเสนอเพื่อพิจารณารายละเอียดที่สมบูรณ์ในขั้นนี้ตัวอักษรหรือภาพต้องมีลักษณะเหมือนจริงทุกประการ หากเป็นภาพถ่ายก็จะถูกปะไว้ในจุดที่เป็นจริง ตัวอักษรก็ต้องทำให้เห็นถึงขนาดเนื้อที่ที่ถูกต้อง ซึ่งถ้าไม่พิมพ์ให้เหมือนจริงก็ต้องลากเส้นคู่ แสดงขนาดตัวอักษรให้แน่นอน

ขั้นตอนนี้จะนำไปสู่การจัดทำอาร์ตเวิร์ค (Art Work) ในปัจจุบันจะใช้ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ในการออกแบบและจัดทำต้นฉบับ ซอฟต์แวร์ที่เกี่ยวกับภาพและการตกแต่งภาพ มักใช้ Adobe Photoshop ซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการจัดหน้า มักใช้ Adobe Indesign, Illustrator, Pagemaker ในการจัดทำต้นฉบับโบรชัวร์ ให้น่าดึงดูดถึงปกที่ผู้รับจะพบเห็น ถือเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด ต้องให้เด่นสะดุดตา ปกโบรชัวร์บางเล่มมีการทำไดคัทเป็นรูปให้ดูแปลกตา บางเล่มเคลือบปกด้วยพลาสติกด้านแล้วเคลือบสปีดยูวีบนภาพที่ต้องการเน้น ฯลฯ ข้อความในหน้าแรกต้องกระชับสื่อถึงสิ่งที่ต้องการให้รับทราบ และเราให้อ่านรายละเอียดในหน้าต่อ ๆ ไป ในหน้าอื่น ๆ ให้ดำเนินเรื่องราวและภาพอย่างต่อเนื่องจากหน้าหนึ่งไปอีกหน้าหนึ่ง การจัดรูปแบบแต่ละหน้าให้มีลักษณะที่เข้ากัน และให้ดูไม่ขัดกันหรือไม่ต่อเนื่องกัน (เช่น จัดระยะขอบเท่ากันทุกหน้า ใช้สีโทนเดียวกัน ใช้ฟอนต์เดียวกัน ฯลฯ) หน้าสุดท้ายมักจะเป็นสถานที่ติดต่อหรือจุดที่ให้บริการ

หลังจากนั้นจะนำไปสู่การพิมพ์และตกแต่งผิวปกงานพิมพ์โบรชัวร์ ซึ่งการพิมพ์โบรชัวร์สามารถจัดพิมพ์ 1 สี 2 สี 3 สี 4 สี หรือมากกว่า และสามารถเคลือบ UV เคลือบพลาสติกเงา หรือเคลือบพลาสติกด้าน เคลือบ Spot UV พอบัมมูน (Embossing) ปัมทองหรือฟิล์ม/ฟอยล์สีต่าง ๆ (Hot Stamping) หากต้องมีการเคลือบดังกล่าว ควรใช้กระดาษอาร์ตที่มีความหนาพอประมาณ (ไม่ต่ำกว่า 128 แกรมขึ้นไป) เพื่อให้กระดาษคงรูป ไม่ม้วนตัว

งานพิมพ์โบรชัวร์โดยทั่วไปมีรูปแบบเหมือนหนังสือซึ่งมีความหนาไม่มาก โดยส่วนใหญ่จะพิมพ์ 4 สีทั้งเล่มเพื่อดึงดูดความสนใจและดูสมจริง ซึ่งขนาดของงานพิมพ์โบรชัวร์จะมีหลากหลายขนาดขึ้นอยู่กับการใช้งาน เช่น 10.25 x 15 นิ้ว 7.5x 10.25 นิ้ว 5x 7.5 นิ้ว 3.5"x 5" นิ้ว 8.25"x 11.75 นิ้ว หรือ (A4) 5.75x 8.25นิ้ว หรือ (A5) และ 4.125x 5.75 (A6) นิ้ว สำหรับขนาดอื่นอาจทำให้มีการเสียเศษแผ่นพิมพ์ได้ ซึ่งกระดาษที่ใช้ทำปกงานพิมพ์โบรชัวร์ การพิมพ์งานโบรชัวร์ต้องใช้กระดาษปอนด์ 80 แกรมขึ้นไป หรือกระดาษอาร์ตมัน/ด้าน 90 แกรมขึ้นไป หรือกระดาษอาร์ตการ์ด 190 แกรมขึ้นไป หรือกระดาษแฟนซี (กระดาษที่มีเนื้อและผิวพิเศษ) เพื่อความประหยัด บางครั้งใช้กระดาษเนื้อเดียวกับเนื้อในโบรชัวร์

การออกแบบที่สวยงามของโบรชัวร์จะทำให้สื่อมีความรู้สึกน่าจับต้อง และทำให้ผู้รับสารต้องการเปิดรับสารที่นำเสนอในสิ่งพิมพ์มากยิ่งขึ้น ดังนั้นในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางความเชื่อเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการเข้าใจอย่างละเอียด ผู้วิจัยจึงเลือกใช้สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทเอกสารเย็บเล่มจึงมีความเหมาะสมมากที่สุด

หลักการออกแบบสิ่งพิมพ์ (Principle of Design) หมายถึง การนำองค์ประกอบมูลฐานมาจัดหรือรวบรวมเข้าด้วยกันอย่างมีระบบในงานออกแบบ ไม่ว่าจะเป็นตัวอักษรที่เป็นเนื้อหา ภาพประกอบหรือแม้แต่พื้นที่ว่างก็ตาม หลักการออกแบบสิ่งพิมพ์ควรคำนึงถึงเกณฑ์ ดังนี้ (ศิริพงศ์ พยอมแย้ม, 2537 : 55)

1. ความสมดุล (Balance) หมายถึง การกำหนดและจัดวางองค์ประกอบมูลฐานให้มีน้ำหนักและขนาดสัดส่วนที่เท่าๆกัน ทั้งสองข้าง การประสานองค์ประกอบในเรื่องของขนาด รูปร่าง ความเข้มจางของสีที่ต่างกัน จึงให้ผลในแง่ความสมดุลที่แตกต่างกันออกไปไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการประสานองค์ประกอบเหล่านี้ให้สมดุลงานออกแบบที่ขาดความสมดุลจะก่อให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงแก่ผู้พบเห็น ความสมดุลในงานออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์มี 2 ประเภท ได้แก่

1.1 สมดุลแบบสมมาตร (Symmetrical or Formal Balance) หมายถึงการจัดวางภาพโดยวางองค์ประกอบให้ซีกซ้ายและซีกขวามีลักษณะเหมือนกันทุกประการหรือเป็นการจัดวางให้อยู่ในตำแหน่งที่สมดุลทั้งหมดเมื่อลากเส้นแบ่งครึ่งพื้นที่จะแบ่งส่วนของข้อมูลทั้งหมดเป็นสองส่วนโดยประมาณ ความสมดุลลักษณะนี้จะให้ความรู้สึกเคร่งครัดเป็นระเบียบ บางครั้งเรียกว่า "สมดุลแท้" เช่น เอกสารหน่วยงานราชการ เป็นต้น

1.2 ความสมดุลแบบอสมมาตร (Asymmetrical or Informal Balance) หมายถึงการจัดองค์ประกอบเพื่อให้ผู้ดูเกิดความรู้สึกว่าองค์ประกอบในซีกซ้ายและขวามีปริมาณเท่าๆกัน แม้ว่าลักษณะที่แท้จริงจะไม่เหมือนก็ตาม เราสามารถวัดความสมดุล โดยความรู้สึกที่มองเห็น ข้อมูลต่างๆอาจจัดวางอย่างอิสระทั้งหมด แต่ดูแล้วรู้สึกสมดุล การสร้างสมดุลภาพให้เกิดขึ้นในการสร้างสรรค์งานออกแบบทุกครั้งไม่เพียงเฉพาะรูปร่าง รูปทรงของเรื่องราว เนื้อหาสาระตลอดจนการจัดพื้นที่ว่างเท่านั้น การใช้สี การใช้คุณค่าของแสง ก็เป็นองค์ประกอบที่จะนำมาใช้ในการออกแบบ แต่นักออกแบบก็ไม่ควรยึดติดกับหลักการมากเกินไป จนทำขาดการออกแบบสร้างสรรค์ สมดุลแบบนี้จะให้ความรู้สึกอิสระไม่เคร่งครัด รู้สึกตื่นเต้น น่าสนใจ เรียกว่า "สมดุลในความรู้สึก" เน้นความสวยงามจึงมักนำไปใช้ในการจัดหน้า นิตยสาร โปสเตอร์

2. ความมีเอกภาพ (Unity) หลักของการมีเอกภาพ หมายถึง การจัดวางองค์ประกอบให้มีการรวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยไม่กระจัดกระจายถ้าการออกแบบขาดเอกภาพจะทำให้ผู้อ่านรู้สึกแตกแยกไม่น่าสนใจ ไม่สามารถสื่อความหมายในสิ่งที่ต้องการจะถ่ายทอดได้ การมีเอกภาพจะช่วยให้ชิ้นงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์นั้นๆ ครอบคลุมทั้งเรื่อง

3. การเน้นจุดแห่งความสนใจ (Center of Interest) หมายถึง การสร้างจุดสนใจให้เกิดขึ้นในงานออกแบบ โดยกำหนดบริเวณใดบริเวณหนึ่งอาจเป็นภาพหรือข้อความก็ได้ ให้มีลักษณะพิเศษ เพื่อใช้เป็นเครื่องดึงดูดความสนใจโดยมีหลักว่า "ความคิดเดียว และจุดสนใจเดียว"

การกำหนดจุดแห่งความสนใจนั้น ควรมีเพียงจุดเดียวในภาพ แต่ไม่ควรอยู่บริเวณกึ่งกลางและในบริเวณชิดขอบมากเกินไป วิธีกำหนดจุดแบ่งความสนใจอย่างง่ายโดยใช้เทคนิคแบ่งสายซึ่งจะทำให้เกิดตำแหน่งจุดแห่งความสนใจ 4 จุด ผู้ออกแบบสามารถเลือกได้ตามความเหมาะสม

นอกจากนั้นยังสามารถกำหนดจุดแห่งความสนใจ โดยอาศัยจุดที่เรียกว่า "จุดรวมสายตา" (Optical Center) ซึ่งอยู่ในแนวแกนกลางเหนือเส้นกลางหน้าแนวนอนครึ่งหนึ่ง ในการวางตำแหน่งที่ต้องการเน้น ควรอยู่บนเส้น "โกเด้น พรอบพรอซัน" (Golden Proportion) จะสามารถสร้างความสนใจจากผู้ดูได้ดีที่สุด

หลักการในการเน้นจุดแห่งความสนใจ

1. การแยกส่วนที่ต้องการเน้นให้ห่างออกจากส่วนประกอบอื่นจากชัดเจน
2. กำหนดขนาดของภาพเหนือตัวอักษรให้มีขนาดใหญ่กว่าส่วนอื่นๆ
3. การกำหนดตำแหน่งที่ดีของส่วนที่ต้องการเน้นให้อยู่ในจุดเด่นของภาพ
4. สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้น เช่น การขัดแย้งด้วยรูปทรง รูปร่าง เนื้อหารายละเอียด ตลอดจนการกำหนดโครงสร้าง

5. การใช้เทคนิคการสร้างภาพ โดยให้ส่วนที่ต้องการเน้นมีความแปลกแตกต่างไปจากส่วนอื่นๆแต่ต้องไม่ให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งในการดู

4. ความมีสัดส่วน (Proportion) หลักความมีสัดส่วนในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ (Proportion) หมายถึง การจัดวางองค์ประกอบโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ของขนาด รูปร่างขององค์ประกอบ เช่น ตัวอักษร รูปภาพประกอบ เพื่อให้มีขนาดสัดส่วนที่พอเหมาะกับองค์ประกอบโดยรวม การกำหนดกรอบหรือแบบขอบเขต จะส่งผลให้สื่อสิ่งพิมพ์นั้นมีความน่าสนใจ

5. จังหวะ(Rhythm) ลักษณะของจังหวะในการจัดภาพ (Rhythm) ได้แก่ การวางองค์ประกอบมูลฐานทางศิลปะให้มีระยะ ตำแหน่ง เป็นช่วงๆ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวต่อเนื่องและการมีทิศทางแก่ผู้อ่านในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ต้องมีจังหวะ เช่น ช่องว่างในการพักสายตาตามความสวยงามและเอกลักษณ์ที่สำคัญของการจัดองค์ประกอบ หรือ การจัดองค์ประกอบให้เกิดรูปแบบซ้ำและต่อเนื่อง อาจจะเป็นการซ้ำกันทางด้านรูปร่าง ความเข้มจางของสี เป็นต้น

6. ความเรียบง่าย (Simplicity) การวางองค์ประกอบในการจัดภาพหรืองานออกแบบอื่นควรเน้นที่ความเรียบง่ายไม่รกรุงรัง เพราะจะทำให้การสื่อความหมายไม่เป็นไปตามต้องการ ความเรียบง่ายจะก่อให้เกิดความง่ายในการรับรู้ของผู้อ่าน โดยออกแบบจะต้องทำในเนื้อที่ที่มีความจำกัด มีขอบเขตความกว้างยาวชัดเจน โดยเน้นความง่าย ดังนี้

- ง่ายต่อการนำไปใช้ มีขนาดพอเหมาะ ไม่ใหญ่หรือเล็กเกินไป

- ง่ายต่อการผลิต ไม่ยุ่งยากซับซ้อน

- ง่ายต่อการสื่อความหมาย มีภาพชัดเจน ตัวอักษรน่าอ่าน ข้อความกระชับเข้าใจง่าย

โลธชัย นันทวัชรวิบูลย์ (2545) ได้กล่าวถึงแนวคิดการออกแบบกราฟิกที่ใช้ในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์และสามารถสื่อถึงความหมายและความรู้สึก ดังนี้

1. เส้น (Line) เป็นส่วนประกอบที่เกิดจากการลากการขีดการเสกซ์ด้วยดินสอหรือปากกา หรือเส้นที่เกิดจากการใช้สีด้วยวิธีต่างๆเพื่อให้เกิดเป็นรอยบนพื้นระนาบเช่นการเป่าการป้ายปาดการ เทการพ่น ฯลฯ รวมถึงเส้นในรูปต่างๆเช่นเส้นของโครงสร้างสะพานเส้นในโครงสร้างของอาคาร สิ่งก่อสร้างเส้นในรูปทรงของประติมากรรมเป็นต้นคุณสมบัติของเส้นที่มีต่อศิลปกรรมต่างๆมีดังนี้

เส้นที่ให้ความรู้สึก ได้แก่ 1) เส้นตั้ง (Vertical line) ให้ความรู้สึกสง่าเที่ยงตรงความมีระเบียบมั่นคงแข็งแรงมีความสูงยุดิธรรม 2) เส้นนอน (Horizontal line) ให้ความรู้สึกสงบความนิ่งเฉยความรู้สึกเป็นฐานความรู้สึกต่ำ 3) เส้นเฉียง (Diagonal line) ให้ความรู้สึกไม่มั่นคงกำลังจะล้มไม่มีความสมดุลการไม่อยู่ในการเคลื่อนไหวอันตรายห้าม 4) เส้นโค้ง (Curves line) ให้ความรู้สึกอ่อนหวานอ่อนนุ่มความไม่แน่นอนการเคลื่อนไหวที่ละมุนละไมความร่าเริง 5) เส้นขาด (Broken line, Dots line) ให้ความรู้สึกแตกแยกความตื้นตันความสับสนความไม่เป็นระเบียบ 6) เส้นหยัก (Zigzag line) ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวตื้นตันไม่เป็นระเบียบอย่างไรก็ตามความรู้สึกของเส้นพวกนี้อาจเปลี่ยนแปลงตามลักษณะของงานสภาพแวดล้อมหรืออาจเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะการมองเห็นของมนุษย์

2. ระนาบ (Plane) เกิดจากองค์ประกอบของเส้นที่ขยายตัวหรือกลุ่มของจุดเกิดความกว้างความยาวเป็นองค์ประกอบที่เป็น 2 มิติระนาบมีอิทธิพลในภาพอย่างมากเนื่องจากระนาบจะครอบคลุมพื้นที่โดยรวมของภาพ

3. สี (Color) สีจัดว่าเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดใจได้อย่างมากทีเดียวการผลิตประเภทต่างๆควรเลือกชนิดของสีให้ดีสีสามารถกระตุ้นให้ผู้พบเห็นเกิดความรู้สึกแตกต่างกันไปเช่นสีแดงให้ความรู้สึกถึงความร้อนพลังความแรงสีเหลืองให้ความรู้สึกถึงความปลอดโปร่งดึงดูดสายตาสีน้ำเงินให้ความรู้สึกทันสมัยสุขุมมีราคาหรูหราสภาพหนักแน่นผู้ชายสีส้มให้ความรู้สึกดึงดูดทันสมัยสดใสกระฉับกระเฉง เป็นต้น

4. การวางโครงสี (Color Schematic)

- โครงสีเอกรงค์ (Monochrome) คือมีเนื้อสีเดียวแต่ให้ความแตกต่างด้วยน้ำหนักสีให้ความรู้สึกสุขุมเรียบร้อยเป็นสากลไม่ฉูดฉาดสะดุดตา

- โครงสีข้างเคียง (Analogous) คือสีที่อยู่ติดกันควรใช้สีข้างเคียง 2-4 สีไม่ควรมากกว่านี้ เพราะจะหลุดจากความข้างเคียง

- โครงสีคู่ตรงข้าม (Dyads) คือสีที่อยู่ตรงกันข้ามกันในวงจรสีควรใช้ในสัดส่วนสองสี คือ 70:30 หากให้สัดส่วนที่เท่ากันจะไม่มีความเป็นเอกภาพ

5. การจัดองค์ประกอบภาพ (Composition)

1	0	2
0	4	0
2	0	3

ภาพ 5 การวางจุดสนใจงานบนหน้าสื่อสิ่งพิมพ์

- การวางจุดสนใจในงานบนหน้าจอ (Focus Point)
- ตำแหน่งหมายเลข 0 ตำแหน่งที่ไม่ต้องการเน้น
- ตำแหน่งหมายเลข 1 ตำแหน่งที่สายตาคนจะมองเป็นจุดแรก
- ตำแหน่งหมายเลข 2 ตำแหน่งที่มีพลังดึงดูดสายตาที่มีความเฉียบคมเหมาะกับการจัดองค์ประกอบที่ต้องการเน้น
- ตำแหน่งหมายเลข 3 ตำแหน่งที่เป็นจุดสุดท้ายที่สายตาคนจะมอง
- ตำแหน่งหมายเลข 4 ตำแหน่งที่มีความสำคัญที่สุดในงานแม้จะไม่ใช่จุดเรียกร้องสายตาแต่เป็นจุดรวมสายตา

6. เทคนิคในการออกแบบงาน (Design Techniques)

- ความเรียบสื่อถึงความเป็นปกติความมีสมดุลที่หยุดนิ่งมักใช้กับงานออกแบบที่เป็นทางการงานในเชิงพาณิชย์
- ความเฉียบสื่อถึงความขัดแย้งความเคลื่อนไหวมักใช้การงานที่ไม่เป็นทางการสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่น้อย
- ความเคลื่อนไหวสื่อถึงความทันสมัยกระฉับกระเฉงงานที่สื่อถึงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี
- ความหยุดนิ่งสื่อถึงความสงบนิ่งคงทนความน่าเชื่อถือสงบ
- ความเป็นกลางสื่อถึงความกลมกลืนมีเอกภาพที่เป็นสากลไม่ฉูดฉาด
- ความโปร่งใสสื่อถึงความมีเอกภาพภาพที่โปร่งใสทำให้รู้สึกเกิดความสัมพันธ์กับการทับซ้อน
- ความทึบตันให้ความชัดเจนตรงไปตรงมาเข้าใจง่าย
- ความโดดเด่นเป็นการจัดวางองค์ประกอบให้เกิดจุดเด่นต้องการให้ผู้ชม
- สะดุดหยุดสายตากับสิ่งที่นำเสนอ
- ความเป็นคู่เป็นการจัดองค์ประกอบให้เกิดการเปรียบเทียบเกิดการไหลลื่นระหว่างองค์ประกอบทั้งสอง

7. ชนิดของตัวอักษรเช่น

- Serif หรือตัวอักษรโรมันให้ความรู้สึกถึงความเก่าแก่ใช้กับงานที่เป็นทางการ
- San Serif หรืออักษรแบบ Gothic ให้ความรู้สึกถึงความทันสมัยเรียบง่ายอ่านง่าย

- Script หรือเลียนแบบลายมือให้ความรู้สึกถึงความเป็นทางการอิสระสนุกสนานไร้กฎเกณฑ์อ่านลำบาก

- Display Type หรือตัวประดิษฐ์สามารถนำไปใช้ได้หลายงานขึ้นอยู่กับรูปแบบของงานนั้นๆ

ทั้งนี้ผู้ออกแบบยังต้องคำนึงถึงระยะห่างระหว่างคำอักษรระยะระหว่างบรรทัดการเว้นช่องไฟให้เหมาะสมอ่านง่ายสบายตาอีกด้วย

นอกจากนี้ มีงานวิจัยเกี่ยวกับสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหลายชิ้น เช่น เอกชีวา แซ่ตัน สุทธินันท์ โสตวิธิ และจิตรี คงวุธ (2552: 259-268) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบศิลปกรรมอีสาน เพื่อการออกแบบสัญลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีต่อความรู้และความสนใจแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวกรณีศึกษา : วัดสวนบ้านแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พบว่า ป้ายบอกทางและสถานที่ จะให้ความรู้มากที่สุด (ค่าสัมประสิทธิ์ 0.655) รองลงมา คือ สื่อบุคคล (ค่าสัมประสิทธิ์ 0.556) และแผ่นพับ (ค่าสัมประสิทธิ์ 0.264) ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อนักท่องเที่ยวได้เดินทางชมการท่องเที่ยวรอบๆ วัดสวนบ้านแก้วได้ให้ความสนใจกับการศึกษารายละเอียดของป้ายบอกทาง บอกรายละเอียดของสถานที่สำคัญต่างๆ และอาจจะมีการบรรยายประกอบทำให้ได้สัมผัสกับสถานที่จริง และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประภาวลัย คชศิลา (2545) วิจัยเรื่องประสิทธิภาพของสื่อในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ชี้ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต้องการเสฟข้อมูลแหล่งจาก แผ่นป้ายแสดงชื่อพฤกษศาสตร์มากที่สุด เพราะเป็นตัวกลางที่มีความเชื่อถือ และเป็นข้อมูลจริงที่ได้รับการค้นคว้าและศึกษามาเป็นอย่างดี พร้อมทั้งได้รับการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญมาก่อนแล้ว อีกทั้งการใช้ ภาษาที่เข้าใจง่าย สั้นกระชับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ให้นักท่องเที่ยวมีเข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งนั้นเพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อการท่องเที่ยวเริ่มเปลี่ยนรูปแบบมาสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ป้ายการสื่อความหมาย เริ่มมีใช้สัญลักษณ์ที่มีลักษณะเชื่อมโยงแบบอุปมาอุปไมยของความหมายทางวัฒนธรรมเข้าไป และกษม อมันตกุล (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบศิลปกรรมอีสาน เพื่อการออกแบบสัญลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพบว่าการออกแบบป้ายสื่อความหมายในลักษณะดังกล่าวนี้ง่ายต่อการความเข้าใจและการจดจำของนักท่องเที่ยวจริง แต่การจะแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมมาเที่ยวในแหล่งนั้น ต้องดำเนินการหลายวิธีควบคู่กันไป เช่น แผ่นพับ แผ่นป้าย การประชาสัมพันธ์ และการร่วมมือของหลายๆ ฝ่ายประกอบกัน ซึ่งจะกลายเป็นโปรแกรมการสื่อความหมายที่จะประสบความสำเร็จต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ เป็นต้น

4.แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

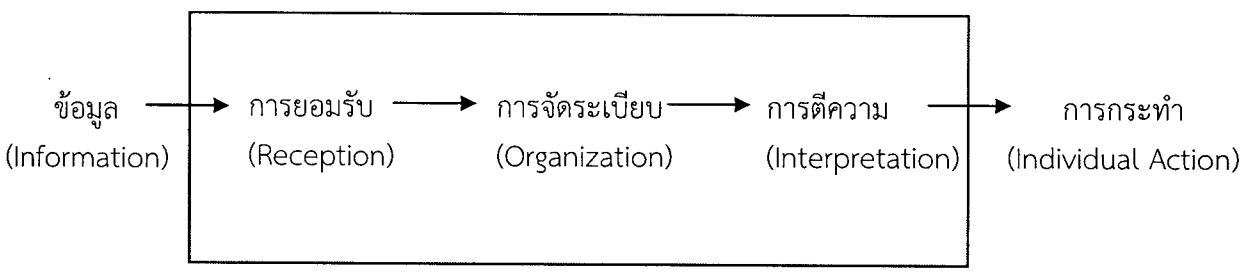
การรับรู้ (Concept of Perception) เป็นกระบวนการการตีความหมายสิ่งที่เราพบเห็น สิ่งแวดล้อม ส่วนความหมาย (meaning) คือสิ่งที่เกิดจากกระบวนการตีความหมายหรือการรู้กล่าวคือเราจะมี ความหมายต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับ การที่เรารับรู้ (Perceive) หรือตีความ (Interpret) สิ่งนั้นอย่างไร ในการรับรู้และตีความสิ่งที่เราได้พบนั้นเรากระทำโดยอาศัยประสบการณ์ของเราต่อสิ่งที่เราพบนั่นเอง

ฉัตรยาพร เสมอใจ (2550) อธิบายว่าการรับรู้ (Perception) เป็นกระบวนการของสมองที่ทำหน้าที่แปลหรือให้ความหมายของการรู้สึก เป็นการตัดสินใจว่า สิ่งที่เราเรารู้สึกนั้นคืออะไร การรับรู้จะเกี่ยวข้องกับการจัดระบบระเบียบของสิ่งเร้าทางความรู้สึก (Sensation) และการกำหนดความหมายของสิ่งเร้านั้นๆ โดยอาศัยประสบการณ์เดิม ซึ่งการรับรู้เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับคนเราที่จะเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

กันยาสุวรรณแสง (2532) กล่าวว่า การรับรู้ประสาทสัมผัสทางตา (Visual Perception) มีความสำคัญต่อมนุษย์มากเพราะมนุษย์ใช้การมองเห็น (Vision) เป็นอวัยวะรับสัมผัสรับสิ่งเร้าและให้ความหมายต่อประสบการณ์สิ่งเร้านั้นถึง 80 เปอร์เซ็นต์โดยจะเริ่มพัฒนาตั้งแต่ทารกอายุได้ 1 เดือน เด็กจะเริ่มมองเห็นรับพลังงานแสงจากภายนอกเข้าไปเปลี่ยนเห็นสัญญาณประสาทและเกิดการรับรู้ได้เมื่อสมองถึงวุฒิภาวะนั้นๆและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆร่วมกับการมีปฏิกิริยากระทบการปะทะกับสิ่งแวดล้อมเด็กก็จะเกิดการรับรู้และให้ความหมายต่อสิ่งเร้าได้มากขึ้นเรื่อยๆก่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นและเสริมสร้างความพร้อมทางด้านร่างกายและสติปัญญาเช่นการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกายที่สัมพันธ์กันการรับรู้ถึงรูปทรงของวัตถุการรู้จักช่องว่างและตำแหน่งของวัตถุการรับรู้ถึงความสัมพันธ์ของตนเองต่อช่องว่างต่อวัตถุซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการอ่านการเขียนหนังสือการดำรงชีวิตประจำวัน

เนื่องจากมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมและอยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้นๆซึ่งสิ่งแวดล้อมอย่างเดียวกันจะมีอิทธิพลต่อมนุษย์แต่ละคนไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของแต่ละบุคคลดังนั้นจึงอาจสรุปการรู้สึกและการรับรู้ของคนเราได้ว่าเกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆบุคคลนั้นจากหลักการรับรู้จะเห็นได้ว่ากระบวนการที่จะเกิดการรับรู้ได้นั้นเกิดจากการสัมผัสการแปลความหมายหรือการถอดรหัสจากการสัมผัสประสบการณ์เดิมมีส่วนช่วยในการแปลความหมายการแปลความหมายของแต่ละคนมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา ความสนใจความตั้งใจสิ่งเหล่านี้มีส่วนในการแปลความหมายทั้งสิ้นทั้งนี้สื่อมัลติมีเดียมีส่วนในการเสริมสร้างในเรื่องของการรับรู้จากการสัมผัสต่อสิ่งเร้าทำให้เกิดการรับรู้เรื่องราวที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อ

Schcmehorn, Hunt and Osborn (1982 : 55) ได้กล่าวถึง กระบวนการรับรู้ว่าเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาเบื้องต้นในการตีความสิ่งเร้าที่สัมผัสต่าง ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีความสำคัญสำหรับผู้รู้ การรับรู้เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันเมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้าก็จะประมวลสิ่งรับรู้นั้นเป็นประสบการณ์ที่มีความหมายเฉพาะตนเอง ดังภาพ 6

ภาพ 6 กระบวนการรับรู้ (Schcmehorn, Hunt& Osborn, 1982: .55)

สำหรับกระบวนการรับรู้จะเกี่ยวข้องกับขั้นตอนสำคัญ ๆ 3 ขั้นตอน คือ (จุฑามาศ สิทธิขวา, 2542)

ขั้นตอนที่ 1 การเลือก (Selection) การเลือกจะเกี่ยวข้องทั้งการเลือกโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ กล่าวคือ การตัดสินใจบางครั้งจะกระทำการเลือกกว่าเราจะรับสิ่งกระตุ้นใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างเช่น ปัจจัยทางด้านกายภาพ (Characteristic) ปัจจัยทางด้านที่ตั้ง (Physical Location) ความสนใจ (Interest) ประสบการณ์ที่ผ่านมา (Past Experience)

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวม ในด้านการรับรู้สิ่งต่าง ๆ เรามักมีแนวโน้มที่จะรวบรวมตัวกระตุ้นต่าง ๆ เข้าเป็นรูปแบบต่าง ๆ หลักในการรวบรวมตัวกระตุ้นมีหลายประการ เช่น รวบรวมโดยพิจารณาจากการอยู่ใกล้เคียง (Proximity) รวบรวมโดยพิจารณาจากความคล้ายคลึงกัน (Resemblance) รวบรวมโดยพิจารณาจากการกระทำไปทางเดียวกัน (Common Fate) รวบรวมโดยพิจารณาถึงการต่อเติมส่วนที่ขาดไป

ขั้นตอนที่ 3 การตีความ (Interpretation) เป็นการแปลความหมาย ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับในการแปลความหมายนี้อาจทำได้หลายลักษณะ เช่น แปลความหมายตามสถานการณ์ (Context) แปลความหมายโดยพิจารณาถึงเจตนาของบุคคล (Intent) แปลความหมายโดยยึดเอาบุคลิกลักษณะของตนเองเป็นหลัก (Projection)

การรับรู้เป็นกระบวนการทางจิตที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ได้รับ เป็นการเลือกรับสาร จัดสาร และการตีความสารที่ได้รับตามความเข้าใจและความรู้สึกและตีความหมายต้องอาศัยความหมายจากประสบการณ์ที่มีอยู่และนำไปสู่การให้ความหมายด้วยการเลือก (Select) เพิ่มเติม (Add) บิดเบือน (Distort) หรือโยงสิ่งนั้นให้เข้ากับประสบการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้การรับรู้ที่แตกต่างกันยังเกิดจากอิทธิพลหรือตัวกรอง (Filter) บางอย่างได้แก่

1. แรงผลักดันหรือแรงจูงใจ (motives) เรามักเห็นในสิ่งที่เราต้องการเห็นและได้ยินในสิ่งที่เราต้องการได้ยินเพื่อสนองความต้องการของตนเอง

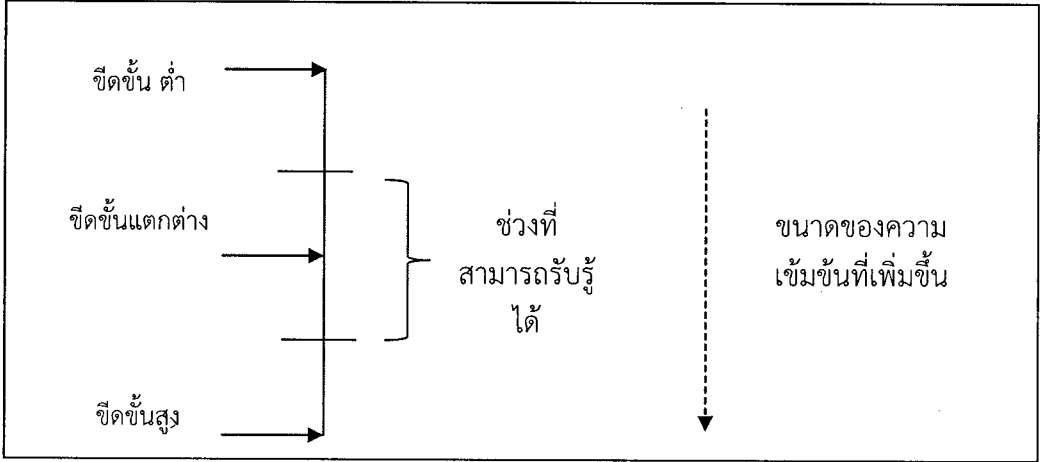
2. ประสบการณ์เดิม (past experience) คนเราต่างเติบโตขึ้นในสภาพแวดล้อมต่างกันหรือถูกเลี้ยงดูด้วยวิธีต่างกันและคบหาสมาคมกับคนต่างกัน จึงมีการรับรู้ที่แตกต่างกันตามประสบการณ์เดิมที่ต่างกัน

3. กรอบอ้างอิง (frame of reference) ซึ่งเกิดจากการสั่งสมอบรมทางครอบครัวและสังคม ฉะนั้นคนต่างศาสนากันจึงมีความเชื่อและทัศนคติในเรื่องต่าง ๆ กันได้

4. สภาพแวดล้อม เช่น คนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมต่างกัน อุณหภูมิบรรยากาศ สถานที่ที่จะตีความสารที่ได้รับนั้นแตกต่างกัน

5. สภาพจิตใจและอารมณ์ ได้แก่ ความโกรธความกลัวคนเราที่มีสภาพจิตใจและอารมณ์ที่ต่างกันก็จะมีมุมมองที่จะรับรู้สารแตกต่างกัน

ธงชัย สันติวงษ์ (2540: 104) ได้กล่าวถึงความรู้สึกรู้สึกของประสาทสัมผัสแต่ละอย่างดังแผนภาพดังนี้

ภาพ 7 การแสดงถึงความรู้สึกต่อขีดขั้นความรู้สึกรู้สึกของประสาทสัมผัส

จากแผนภาพสามารถอธิบายให้เห็นอธิบายความรู้สึกในระดับต่างมีขีดขั้นอยู่ 3 ขั้น คือ ขีดขั้นต่ำ (Lower Threshold) เป็นจุดต่ำสุดซึ่งความเข้มข้นของตัวกระตุ้น (เช่น แสง เสียง ฯลฯ) ที่ต่ำกว่านี้ลงไป จะไม่ทำให้คนสังเกตเห็นหรือรู้สึกได้แต่อย่างใด

ขีดขั้นสูง (Terminal Threshold) เป็นจุดสูงสุดซึ่งถึงแม้ว่าจะมีการเพิ่มความเข้มข้นของตัวกระตุ้นหรือความถี่ให้มากเข้าไปอีกก็ไม่สามารถเพิ่มความรับรู้ได้มากขึ้นแต่อย่างใดและสุดท้ายคือขีดขั้นแตกต่าง (Difference Threshold) หรือส่วนที่เรียกว่า “just noticeable difference” (ที่สามารถรู้สึก หรือสังเกตเห็นได้) หมายถึงส่วนที่ซึ่งถ้าได้มีการเพิ่มความเข้มข้นของตัวกระตุ้นเข้าไปเพียงเล็กน้อย ก็จะทำให้ผู้รับสามารถสังเกตเห็นหรือรู้สึกได้เสมอ ถ้าหากมีการเพิ่มหรือลดตัวกระตุ้นต่างๆภายในช่วงนี้แล้วคนยอมจะรับได้เสมอ

ประโยชน์ของการรับรู้ ได้แก่ (จุฑามาศ สิทธิขวา, 2542)

1. การสร้างความประทับใจแก่ผู้อื่น (Impression) เมื่อเรารู้จักใครเป็นครั้งแรกเราควรสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้น ความประทับใจระหว่างบุคคลเมื่อพบกันครั้งแรกจะตรึงอยู่ในความรู้สึกเป็นเวลานาน และยากที่จะลบไปง่าย ๆ เมื่อเรารู้จักใครเป็นครั้งแรกจะเกิดการรับรู้และความประทับใจกับบุคคลนั้นไม่ว่าจะเป็นแง่บวกหรือแง่ลบ ดังนั้นการสร้างความประทับใจครั้งแรกจึงมีความสำคัญต่อบุคคลค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเราคาดหวังถึงคุณสมบัติของเขาและความสัมพันธ์ที่จะเกิดในอนาคต
2. การสร้างสื่อต่าง ๆ ทราบกันดีว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้มี 2 ปัจจัยด้วยกันซึ่งก็คือคุณสมบัติของสิ่งเร้า และคุณสมบัติของผู้รับรู้ เราสามารถนำปัจจัยเหล่านี้มาช่วยให้ผู้ใช้บริการหรือกลุ่มเป้าหมาย ทราบถึงวิธีการ/ ขั้นตอนของบริการที่ให้ รวมทั้งประโยชน์ของบริการที่ได้รับ มีความอยากทดลองใช้ และเกิดพฤติกรรมการเลือกใช้บริการในช่องทางดังกล่าว

3. ใช้เป็นตัวสนับสนุนในการตัดสินใจ ข้อมูลบางอย่างที่ได้จากการรับรู้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนการตัดสินใจได้ โดยเฉพาะเมื่อมีเวลาในการตัดสินใจค่อนข้างน้อยและข้อมูลที่ได้รับมามีไม่มากพอ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอใช้การวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อให้ได้เนื้อหาการวิจัยตรงกับวัตถุประสงค์ ที่วางไว้ผู้วิจัยจึงมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ
- ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ
- ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ

ขั้นตอนดำเนินงาน	วิธีการดำเนินงาน	ผลลัพธ์ที่ได้
ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ	สำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอจากเอกสารทางวิชาการ สื่อที่มีอยู่เดิมและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ข้อมูลวัฒนธรรมความเชื่อชุมชนเกาะยอ
	จัดจำแนกกลุ่มข้อมูล ดังนี้ ความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องโชคเคราะห์ ดวงชะตา ฤกษ์ยาม วัตถุมงคล และความเชื่อเกี่ยวกับเกจิอาจารย์	กลุ่มข้อมูลทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ
	การประเมินความคิดเห็นของชาวบ้านเกี่ยวกับการนำเสนอวัฒนธรรมความเชื่อ	ข้อมูลเชิงตัวเลขเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ
	การกำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ	ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ
		

ขั้นตอน ดำเนินงาน	วิธีการดำเนินงาน	ผลลัพธ์ที่ได้
ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ และพัฒนาสื่อ สิ่งพิมพ์ทาง วัฒนธรรมของ ชุมชนเกาะยอ	ออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ ↓ ประเมินความคิดเห็นของชาวบ้านในอาศัยใน เกาะยอต่ออัตลักษณ์ที่นำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ↓ การพัฒนาและปรับปรุงสื่อสิ่งพิมพ์	สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ คู่มือให้ ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ ความพึงพอใจของชาวบ้านใน ชุมชน รูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผ่านการ ตรวจสอบการรับรู้จากชาวบ้าน ที่อาศัยในเกาะยอ
ขั้นตอนที่ 3 ศึกษา ความสัมพันธ์ของ สื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อ การรับรู้ อัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมชุมชน เกาะยอ	↓ ทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว	ค่าความสัมพันธ์ของสื่อสิ่งพิมพ์ กับการรับรู้อัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมชุมชนเกาะยอของ นักท่องเที่ยว

ภาพ 8 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ

ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์รูปอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1.1 สํารวจ และวิเคราะห์ข้อมูลวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.1.1 สํารวจ และวิเคราะห์ข้อมูลวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอจากการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการสํารวจ รวบรวมและ วิเคราะห์ ด้วยศึกษาค้นคว้ารายละเอียดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอจากเอกสารเช่น บทความ วารสาร จุลสาร รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องและสื่อที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่น เช่น ป้ายสื่อความหมาย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อพื้นบ้าน เป็นต้น

1.1.2 การศึกษาภาคสนาม (Fieldwork) โดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 คนซึ่งได้แก่ ชาวบ้าน ผู้รู้ และผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับวัฒนธรรมชาวบ้านในชุมชนเกาะยอด้วยเทคนิคการพูดคุยแบบเป็นกันเอง (Informal Interview) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ หรือสโนว์บอลล์ (Snowball Sampling) ซึ่งได้แก่ ผู้รู้ในท้องถิ่น นักบวช เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว วัฒนธรรม ผู้นำชุมชนเกาะยอ และชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกาะยอ

1.2 หลังจากได้ข้อมูลวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอในขั้นที่ 1.1 ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดจัดเป็นหมวดหมู่ และจำแนกตามหัวข้อดังนี้ 1) ความเชื่อทางศาสนา 2) ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3) ความเชื่อเรื่องโชค เคราะห์ ดวงชะตา ฤกษ์ยาม วัตถุมงคล และ 4) ความเชื่อเกี่ยวกับเกจิอาจารย์ โดยใช้วิธีการอุปนัย (Analytic Induction) และการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) ตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิงมาจำแนก หากข้อมูลบางส่วนที่ไม่สามารถใช้ทฤษฎีในการอ้างอิงได้ ผู้วิจัยจะใช้สามัญสำนึก หรือประสบการณ์ของผู้วิจัยเองในการจำแนกข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลในลักษณะอธิบายในเชิงพรรณนา

1.3 จากนั้นผู้วิจัยนำรายการวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอที่ได้จากขั้นที่ 1.2 มาออกแบบแบบสอบถามเพื่อลงพื้นที่สอบถามความคิดเห็นในชาวบ้านในชุมชน โดยใช้การประเมินวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ สำนวญความคิดเห็นเชิงปริมาณ โดยคัดเลือกจากการกลุ่มตัวอย่างจำนวน 352 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมดที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปจำนวน 4,122 คน คำนวณโดยใช้สูตรของ Krejcie และ Morgan ด้วยการใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ซึ่งแบบสอบถามมีเนื้อหา 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสำรวจในชุมชนเกาะยอ

ส่วนที่ 2 วัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอที่เหมาะสมในนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 ปัจจัยของวัฒนธรรมความเชื่อร่วมของชุมชนเกาะยอที่เหมาะสมในการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 4 การสื่อความหมายของวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ

หลังจากนั้นจะสรุปโดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ คำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปเป็นแจกแจงเป็นข้อมูลเชิงบรรยาย

1.4 ผู้วิจัยนำผลสรุปทั้งหมดมากำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ โดยคัดเลือกอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.5 ขึ้นไป และจำกัดขอบเขตของเนื้อหาที่ได้จากผลสรุปในขั้นที่ 1.3 มานำเสนอในสื่อสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอในลำดับต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ ในขั้นนี้ผู้วิจัยมีการดำเนินงานดังนี้

2.1 ออกแบบและผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจที่สามารถนำไปใช้เพื่อการส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ ซึ่งได้แก่คู่มือให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ ตามแนวคิดสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจและการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์

จากนั้นนำสื่อสิ่งพิมพ์ไปให้นักวิชาการทางด้านสื่อและนิเทศศาสตร์ประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบไปด้วย 2 ส่วนคือ

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) คุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์ โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ คำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์ระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้

ใช้ไม่ได้	เท่ากับ	1	คะแนน
ต้องปรับปรุงแก้ไข	เท่ากับ	2	คะแนน
มีคุณภาพปานกลาง	เท่ากับ	3	คะแนน
มีคุณภาพดี	เท่ากับ	4	คะแนน
คุณภาพดีมาก	เท่ากับ	5	คะแนน

และนำผลไปวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ระดับการใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย หากประเด็นไหนมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 3.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกิน 1 การแปลความหมาย คือแก้ไข ส่วนประเด็นไหนมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกิน 1 คือไม่แก้ไข

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นความเรียงข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจะนำผลการเรียงและจัดกลุ่มข้อมูล (Sorting and Grouping) เป็นประเด็นสำคัญๆ และพิจารณาตามหมวดหมู่เพื่อนำแก้ไขและพัฒนาารูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ต่อไป

2.2 ประเมินความคิดเห็นของชาวบ้านในท้องถิ่นต่ออัตลักษณ์ที่นำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์โดยการนำสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นไปประเมินความพึงพอใจของชาวบ้านที่อาศัยในท้องถิ่นต่อสื่อสิ่งพิมพ์ โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีจำเพาะเจาะจง จำนวน 9 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 4 ครั้วเรือน รวมเป็นจำนวน 36 ครั้วเรือน

โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ คำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์ระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้

พอใจน้อยมาก	เท่ากับ	1	คะแนน
พอใจน้อย	เท่ากับ	2	คะแนน
พอใจปานกลาง	เท่ากับ	3	คะแนน
พอใจมาก	เท่ากับ	4	คะแนน
พอใจมากที่สุด	เท่ากับ	5	คะแนน

และนำผลไปวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ระดับการใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (Best, 1986 : 181-183)

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง	พอใจน้อยมาก
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง	พอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง	พอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง	พอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง	พอใจมากที่สุด

ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปโดยข้อมูลเชิงปริมาณ จะนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน หากประเด็นไหนมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 3.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกิน 1 จะนำไปแก้ไขและพัฒนารูปแบบของสื่อให้มีความเหมาะสมต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ ผู้วิจัยผลิตสื่อเพื่อนำไปทดลองเผยแพร่แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีอาศัยความสะดวก ด้วยการสุ่มแบบบังเอิญ (accidental sampling) จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนเกาะยอ โดยใช้แบบสอบถามเรื่องการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอก่อนอ่านสื่อสิ่งพิมพ์
- ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอหลังอ่านสื่อสิ่งพิมพ์
- ตอนที่ 4 การรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์เกาะยอ

หลังจากนั้นจะนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เปรียบเทียบการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอของนักท่องเที่ยวก่อนและหลังเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์โดยใช้ t-test dependent เมื่อพบว่าการรับรู้ก่อนและหลังเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ผู้วิจัยจะหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) รายข้อตามจำนวนของรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอที่นำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ โดยแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ได้มีการแบ่งเกณฑ์ การพิจารณา ดังนี้ (Bartz, 1999 :184)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระดับความสัมพันธ์	
มากกว่า 0.80	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
0.60 ถึง 0.80	มีความสัมพันธ์กันสูง
0.40 ถึง 0.60	มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
0.20 ถึง 0.40	มีความสัมพันธ์กันต่ำ
ต่ำกว่า 0.20	มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอผู้วิจัยมีการดำเนินการวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดไปใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ ในขั้นแรกผู้วิจัยต้องการศึกษาและค้นหาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอเพื่อให้การประมวลเนื้อหาตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้วิจัยแยกการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนตามขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การสำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ
2. การจัดจำแนกกลุ่มข้อมูลความเชื่อ
3. การค้นหาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ
4. การกำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ

1.การสำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ การก่อกำเนิดของชุมชนเกาะยอ เป็นตัวสั่งสมวัฒนธรรมและความเชื่อที่มีมายาวนานตั้งแต่การเริ่มตั้งถิ่นฐานบนเกาะแห่งนี้ และแสดงออกมาในรูปแบบของพิธีกรรมและประเพณีต่างๆ เป็น จากการศึกษาวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอด้วยการทบทวนเอกสารและการสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชนเกาะยอผู้วิจัยได้แบ่งวัฒนธรรมความเชื่อออกเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 วัฒนธรรมเกี่ยวกับแนวคิดทางศาสนา ชาวเกาะยอมีเชื้อสายจีนมาก่อน ขนบธรรมเนียมประเพณีจีนจึงยังคงมีปะปนอยู่บ้าง เช่น ประเพณีแต่งงาน ประเพณีไหว้บรรพบุรุษ พิธีไหว้เจ้าหรือไหว้กง จะทำกันที่โรงพระจีน ส่วนพิธีเซ็งเม้ง ชาวเกาะยอเรียกว่า “พิธีไหว้หลุม” ซึ่งทำกันบนเนินเขาทั่วไป ทั้งนี้เพราะศพของบรรพบุรุษรุ่นแรกๆ จะถูกฝังบนเนินเขา แม้ว่าชาวเกาะยอส่วนใหญ่จะมีเชื้อสายจีน แต่เมื่อเวลาผ่านไปความเป็นคนจีนก็ค่อยๆ หดไปโดยการแต่งงานกับคนไทย ฉะนั้นจึงถือได้ว่าชาวเกาะยอทั้งหมดในปัจจุบันเป็นคนไทยและนับถือศาสนาพุทธ ชาวเกาะยอนับว่าเคร่งครัดในพุทธศาสนาโดยเฉพาะผู้ใหญ่และผู้สูงวัยจะไปทำบุญใกล้บ้านทุกวันพระ นอกจากนี้ชาวเกาะยอยังมีประเพณีงานบุญเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่ต่างไปจากถิ่นอื่น คือ งานนมัสการเจดีย์สมเด็จพระเจ้าเกาะยอ ซึ่งวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวแนวคิดทางศาสนาสามารถสรุปเป็นหัวข้อต่าง ได้ดังนี้

1.พิธีไหว้เจ้า ไหว้หลุม เป็นพิธีของชาวเกาะยอมีเชื้อสายจีนมาก่อน โดยจะมีการทำพิธีไหว้เจ้าก่อนถึงวันตรุษจีน 1 วัน และจะทำการไหว้เจ้า ไหว้พระภูมิเจ้าที่ และไหว้ขอพรบรรพบุรุษ

โดยชาวเกาะยอที่อยู่ใกล้โรงพระก็จะไปประกอบพิธีที่โรงพระ แต่ส่วนใหญ่แล้วจะประกอบพิธีกรรมที่บ้านมากกว่า ซึ่งการประกอบพิธีไหว้เจ้า โดยมากแล้วจะให้ผู้ชายเป็นผู้ประกอบพิธี โดยนำของที่เตรียมไว้ตั้งโต๊ะ อันได้แก่ ผัดหมี่ฮุ้น เต้าคั่ว แกงจืดดอกไม้อื่น เครื่องน้ำชา อาทิ ขนมจันอับ ถั่วตัด ผลไม้ เช่น กล้วย ส้ม น้ำฉา โดยจะจัดรูปจำนวน 3 ดอกเพื่อเชื้อเชิญเจ้าและเผ่ากระตาดทองไปให้การไหว้เจ้าจะไหว้ในตอนเช้า จากนั้นก็จะไหว้พระภูมิเจ้าที่และไหว้ป้ายชื่อบรรพบุรุษหรือถ้วยใส่ชื่อบรรพบุรุษ ในการไหว้พระภูมิเจ้าที่ก็จะระลึกถึงเจ้าที่ที่อยู่ในบ้าน จากนั้นเอาธูปไปปักไว้ข้างๆ บ้านเพื่อให้เจ้าที่มารับเครื่องบูชา และเผ่ากระตาดทองไปให้ การไหว้พระและไหว้เจ้าที่จะให้ผู้ประกอบพิธีไหว้เพียงคนเดียว ส่วนกันไหว้บรรพบุรุษให้ลูกหลานไหว้พร้อมๆ กันทุกๆ คน และเผ่ากระตาดทองไปให้บรรพบุรุษ เพราะมีความเชื่อว่าเทพเจ้า พระ ใช้ทองจึงเผ่ากระตาดทองให้ ส่วนบรรพบุรุษซึ่งใช้เงินก็จะเผ่ากระตาดทองให้ ส่วนการไหว้หลุม ถูกจัดขึ้นในวันเซ่งเม้ง (“เซ่ง” หมายถึง สะอาด บริสุทธิ์ และคำว่า “เม้ง” หมายถึง สว่าง ดังนั้น “เซ่งเม้ง” จึงหมายถึง ช่วงเวลาแห่งความแจ่มใส ใสสว่าง และรื่นรมย์) ตรงกับเดือน 5 เป็นวันที่ชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนทำพิธีเคารพหลุมศพของบรรพชน ซึ่งได้ฝังไว้ในบริเวณสวนหรือตามเนินเขาใกล้บ้าน โดยจะนำกับข้าวและเครื่องน้ำชามาเช่นไหว้ที่ฝังศพของบรรพบุรุษ ซึ่งได้ทำเครื่องหมายไว้สังเกตได้ โดยผู้ประกอบพิธีจะจุดบู่ไหว้เจ้าที่และไหว้ศพ การไหว้หลุม ผู้ประกอบพิธีจะบอกกล่าวแก่วิญญาณบรรพบุรุษว่า “ปีนี้ลูกหลานบูชา ให้รับเครื่องบูชา ให้ช่วยเหลือลูกหลานให้อยู่เย็นเป็นสุข ช่วยปกป้องลูกหลานด้วย” และปักไว้ข้างๆ ที่ฝังศพ สำหรับบรรพบุรุษในชุมชนเกาะยอที่ฝังไว้ในป่าช้า ก็จะไม่ทำพิธีเซ่งเม้ง แต่จะไปทำบุญในช่วงเดือนสิบแทน

2.วันสารทเดือนสิบหรือวันชิงเปรต พิธีกรรมจะเกิดขึ้นในวันสารท โดยวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 จะเป็นวันรับตายาย และวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นวันส่งตายาย ซึ่งถือว่าเป็นเขตชนซึ่งเป็นบรรพบุรุษของพวกเขาได้รับการปล่อยตัวจากยมบาลให้มาเยี่ยมลูกหลานยังโลกมนุษย์ ดังนั้นลูกหลานจึงทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษ ทั้งวันรับเปรตและวันส่งเปรต เมื่อถึงวันสารทชาวพุทธทุกคนจะเข้าวัดทำบุญ และในขณะที่ทำบุญ ก็จะมีลูกหลานบางคนจะโดนจับร่าง(เข้าทรง)จากบรรพบุรุษของตนเอง ซึ่งเรียกว่าตายาย ตายายจะมาเข้าร่างผู้ที่เป็นลูกหลานของตนเองเพื่อบอกให้ลูกหลานทราบถึงความเป็นอยู่และสิ่งที่ยากจะกินในวันทำบุญ ก่อนถึงวันทำบุญ ชาวเกาะยอจะเตรียมทำขนมที่จะนำไปทำบุญ ได้แก่ ขนมต้มสามเหลี่ยม ขนมลา ขนมเจาะหู ขนมบ่อเกราะ (ทำด้วยแป้งเอาไปทอดในน้ำมันมะพร้าว แล้วนพไปชุบน้ำตาล ลักษณะคล้ายขนมก้านบัว) ขนมคอบีต ขนมเทียน ข้าวพอง โดยขนมส่วนใหญ่จะทำเอง แล้วจะจัดหมรับให้พ่อแม่ตายาย โดยนำเอาต้นคล้ามาใส่ในขัน เอาขนมต่างๆ ใส่ลงไป คลุมด้วยขนมลา แล้วปักเทียนไว้ที่ปลาย จากนั้นจะยกหมรับให้ตายายที่บ้าน โดยจะมีการสร้างบ้านเล็กๆ คล้ายศาลพระภูมิให้เป็นที่อยู่อาศัยของตายาย เรียกว่าหอดาหลวง สำหรับบ้านใดที่มีหอดาหลวงก็จะเป็นที่รวมญาติพี่น้อง ซึ่งจะยกหมรับไปทำพิธีที่บ้านนี้ ในบางปีก็จะมีการแก้บนด้วยการเล่นโนรา และหากมีคนทรงก็จะทำพิธีลงทรงด้วย การไปไหว้ดาหลวงนี้ ผู้เข้าร่วมพิธีส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิง

วันทำบุญชาวเกาะยอทั้งหญิงและชายจะร่วมกันไปทำบุญยังวัดใกล้ๆ บ้าน นำข้าวของส่วนหนึ่งใส่ไว้ในกระเชอที่วัดจัดไว้ แล้วจัดแบ่งไปตั้งไว้ที่ร้านเปรตและบริเวณนอกวัดสำหรับเปรตที่เข้าวัดไม่ได้ นอกจากนั้นก็ร่วมกันประกอบพิธีกรรม คือไหว้พระ สวดมนต์ กรวดน้ำ บังสุกุลกระดูกหรือชื่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว พระฉันเพล หลังจากนั้นพระจะตั้งสายสิญจน์ที่ร้านเปรตออก ชาวบ้านและ

เด็กๆ ก็จะไปแย่งอาหารบนร้านเปรตกัน เพราะเชื่อว่าอาหารที่แย่งจากเปรตนั้นจะช่วยให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บได้ สำหรับชาวเกาะยอเชื่อว่าถ้าเอาขนมต้มที่ตั้งไว้ที่ร้านเปรต ซึ่งเรียกว่า ต้มหัวเปรต นำไปแขวนไว้ที่ต้นไม้ จะทำให้ต้นไม้มีลูกตก ทุกวันสารทชาวพุทธก็จะไปทำบุญแล้วก็มักจะมีตายายเข้าร่างอยู่เสมอ เพราะคนเกาะยอทุกคนเชื่อว่าบรรพบุรุษของตนเอง ยังคงวนเวียนปกปักรักษาลูกหลานของท่านอยู่ และประเพณีนี้ก็เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมานานมาก มีผลต่อครอบครัวในด้าน การดำรงชีวิตอยู่ ทำให้ชีวิตครอบครัวมีอุปสรรค หรือทำมาหากินไม่คล่องแคล่ว อีกอย่างชาวเกาะยอเกือบทุกบ้านว่าเป็นชาวพุทธทั้งหมด พิธีกรรมกินหมับ นี้และเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ไม่ควรสูญหายให้คนรุ่นหลังได้รู้จักและสืบทอดกันตลอดไป

3. ประเพณีห่มผ้าเจดีย์เขากุฎิและสมเด็จพระเจ้าเกาะยอ เป็นประเพณีประจำทุกปีตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 หรือในช่วงวันวิสาขบูชา โดยเชื่อว่าการได้ห่มผ้าพระธาตุจะทำให้อะไรก็สำเร็จ เพราะได้ทำในสิ่งที่สูงส่ง งานประเพณีขึ้นเขากุฎิ โดยนำผ้าทอเกาะยอไปห่มองค์พระธาตุ ในวันวิสาขบูชา แต่เป็นพิธีที่ไม่ปฏิบัติต่อเนื่องทุกปีซึ่งจุดเริ่มต้นมานับตั้งแต่พ่อสมเด็จพระเจ้ามรณภาพ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากขาดความพร้อมเพียงของชุมชน สภาพเส้นทางขึ้นเขาที่ลำบาก เป็นต้น ต่อมา 10-20 ปีที่ผ่านมา จึงได้เริ่มประเพณีอย่างสม่ำเสมอขึ้นใหม่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 โดยหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนภายนอกเข้ามาร่วมกิจกรรมกับชุมชน ในอดีตจะเห็นเป็นดวงไฟที่ปรากฏขึ้นในยามค่ำคืน ลอยออกมาจากเขากุฎิ ทำให้ชาวบ้านเชื่อว่ามี สิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่บนนั้น จึงมีการจัดประเพณีห่มผ้าขึ้นไปเพื่อบูชา แต่ก่อนจะมีการรับหนังสือมาเล่นภายในงานด้วย โดยเฉพาะหนังสือศิลปะ ซึ่งเป็นศิลปะของเกาะยอในสมัยอดีต แต่พอนายหนังสือชีวิตไม่มี ผู้สืบทอด จึงทำให้ปัจจุบันไม่มีการแสดงหนังสือเกิดขึ้นอีกเลย

ชาวบ้านเชื่อว่า เมื่อทำแล้วก่อให้เกิดผลดีแก่ตัวเอง จึงมีจิตศรัทธาทำต่อๆ กันตลอดมา เมื่อก่อนประเพณีนี้จะรู้จักแค่ภายในเกาะยอ แต่ปัจจุบันรู้ไปทั่วทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งกิจกรรมบางอย่างก็สูญหายไปบ้างแล้ว เช่น การละเล่นหนังตะลุงภายในงานจะเริ่มหายไป หรือบ้างก็มีการเพิ่มพิธีกรรมเข้ามาเช่น มีการแห่ผ้ามาจากต่างที่ต่างถิ่น ทั้งในประเทศและจากประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มเข้ามา

ประเพณีดังกล่าวจะมีกิจกรรมที่เริ่มจาก พิธีสมโภชผ้า โดยสถานที่ในการสมโภชผ้าจะใช้ศาลาประจำหมู่บ้าน หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า ศาลาพ่อท่าน สาเหตุที่เรียกศาลาแห่งนี้ว่า ศาลาพ่อท่าน เนื่องจากในอดีตศาลาแห่งนี้ตั้งอยู่ในที่ธรณีสงฆ์วัดแหลมพ้อ ตำบลเกาะยอ ผู้สร้างศาลาต้องการสร้างถวายพระอธิการเภา ดิสสุโร อดีตเจ้าอาวาสวัดแหลมพ้อ ซึ่งปกครองดูแลพื้นที่ธรณีสงฆ์ ชาวบ้านเรียกท่านว่า พ่อท่านเภา ดิสสุโร ดังนั้นศาลาแห่งนี้ ชาวบ้านทั่วไปจึงเรียกว่า ศาลา พ่อท่าน อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบพิธีสมโภชผ้า ประกอบด้วย ผ้าทอเกาะยอ ซึ่งชาวเกาะยอจะร่วมมือกันทอผ้าเกาะยอ เพื่อใช้สำหรับห่มผ้าองค์พระเจดีย์ เขากุฎิ โดยชาวบ้านตำบลเกาะยอเริ่มลงมือทอผ้าในเดือนเมษายนของทุกปี ผ้าที่ทอขึ้นเพื่อใช้ในพิธีสมโภชผ้าเป็นผ้าทอพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงของชาวเกาะยอมา นาน ชาวบ้านทอผ้ากันที่กลุ่มราชวัตร ซึ่งเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีชื่อเสียงในการทอผ้าเกาะยอ

ภาพ 9 ผ้าทอเกาะยอที่ใช้ห่มเจดีย์เขากุฎิ

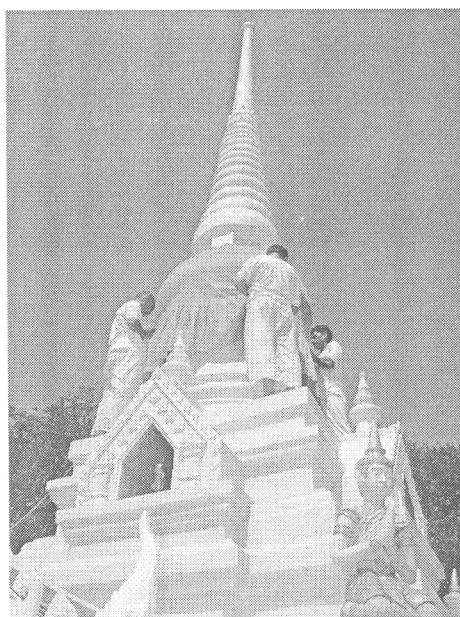
ที่มา <http://www.m-culture.go.th/songkhla/> (ค้นหาเมื่อ 20 สิงหาคม 2557)

ผ้าที่ทอขึ้นสำหรับใช้ในพิธีกรรมมีทั้งหมด 4 สี คือ สีเหลือง สีชมพู สีเขียว และสีขาว โดยผ้าทอที่นำไปห่มรูปเคารพ คือ ผ้าทอเกาะยอสีเหลือง สำหรับห่มองค์สมเด็จพระเจ้าเกาะยอ ผ้าทอเกาะยอ สีชมพู สำหรับห่มรูปปั้นเทพพนม ผ้าทอเกาะยอสีเขียว สำหรับห่มรูปปั้นท้าวจตุโลกบาล เส้นด้ายผ้าทอเกาะยอสีขาว นำมาถักเป็นเปียเส้นเล็กๆ จำนวน 3 ม้วน ใช้เป็นสายสิญจน์สำหรับพระสงฆ์ในการประกอบพิธีเจริญพระพุทธมนต์ หรือพิธีกรรมทางศาสนา ขั้นตอนพิธีสมโภชผ้าในประเพณีแห่ผ้าขึ้นเขากุฎิ มีการจัดกิจกรรม 2 ช่วง โดยช่วงเช้าจัดการแห่ผ้ารอบเกาะ จัดในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 เวลา 09.00 น. ชาวบ้านในตำบล เกาะยอที่มีรถยนต์จะนำรถยนต์เข้าร่วมกับรถขบวนแห่ผ้าที่มีการประดับตกแต่งเบญจไฉวก่อนหน้านี้ ภายในแท่นเบญจประกอบด้วย ผ้าทอเกาะยอซึ่งตั้งอยู่บนพานแว่นฟ้า เพื่อใช้สำหรับการสมโภชผ้า ขบวนแห่ผ้าจะเริ่มแห่ออกจากบริเวณศาลาพ่อท่าน แห่ไปยังเส้นทางต่างๆ รอบเกาะยอและช่วงค่ำจัดการสมโภชผ้า ใน ชาวบ้านในตำบลเกาะยอทั้งเด็กและผู้ใหญ่ในหมู่บ้านจะมารวมกันอีกครั้ง ณ ศาลาพ่อท่าน เพื่อร่วมปฏิบัติพิธีกรรมที่เรียกว่า สวดผ้า หรือ สมโภชผ้า ซึ่งมีพระสงฆ์เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมในการสวดเจริญพระพุทธมนต์ เพื่อความเป็นสิริมงคล หลังเสร็จสิ้นพิธีการสมโภชผ้า ชาวบ้านร่วมฉลองการสมโภชผ้า โดยจัดเลี้ยงอาหารที่ชาวบ้านนำมาสมทบ และจัดแสดงมหรสพหนังตะลุงให้ชาวบ้านในหมู่บ้านได้รับชม จุดประสงค์การแสดงหนังตะลุง เพื่อแสดงให้สมเด็จพระเจ้าเกาะยอได้ชม เมื่อวันรุ่งขึ้น (15 ค่ำ 6 เดือน) เวลา 09.00 น ชาวบ้านเริ่มตั้งขบวนแห่ ณ บริเวณศาลาพ่อท่าน ซึ่งขบวนแห่ ประกอบด้วย รถที่ตกแต่งด้วยเบญจารถขบวนกลองยาว และรถชาวบ้านที่เข้าร่วมขบวนแห่ ขบวนแห่จะเคลื่อนไปยังบริเวณเชิงเขากุฎิ ขบวนจะแห่ผ้าพระบฏขึ้นไปยังลานประทักษิณบริเวณองค์พระเจดีย์เขากุฎิ ซึ่งมีชาวบ้านที่มาร่วมประเพณีแห่ผ้าขึ้นเขากุฎิรออยู่ก่อนแล้วชาวบ้านนำสิ่งของทั้งหมดในขบวนแห่ไปไว้ในบริเวณต้นโพธิ์ เพื่อเตรียมความพร้อมการทำพิธีห่มผ้าองค์พระเจดีย์ในลำดับถัดไป

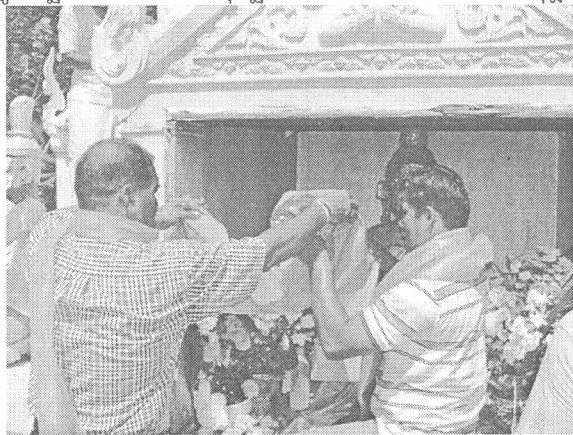
ภาพ 10 ขบวนแห่ภาพผ้าห่มเจดีย์เขากุฎิ

เมื่อขบวนแห่ผ้าเคลื่อนมาถึงบริเวณลานประทักษิณเจดีย์เขากุฎิก็จะเริ่มแห่ผ้าเวียนประทักษิณสามรอบ ในขณะที่ชาวบ้านเวียนประทักษิณอยู่นั้นพระสงฆ์ที่ร่วมพิธีก็สวดเจริญพุทธมนต์ด้วยบทสวดชัยปริตร เพื่อความเป็นสิริมงคล ผู้ชายที่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 5 คน ต้องสวมใส่ชุดขาวเนื่องจากชาวบ้านมีความเชื่อว่าผู้ที่สวมชุดขาวถือว่าเป็นผู้ที่บริสุทธิ์ ขึ้นไปนำผ้าห่มองค์พระเจดีย์เขากุฎิผืนเก่าที่ห่มองค์พระเจดีย์เมื่อปีที่ผ่านมารวมทั้งผ้าที่ห่มรูปปั้นเทพพนม และผ้าห่มรูปปั้นท้าวจตุโลกบาลนำลงมาเก็บไว้ ชาวบ้านช่วยกันต่อสายสัญญาณจากมุมผ้าทั้งสี่ด้านให้มีจำนวนเส้นสายสัญญาณเพิ่มขึ้นหลายๆ เส้น โดยผู้ชายทั้ง 5 คน นำผ้าห่มองค์พระเจดีย์เตรียมโอบรอบฐานองค์พระเจดีย์เขากุฎิ เพื่อให้ชาวบ้านผู้เข้าร่วมพิธีห่มผ้าองค์พระเจดีย์เขากุฎิได้มีโอกาสห่มผ้าองค์พระเจดีย์ด้วย จากนั้นชาวบ้านจะช่วยกันชักดึงผ้าขึ้นห่มองค์ พระเจดีย์เขากุฎิ ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าการถือเส้นด้ายสายสัญญาณก็เปรียบเสมือนตนเองได้ถือผ้าร่วมห่มผ้าองค์พระเจดีย์เช่นกัน

ภาพ 11 การห่มผ้าองค์พระเจดีย์เขากุฎิ

เมื่อพิธีห่มผ้าองค์พระเจดีย์เสร็จสิ้น ก็เริ่มพิธีห่มผ้าสมเด็จพระเจ้าเกะยอ พิธีกรรมการห่มผ้าสมเด็จพระเจ้าเกะยอ มีขั้นตอนรายละเอียด ดังนี้ ผู้ชายที่แต่งกายด้วยชุดสีขาว นำผ้าที่ห่มสมเด็จพระเจ้าเกะยอ ซึ่งชาวบ้านนำมาห่มเพื่อการแก้บนต่อสมเด็จพระเจ้าเกะยอออกทั้งหมด ประธานในพิธีนำผ้าทอเกะยอสีเหลืองผืนแรกห่มสมเด็จพระเจ้าเกะยอ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่หันหน้าไปทางทิศตะวันออกในลำดับแรก และนำผ้าทอสีเหลืองอีกจำนวน 3 ผืน ห่มพระพุทธรูปจนครบทั้ง 4 ทิศ ถัดมาประธานในพิธีนำผ้าทอสีเขียว 1 ผืน ห่มรูปปั้นท้าวจตุโลกบาลหนึ่งตน หลังจากนั้น ผู้ชายที่สวมชุดสีขาวก็จะนำผ้าทอสีเขียวทั้ง 3 ผืน ห่มรูปปั้นท้าวจตุโลกบาลต่อจากประธานในพิธีจนครบ และนำผ้าสีชมพูขึ้นห่มรูปปั้นเทพพนม ซึ่งอยู่บนฐานชั้นสองตรงมุมฐานขององค์พระเจดีย์เขาภูพานครบทั้ง 4 ทิศ

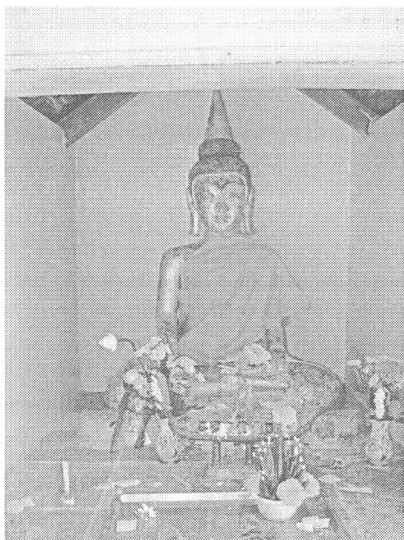
ภาพ 12 พิธีห่มผ้าสมเด็จพระเจ้าเกะยอ

4. ประเพณีสงฆ์น้ำองค์สมเด็จพระเจ้าเกะยอ พิธีนี้ทำขึ้นในอาทิตย์ที่สองของเดือนมกราคมของทุกปี ทำขึ้นที่วันแหลมพ้อ ในช่วงวันเดียวกับการสะเดาะเคราะห์ ซึ่งพิธีนี้ทำเหมือนกับวันสงฆ์น้ำพระทั่วไปในวันสงกรานต์ แต่จะทำคนละวันเนื่องจาก องค์สมเด็จพระเจ้าเกะยอจะเป็นผู้บุกเบิกเกะยอนี้และเป็นทีนับถือของชาวเกะยอทุกคน เพราะเมื่อปฏิบัติแล้ว จะทำให้การดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ทำมาหากินดีขึ้น เกิดความอุดมสมบูรณ์ เพราะเป็นพิธีที่มีตั้งแต่สมัยโบราณ เรียกได้ว่าเป็นพิธีคู่บ้านคู่เมืองของชาวตำบลเกะยอ

5. วันขึ้นเขาเพหาร ซึ่งตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ชาวเกะยอจะพากันขึ้นเขาเพหาร ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณด้านหลังของวัดท้ายยอ ในหมู่ที่ 8 บ้านท้ายเสา โดยจะนำอาหารไปทำบุญตักบาตรให้กับพระภิกษุที่นิมนต์ไปปณิธาตบนเขา แล้วอุทิศส่วนบุญกุศลให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

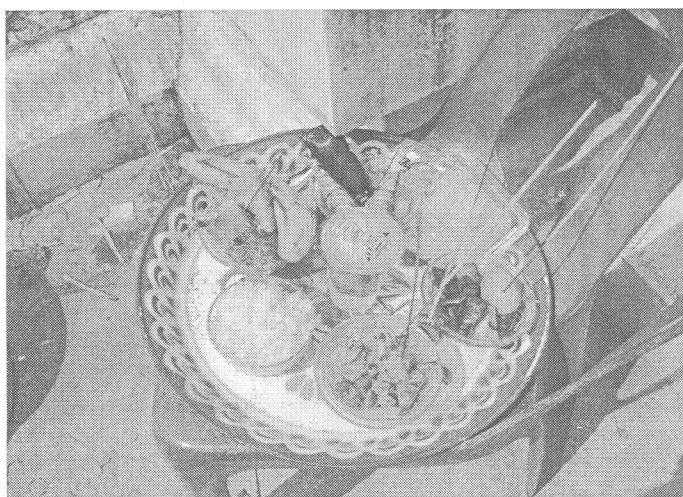
ด้านที่ 2 วัฒนธรรมเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในชุมชนเกะยอมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นเคารพบูชาของชาวบ้านในชุมชนและตำบลใกล้เคียงดังนี้

1. พ่อสมเด็จพระเจ้าเกะยอ หรือบางคนเรียกว่า พ่อท่านสมเด็จพระเจ้าเป็นพระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ชั้นสมเด็จพระราชาคณะ ซึ่งสมณศักดิ์สูง ท่านเป็นปูชนียบุคคล เป็นจิตวิญญาณ ศูนย์รวมจิตใจ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดของชาวเกะยอสืบมาตั้งแต่โบราณ เหตุที่ชาวเกะยอเรียกว่า “พ่อ” นำหน้า “สมเด็จพระ”

ภาพ 13 รูปปั้นพ่อสมเด็จเจ้าเกาะยอ

ตามตำนานเล่าว่า ท่านเป็นชาวกรุงศรีอยุธยาสมัยเป็นราชธานี และเป็นสหายหรือเพื่อนเกลอ กับสมเด็จพระเจ้าตากสิน หรือหลวงพ่อดำเหยียบน้ำทะเลจืด สันนิษฐานโดยเทียบเคียงจากการที่ท่านมี ชีวิตร่วมสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสิน โดยท่านเดินทางเข้าอย่างจาริกธุดงค์มาสงขลาเพื่อเผยแผ่ พระพุทธศาสนาในสมัยพระเอกาทศรถ และเลือกพำนักอาศัยอยู่บนภูเขาสูงที่สุดของเกาะยอ และอยู่ ใกล้บ่อน้ำที่อยู่เชิงเขา ชาวเกาะยอได้สร้างกุฏิให้ท่านพำนัก (เป็นที่มาของชื่อเขากุฎ) และประกาศ พระพุทธศาสนาสอนธรรมแก่ชาวเกาะยอจนถึงวาระสุดท้าย และมรณภาพที่นี่ ชาวเกาะยอและ สาธุชนจึงก่อสร้างเจดีย์แบบจตุรมุข ย่อมุมสิบสอง พร้อมสร้างรูปเคารพตัวท่าน โดยสร้างตาม แบบอย่างพระพุทธรูปจำนวน 4 องค์ ประดิษฐานไว้ที่จตุรมุขขององค์เจดีย์ ซึ่งนิมิตหมายความว่า ขอ ความศักดิ์สิทธิ์ และบุญบารมีของพ่อสมเด็จเจ้าได้โปรดช่วยปกป้องคุ้มครอง ดูแล ให้ลูกหลานชาว เกาะยอ พ้นจากอันตรายทั้งปวง และอยู่เย็นเป็นสุขทั้งสี่ทิศ ชาวบ้านตำบลเกาะยอ มีความเชื่อว่าพ่อ สมเด็จเจ้าเกาะยอเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญของชาวบ้านในตำบลเกาะยอ และพื้นที่ใกล้เคียง สมเด็จเจ้า เกาะยอจึงเป็นที่พึ่งทางจิตใจ โดยชาวบ้านจะบนบานต่อสมเด็จเจ้าเกาะยอ ให้ประสบกับสิ่งที่ปรารถนา ครั้นคำอธิษฐานประสพดังหวังก็ต้องแก้บนด้วยอาหาร ปิดทองคำเปลว จุดประทัดถวาย หรือสิ่งของอื่นตามที่ได้บนบานไว้

ภาพ 14 ของแค้นพ่อสมเด็จเจ้าเกาะยอ

ที่มา <http://www.m-culture.go.th/songkhla/>

การแค้นเริ่มจากการจตุรปูอย่างละ 1 ดอก นำไปปักไว้บนอาหาร หรือเครื่องเซ่นไหว้ทุกชนิดที่นำมาแค้น ซึ่งการจตุรปู 1 ดอก ใช้สำหรับเซ่นผีหรือวิญญาณทั้งหลาย นำเครื่องเซ่นไหว้ทั้งหมด ซึ่งประกอบไปด้วยอาหารคาว อาหารหวาน ผลไม้ ตั้งบริเวณหน้ารูปสมเด็จเจ้าเกาะยอ จุตเทียน 2 เล่ม รูป 16 ดอก กล่าวคำบูชาสมเด็จเจ้าเกาะยอ แล้วทำการบอกกล่าว หรือการพูดเรื่องที่ตนเองได้ประสบความสำเร็จต่อหน้ารูปสมเด็จเจ้าเกาะยอ ตามที่ได้บนบานไว้ต่อสมเด็จเจ้าเกาะยอ เพื่อแค้นต่อสมเด็จเจ้าเกาะยอขอให้ขาดสินบน หรือที่ชาวเรียกว่า ขาดเหมรย หมายถึง ไม่มีสัญญาณต่อกัน หลังจากนั้น ปิดทองคำเปลวสมเด็จเจ้าเกาะยอ และจตุรประทัตถวาย เพื่อให้สมเด็จเจ้าเกาะยอได้รับทราบว่าการมาแค้นครั้งนี้ รอนจตุรปูที่ปักบนอาหารหรือเครื่องเซ่นไหว้ไหม้จนเกือบหมดก้นรูป ก็ถือว่าการแค้นได้เสร็จสิ้น ชาวบ้านก็จะนำอาหารที่แค้นเหล่านั้นมานั่งรับประทานร่วมกัน เนื่องจากมีความเชื่อว่า การได้รับประทานอาหารที่นำมาแค้นจะเป็นสิริมงคลต่อชีวิต เครื่องเซ่นไหว้ในการแค้น ชาวชุมชนเกาะยอได้กล่าวถึงอิทธิปาฏิหาริย์ของสมเด็จเจ้า และยืนยันว่าได้เห็นด้วยตาตนเอง ในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 ก่อนขึ้นเขากุฎี 1 วัน จะมีดวงไฟ 2 ดวง ลอยมาจากสทิงหม้อดวงหนึ่ง ซึ่งเชื่อว่าเป็นดวงไฟของหลวงพ่อดำวัดพะโคะ และอีกดวงลอยมาจากเจดีย์เขากุฎี โดยจะมาพบกันที่กลางทะเล แล้วดวงไฟทั้ง 2 ดวงจะเวียนรอบเจดีย์เขากุฎีจากนั้นจะหายเข้าไปในเจดีย์

2.ความเชื่อเกี่ยวกับเขาพิหาร หรือเพหาร อยู่บริเวณวัดท้ายยอ เขาแห่งนี้สันนิษฐานว่า เดิมคงเป็นที่ตั้งของอุโบสถหลังเก่า ต่อมาในราวกลางพุทธศตวรรษที่ 25 ได้ย้ายอุโบสถมาสร้างที่เชิงเขาด้านล่าง และสร้างเจดีย์ครอบ “หลวงพ่อดำ” ซึ่งเป็นพระประธานไว้ เจดีย์นี้มีลักษณะเป็นเจดีย์ทรงระฆัง ก่ออิฐถือปูนมีลวดลายปูนปั้นประดับ อันเป็นฝีมือช่างท้องถิ่นภาคใต้ และมีทางเข้าสู่คูหาที่ประดิษฐานพระพุทธรูปทางด้านทิศตะวันออกต่อมากรมศิลปกรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเจดีย์บนยอดเขาพิหาร เป็นโบราณสถานของชาติเมื่อ 15 กันยายน 2540 และได้บูรณะซ่อมแซมเจดีย์ พร้อมทั้งปรับปรุงภูมิทัศน์รอบองค์เจดีย์ในปี พ.ศ. 2544 – 2545 หลวงตาดำมีความศักดิ์ในเรื่องการบนบานศาลกล่าว ชาวบ้านมักจะขึ้นไปกราบไหว้บูชาอยู่เสมอ ในคูหาที่ประดิษฐานหลวงพ่อดำนั้น ยังมีพระพุทธรูปอีก 2 องค์ ที่มีลักษณะเดียวกับหลวงพ่อดำ แต่มีองค์เล็กกว่า พระพุทธรูปภายในคูหาทั้ง

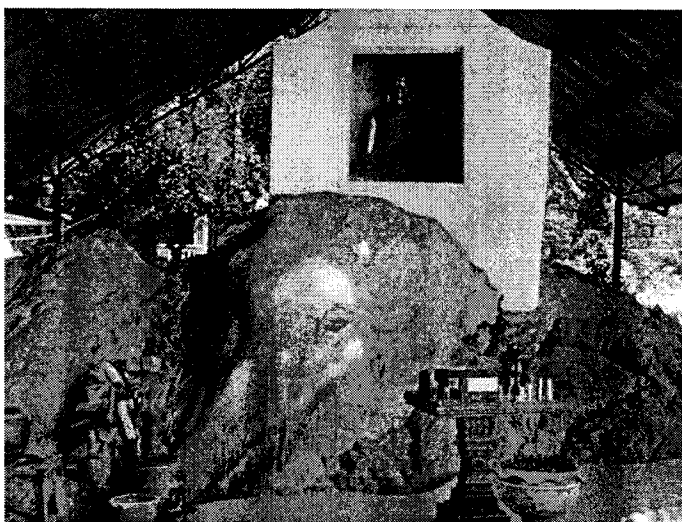
สามองค์เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นลงรักปิดทอง ปางมารศรีวิชัย ประทับนั่งขัดสมาธิราบบนฐานปัทม์ บนฐานไพที สันนิษฐานว่าที่เรียกว่าหลวงพ่อดำ เนื่องจากเป็นพระพุทธรูปที่มีการลงรักปิดทอง เมื่อทองหลุดออกจึงเหลือเพียงรักอยู่บนปูนปั้น ชาวบ้านจึงเรียกว่า หลวงพ่อดำ นอกจากนี้ บนเขาเพชรมีรูปปั้นยักษ์สองตน ซึ่งชาวบ้านแต่ก่อนเชื่อว่าการความศักดิ์สิทธิ์ในการขอฝน จากเรื่องในอดีตที่ว่าเมื่อก่อนชาวเกาะยอมมีอาชีพทำกระเบื้องแล้วต้องมีการตากกระเบื้อง ชายคนหนึ่งต้องการแกล้งเพื่อนขอเขาโดยได้ขึ้นไปบนเขาเพชรแล้วหมุนเขี่ยยักษ์ลงจากนั้นก็เกิดฝนตกลงมา

3. บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ในสมัยพ่อสมเด็จเจ้ายังมีชีวิตอยู่ท่านได้นำน้ำจากบ่อน้ำบริเวณเชิงเขาไป ซึ่งมีชื่อเรียกว่า “บ่ออ” เพราะมีพืชล้มลุกชนิดหนึ่งอาศัยอยู่ริมบ่อ คือ ต้นงอ บางคนเรียกว่า “บ่อสมเด็จเจ้า” เมื่อท่านมรณภาพไป ชาวบ้านที่จึงนับถือกันว่าเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ นิยมนำไปทำนํ้ามนต์พ่อสมเด็จเจ้าในวันขึ้นเขาภูฏ มีเรื่องเล่ากันว่า สมเด็จเจ้าเกาะยอมมาสร้งน้ำที่บ่อนี้ก่อนขึ้นบนเขาภูฏ ภายหลังเมื่อชาวบ้านเจ็บไข้ ไม่สบาย ก็มาอธิษฐานขอนํ้านี้ไปรักษาโรค อาการก็หาย บางตำนานก็เล่าว่า ตาสีหิงคนหนึ่งซึ่งเป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระเจ้าเกาะยอมขุดไว้ หลังจากนั้นก็มีพืชชนิดหนึ่งซึ่งขึ้นบริเวณบ่อมีลักษณะเป็นฝักงอขึ้นเต็มรอบ ชาวบ้านจึงเรียกว่า บ่ออ เชื่อว่าน้ำในบ่อมีความศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้เป็นนํ้ามนต์ นํ้าอาบให้ร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย และน้ำในบ่อนี้ไม่เคยแห้งทั้งที่อยู่บนภูเขา ชาวบ้านเชื่อถึงความศักดิ์สิทธิ์ของสรรพาสสิ่งที่เกิดขึ้นบนเขาภูฏ แต่คนรุ่นปัจจุบันมักจะไม่รู้จักบ่ออเท่าไร แต่จะมีนักท่องเที่ยวบางส่วนที่ให้ความสนใจด้านนี้อยู่ จากเล่าเรื่องที่เล่าต่อกันว่าศักดิ์สิทธิ์ ชาวบ้านบางคนที่มีทุกข์ก็มีความเชื่อมั่นว่าน้ำจากบ่อศักดิ์สิทธิ์จะช่วยขจัดทุกข์เดือดร้อนได้เกิดเป็นความอดทน เพียรพยายาม มีความหวังว่าจะรอด หรือหมดทุกข์หมดภัย ดังนั้นพุทธมนต์ที่สวด เสก ลงในน้ำก็เป็นเสมือนพิธีกรรมที่สร้างความเชื่อมั่นในอานุภาพของน้ำ นับเป็นความชาญฉลาดของบรรพชนที่สามารถทำนํ้าธรรมดา ให้เป็นนํ้าศักดิ์สิทธิ์และสามารถสร้างกำลังใจกับผู้ได้ดื่ ประพรม หรืออาบ อีกทั้งชาวบ้านเกาะยอมมักจะนำน้ำในบ่ออไปวางหน้ารูปปั้นของสมเด็จเจ้าฯ เพื่อทำนํ้ามนต์ เพราะเชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์กว่านํ้าธรรมดา นอกจากนั้นยังเชื่อว่าในบ่ออมีแม่กึ่งเงินกึ่งทองอาศัยอยู่ และหากมีพิธีพุทธาภิเศกหรือการทำพิธีพระพิพัฒน์สัตยาภิจะนำน้ำในบ่ออนี้ไปประกอบพิธี แต่ในช่วงหลังน้ำในบ่ออเริ่มมีความสกปรกมากขึ้น ทำให้ความเชื่อเรื่องน้ำในบ่อว่าศักดิ์สิทธิ์หมดความนิยมลง

นอกจากบ่ออแล้ว ความเชื่อเรื่องบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ มีให้เห็นในบ่อน้ำโบราณ อื่นๆ ของชุมชนเกาะยอม เช่น บ่อโรงพระ บ่อน้ำสาธารณะที่ใช้เป็นแหล่งสาธารณูปการสำหรับคนที่อาศัยอยู่ในเกาะ ลักษณะเป็นบ่อน้ำกลม มักก่อด้วยอิฐและหิน สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแหล่งอุปโภคและบริโภคของชุมชนบนเกาะ ตั้งอยู่ที่หมู่ 8 บ้านท้ายเสา ในเป็นบ่อที่ขุดขึ้นโดยชาวจีนที่อพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งบ่อน้ำจะมีการขุดบ่อน้ำในทุกๆสวนของชาวบ้านในสมัยนั้น บ่อที่ขุดขึ้นนั้นจะมีชื่อเรียกว่า บ่อหาบ แต่บ่อน้ำบ่อนี้จะตั้งอยู่ตรงกันข้ามกับศาลเจ้าไต่ก้ง ที่ปากบ่อให้หินท้อ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2.46 เมตร เป็นบ่อน้ำที่ไม่เคยแห้งและไม่สามารถถมกลับได้เหมือนกับบ่อน้ำอื่นๆ และชาวบ้านเชื่อกันว่าน้ำจากบ่อ เป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่จะนำมาทำเป็นนํ้ามนต์ใช้ในการประ พรมเพื่อขับไล่ความเจ็บป่วย ความทุกข์กายไม่สบายใจ และใช้รักษาอาการป่วยของสัตว์ได้ เพราะชาวบ้านและนักท่องเที่ยวยังคงแวะเวียนมานำนํ้าในบ่อไปใช้เป็นนํ้ามนต์เพื่อให้เกิดความสบายกายสบายใจหรือนำไปรักษาโรคต่างๆตามความเชื่อเดิมอยู่ เหตุที่ชาวบ้านยังนับถือเพราะบังเกิดผลอภินิหารต่างๆ เช่น เมื่อนำนํ้าในบ่อนี้ไปใช้

กับสัตว์ที่เป็นโรค สัตว์นั้นก็กลับหายตามปกติ ซึ่งถือว่าเป็นผลที่ได้รับตามความเชื่อของชาวบ้าน ในอดีตชาวบ้านจะต้องนำน้ำจากบ่อนี้ไปใช้อุปโภคบริโภคทุกหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันมีการใช้ร่วมกันแค่ 3 หมู่บ้าน เนื่องจากการที่จะนำน้ำมาใช้จะเน้นใช้เป็นแค่ทำนํ้ามนต์ บ่อศาลาหรือบ่อหลา ตั้งอยู่บริเวณหมู่ที่ 4 บ้านสวนทุเรียน สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคของพระสงฆ์และชุมชนบริเวณวัดแหลมพ้อ มี 2 บ่อ คือขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 เมตร และ 1.80 เมตร ลักษณะก่ออิฐถือปูน และยังมีอ่างน้ำ ก่ออิฐปูนสำหรับซักฟอกอยู่ใกล้ๆ ด้วย ตั้งอยู่ใกล้ศาลาไม้หลังคาทรงจั่วมุงกระเบื้องเกายอ ปรากฏปีที่สร้างคือ สร้างเมื่อ พ.ศ.2479 เพื่อใช้เป็นศาลาที่พักริมบ่อน้ำที่ใช้อุปโภค ปัจจุบันยังคงใช้เป็นแหล่งสาธารณูปการของชุมชน และยังปรากฏบ่อน้ำโบราณเป็นบ่อกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 90 เซนติเมตรก่ออิฐในบริเวณต่างๆ ของเกาะด้วย เช่น บ่อน้ำที่วัดท้ายยอ บ่อน้ำที่วัดเขาบ่อ เป็นต้น ซึ่งบ่อน้ำที่ปรากฏในเกาะยอนี้เป็นบ่อที่มีน้ำตลอดทั้งปี มากบ้างน้อยบ้างตามฤดูกาล ทั้งนี้เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขา เมื่อถึงฤดูฝนที่มีฝนตกตลอด น้ำฝนที่นอกจากจะไหลลงทะเลสาบสงขลาแล้วยังมีการไหลซึมผ่านชั้นดินลงไป ผ่านกระบวนกรองตามธรรมชาติ เกิดการสะสมเป็นน้ำใต้ดินที่สามารถนำมาใช้สำหรับการอุปโภคบริโภคของชุมชนชาวเกาะยอมาเป็นเวลานานถึงปัจจุบัน

4.รูปปั้นทวดช้าง ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณวัดเขาบ่อเชื่อกันว่าเป็นช้างเอราวัณ ช้างเผือก อายุกว่าร้อยปี ชาวบ้านบางคนบอกว่าเกิดจากหินที่ถูกกัดเซาะของน้ำทะเลจนกลายเป็นรูปช้าง บางคนก็บอกว่าเป็นซากช้างที่ตายแล้วกลายเป็นหิน ซึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์ ชาวบ้านมีความเคารพนับถือตามความเชื่อว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถบนบานศาลกล่าวโดยเฉพาะการขอหวย ซึ่งมีชาวต่างชาติให้ความสนใจในเรื่องการขอหวย เช่น ชาวจีนมาเลเซียทำการขอหวยโดยการสับหน้าช้างด้วยนํ้ามนต์และแป้ง ก็ปรากฏเป็นตัวเลขขึ้นมา เมื่อมีการถูกหวยก็จะกลับมาเขียนเลขหวยที่ถูกนั้นไว้บนรูปหน้าช้าง

ภาพ 15 รูปปั้นทวดช้างในบริเวณวัดเขาบ่อ

ทุกคนเมื่อมาเกาะยอก็จะนึกถึงวัดเขาบ่อและจะมุ่งไปถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญคือทวดช้าง ต้องการสืบทอดความเชื่อไปยังรุ่นลูกหลานต่อไป เพื่อไม่ให้สิ่งเหล่านี้สูญหายไปและเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านเกาะยอต่อไป (พระคำนิง นาคโคร, 26 กันยายน 2557) ขบางคณะก็เดินทาง

มาเต็มรถบัส เพื่อไปสักการะทวดเอราวัณ ด้วยเชื่อว่าทวดเอราวัณจะให้เลขนำโชค โดยเอาน้ำลูบที่หัวข้าง เพื่อจะดูว่าเลขอะไร ซึ่งก็แล้วแต่บุญวาสนาของใครจะจินตนาการเป็นเลขอะไร บางคนถูกรางวัลก็จะกลับมาทำบุญแก้บน เช่น ชาวสิงคโปร์มาแก้บน สร้างหลังคาทวดเอราวัณถวาย เป็นต้น

5. สลุปหลวงพ่от่านในบัว ท่านเป็นเจ้าอาวาสรูปแรกที่ยกตั้งวัดแหลมพ้อ โดยมีนามว่าพระครูพิทยวาสี เป็นเจ้าอาวาสที่ได้รับความนิยมนับถือ ศรัทธาจากชาวบ้าน ท่านเป็นผู้ที่ครองตนอยู่ในศีลในธรรมอย่างเคร่งครัด สลุปนี้มีอายุโดยประมาณ 130 ปี แต่พระครูพิทยวาสีได้สร้างวัดนี้มาประมาณ 200 ปี หลังจากที่เจ้าอาวาสได้มรณภาพ ชาวบ้านได้ทำศพโดยการฝัง แต่มีเรื่องเล่าว่ามีชาวบ้านได้ไปขุดศพ แล้วเจออัฐิของท่านเป็นกระดูกที่ทอง ทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธา ชาวบ้านได้สร้างเจดีย์ ชาวบ้านมักจะเล่าต่อกัน ถึงความศักดิ์สิทธิ์ขององค์พระเจดีย์ เนื่องจากคนที่มาบนบานศาลกล่าวได้พบเจอกับเรื่องราวปาฏิหาริย์ ประสบความสำเร็จกับสิ่งที่ปรารถนา และเกิดความเคารพศรัทธา มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยต่างชาติที่ชาวต่างถิ่นแวะเวียนมาขอพรอยู่เสมอ

6. ป่าช้าเก่าแก่ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 7 มีต้นประดู่สองต้น ซึ่งเคยมีคนในหมู่บ้านฝันเวลาก็กถูกหอยก็เลยมีการนำผ้าสามสีมาผูกต้นไม้บางคนเชื่อว่าบริเวณนั้นยังฝังศพอยู่ จึงมีการนำของไปเส้นไหว้อยู่ แต่จะการปฏิบัติเมื่อมีการขอหอยแล้วถูก ก็ต้องมีการแก้บนในบริเวณดังกล่าว ที่ไปที่มาแม้จะจับต้นปลายไม่ถูก เพราะมีการเล่าต่อกันมา แต่ทำให้เกิดความเชื่อของคนในหมู่บ้านขึ้น ที่ยังคงเคารพสถานที่ดังกล่าวจวบจนถึงทุกวันนี้

7. รูปเคารพแม่ชีสอง ที่วัดโคกเปี้ยว มีความเชื่อกันว่าเดิมท่านเป็นต้นทองของพระยาวิเชียร ต่อมาได้ออกบวชเป็นแม่ชีและมอบที่ดินของตนสร้างเป็นวัดโคกเปี้ยว แม่ชีเป็นที่เคารพศรัทธามาก เพราะเมื่อผู้ใดมาบนบานก็จะเกิดผลและต้องมาแก้บนด้วยการบวช ชาวบ้านจึงมาสักการบูชากันอยู่เสมอ

เดิมแม่ชีสองเป็นต้นทองของเจ้าเมืองสงขลา เล่ากันว่าความจริงแล้วท่านไม่ได้เป็นแม่ชี เป็นหญิงชาวบ้านธรรมดา แต่แค่นี้เรือบังเอิญเรือมาลุ่มที่แม่น้ำท้ายวัดและท่านได้เสียชีวิต จึงมีคนนำศพแม่ชีสองมา เผาไว้ที่วัดโคกเปี้ยวและสร้างเป็นบัวเก็บกระดูก ต่อมา มีการสร้างวัดขึ้น แต่ด้วยความที่มีบัวกระดูกของผู้หญิงอยู่ภายในวัด มักมองเป็นสิ่งไม่ดี เจ้าอาวาสรูปแรก ท่านเลยบวชให้หญิงนั้น จนกลายเป็นแม่ชีตามที่นับถือกันมา คุณตาเล่าว่าสมัยก่อนแม่ชีสองเขี้ยนมาก ใครมาทำอะไรผิดๆในวัดเป็นอันต้องเจอดีกันทุกคน ตอนสมัยคุณตาบวชที่วัดนี้ก็เจอเหมือนกัน ตอนนั้นตาจะนอนกับหลวงพ่อลอยที่กุฏิ บังเอิญวันนั้นหลวงพ่อลอยมีกิจสงฆ์ไปจำวัดที่อื่นตาจึงต้องนอนคนเดียว ด้วยความกลัวก็เลยเปิดประตูแง้มไว้ ตอนที่ตาหลับไปตื่นมากลางดึกก็เห็นหญิงสาวมายืนอยู่ที่ประตู ผมยาวประบ่านุ่งผ้าสีนวลสีขาว ด้วยความตกใจก็รีบตะโกนไปว่า สีกายาเข้ามานะมันบาป หลังจากนั้นตาก็รีบไปจุดตะเกียงพอส่องออกไปก็ไม่เห็นใคร จึงออกไปเดินตามหาจนทั่ววัดก็ไม่เจอ เมื่อเดินมาเจอรูปของแม่ชีก็จำได้ทันทีว่าเป็นท่านตาจึงกราบไหว้ และมีการสร้างรูปเพื่อกราบไหว้บูชาขึ้น ด้วยความศรัทธาของท่านทำให้ชาวบ้านละแวกนั้นก็แวะเวียนมาบนบานกันอยู่บ่อยๆ และเพราะความเชื่อและความเก่าแก่โบราณของรูปเคารพแม่ชีสอง ทำให้เกิดความขลัง ชาวบ้านก็ให้ความเคารพศรัทธากันทั้งคนในพื้นที่เอง และนักท่องเที่ยวด้วยเช่นกันถ้าลบลูกก็จะพบเจอกับอาการของแม่ชีสอง ดำเนินแม่ชีสองมีมากว่าร้อยปีและอยู่คู่กับวัดโคกเปี้ยวมานานมาก

8. ทวดเจ้าเปลว ในเกาะยอเมื่อก่อนจะมีป่าช้าเพื่อประกอบทางศาสนา ต่อมาคนในเกาะยอก็สร้างเมรุเผาศพขึ้นโดยมีเมรุเผาศพ 2 แห่ง คือ ที่วัดแหลมพ้อและเมรุหมู่บ้านประจำหมู่ 7 ซึ่งลักษณะเมรุจะเป็นเมรุที่ถนนตัดผ่านบริเวณป่าช้ายังมีความเชื่ออยู่ว่าบริเวณเมรุหมู่บ้านมีทวดเปลวอยู่ โดยคนในหมู่บ้านได้ปฏิบัติคือตอนขับรถผ่านบริเวณนี้ทุกคนจะบีบแตรทุกครั้งเพื่อเป็นการขอทาง โดยคติความเชื่อของชาวบ้าน ซึ่งว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบริเวณป่าช้านี้ว่าเรียกทวดเจ้าเปลว หรือ "ยายกาหลิตากาหลา" มีการทำบุญ และยังมีคนเห็นวิญญาณคนที่ล่วงลับไปแล้วทุกปีจึงมีการทำบุญให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วในเดือนเมษายนหรือช่วงเดือนห้าขึ้นสิบสามค่ำ มีเรื่องเล่าว่า เมื่อก่อนมีศาลาเก่าๆ อยู่โดยปกติต้องผ่านบริเวณนี้ทุกคืนเพื่อกลับบ้าน วันหนึ่งลุงก็เห็นทวดเจ้าเปลวนั่งอยู่แล้วเรียกลุงแล้วบอกว่าจะให้ของดี แต่บอกลุงว่าห้ามไปบอกคนอื่นเมื่อชาวบ้านผ่านไปมาต้องมีการให้สัญญาณ เช่นบีบแตร ทวดเจ้าเปลวมีลักษณะตัวสูงใหญ่ นุ่งขาวห่มขาว เป็นเพศชาย เคยมีคนลอบหล่นน้ำไม่จากบริเวณนั้นกลับบ้านโดยไม่ได้ขอ พอคำทวดก็ไปหาแล้วบอกให้เอาไม้ไปคืน ก็ต้องเอามาคืนในตอนเช้า ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องของความเชื่อส่วนบุคคล ถ้าไม่ปฏิบัติตามก็จะมีผลทางจิตใจมากกว่ามีผลต่อการใช้ชีวิตมีการทำบุญทุกเดือนห้าคนในหมู่บ้านที่ไปทำงานต่างจังหวัดก็จะกลับมาทำบุญให้กับบรรพบุรุษทุกปีเป็นความเชื่อที่เกิดเฉพาะในพื้นที่เพราะพื้นที่อื่นๆ จะไม่ค่อยมีเมรุที่แยกอยู่กับวัดชาวบ้านก็อยากให้มีต่อไปส่วนหนึ่งมาจากการทำบุญให้บรรพบุรุษทุกคนจะมากันพร้อมหน้าซึ่งถือเป็นการรวมญาติ

9. ศาลเจ้าวัดไถ่ก้ง อยู่ห่างวัดท้ายยอไปอีกประมาณ 500 เมตร ตั้งขึ้นในพื้นที่ของนางยุพา มีสุวรรณ แต่ปัจจุบันได้มอบให้เป็นพื้นที่สาธารณะสร้างขึ้นในสมัยพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งสมัยนั้นชนชาติจีนเข้ามาติดต่อกับค้าขายกับคนไทยและได้ตั้งรกรากเป็นบรรพบุรุษสืบเชื้อสายในเกาะยอ ซึ่งมีตระกูลแซ่หลายตระกูล เช่น แซ่อ่อง แซ่ตัน แซ่ลิ้ม ต่อมาลูกหลานได้สร้างศาลเจ้าไถ่ก้งเพื่อเป็นที่สักการะบูชาบรรพชน มีการซ่อมแซมหลายครั้งกระทั่ง ปี พ.ศ. 2500 นายเยียม วรรณวงศ์ ได้สร้างของเก่าที่ชำรุดให้ได้กราบไว้ และได้มีการบำรุงรักษาอีกครั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2556 โดยนายเดชา มีสุวรรณ มีการของบประมาณจากศูนย์สามวัยสายใยรักและการสบทบทุนจากชาวบ้านในเกาะยอมีการจัดวันไหว้พระจันทร์ซึ่งจัดได้สองปีแล้ว

ภาพ 16 ศาลเจ้าวัดไถ่ก้งในชุมชนเกาะยอ

มีเรื่องเล่าว่าเมื่อวันไหว้พระจันทร์หนึ่งเกิดพายุขึ้นมีลมพัดแรงทำให้ต้นไม้เกือบล้ม แต่ลุงคนนึงเมื่อก่อนลุงชื่อว้ามาเลี้ยง วัตกใจพายุวิ่งหายไปป่าหายไป ลุงไม่รู้จะหายังไงก็เลยไปบนกับศาลเจ้าไท่ก่ง วันรุ่งขึ้นลุงได้เจอวันนอนอยู่หลังศาลเจ้า ชาวบ้านในเกาะยอคนอื่นๆก็ได้มาบนแล้วได้สมดังหวัง อีกทั้งยังมีตำนานเล่าว่า เคยมีอาแปะคนหนึ่งได้มาบนบานกับศาลเจ้าว่าขอให้เล่นปอชนะแต่อาแปะแพ้ก็เลยโกรธและได้นำรูปปั้นของไท่ก่งไปทิ้งทะเล พอผ่านมาไม่นานอาแปะก็ถูกยิงเสียชีวิตในที่น้ำไท่ก่งไปทิ้ง โดยสภาพที่ชาวบ้านไปพบกันนอนคว่ำหน้าเหมือนกับตอนที่อาแปะนำไท่ก่งไปทิ้งสำหรับลุงแล้วครั้งหนึ่งลุงได้นำอิฐมาจากศาลเจ้าโดยไม่ได้ขอ จากนั้นลุงก็ปวดท้องโดยไม่ทราบสาเหตุ แต่พอลุงนำอิฐไปคืนแล้วขอขมาอาการดังกล่าว ก็หายทันที

10. รูปปั้นพระอาจารย์ศรีนิล และพระอาจารย์กุหลาบ เดิมทั้งคู่เป็นเจ้าของาวาสของวัดเขาบ่อ ซึ่งปัจจุบันท่านทั้งสองได้มรณภาพไปแล้ว ชาวบ้านสร้างรูปปั้นนำมาประดิษฐานไว้ที่วัดและมีการกราบไหว้บูชา ได้มีการเล่าขานสืบต่อกันมาถึงความศักดิ์สิทธิ์ของท่านทั้งสองเกี่ยวกับเรื่องของการขอฝน และมีการแก้บนโดยการนำของ 12 อย่างมาถวาย ปัจจุบันยังคงมีชาวบ้านไปบนบานขอฝนกับท่านทั้งสองอยู่เพราะเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นแล้วและบางคนได้เจอกับอธิษฐานกับตัวเองทำแล้วจะได้รับผลประโยชน์จากการขอฝนเพื่อการทำการเกษตรให้ได้ผลดีเพิ่มมากขึ้น”

11. พ่อแก่ เป็นรูปปั้น ที่ชาวบ้านบอกว่า ลอยน้ำมากับแม่น้ำสงขลา มาติดอยู่บริเวณหน้าวัดโคกเปี้ยว แล้วได้มีหอรอด ซึ่งเป็นหมอชาวบ้าน ไปพบ ท่านก็ได้อันเชิญรูปปั้นนั้น ขึ้นมาไว้บนวัด อายุรูปปั้นพ่อแก่นี้ ราวอายุ 100 ปี และมีการสร้างเป็นเจดีย์คู่กับหลวงปู่ทอดขึ้น อยู่หน้าวัด มีการสักการบูชาและเป็นที่นับถือของชาวบ้าน ปัจจุบันก็ยังมีการเคารพ นับถือศรัทธา มีการไปเคารพกราบไหว้ มีการขอหวย บนบานศาลกล่าว อยู่ตลอดไม่ขาดสาย เพราะความศักดิ์สิทธิ์ และความศรัทธาที่ชาวบ้านมีต่อท่าน ทำให้ชื่อเสียงของท่านดังไปทั่ว จนทำให้ชาวบ้านแห่มาขอหวย และบนบานศาลกล่าวกันเยอะขึ้น ควรอนุรักษ์และส่งเสริม เพราะถือว่ารูปปั้นพ่อแก่เป็นวัตถุโบราณ และเป็นที่ยึดเหนี่ยว

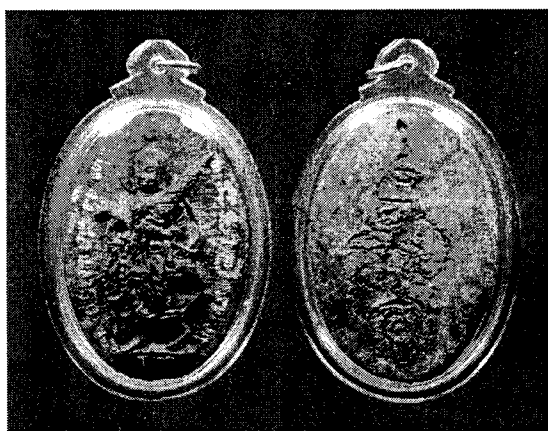
12. พระพุทธรูปหยกขาว แกะสลักด้วยหินหยกขาวพม่า แกะสลักด้วยมือ ประดิษฐานเป็นพระพุทธรูปปฏิมาประธานในวิหารวัดท้ายยอ ในสมัยเจ้าเมืองสงขลา โดยมีเรื่องเล่าว่า มีคนพม่าคนหนึ่งได้เดินทางเข้ามาที่วัดท้ายยอ แล้วได้ขอพระพุทธรูปที่หายากซึ่งมีองค์เดียว พม่าคนนั้นขอกับเจ้าอาวาสและบอกว่าถ้าให้เขาจะนำพระพุทธรูปหยกขาวมาถวายเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน เจ้าอาวาสท่านเลยให้ไป เมื่อท่านเดินทางกลับได้อัญเชิญพระพุทธรูปหยกขาวมาสู่เมืองไทย มาประดิษฐานไว้ที่ศาลาวัด เป็นพระพุทธรูปที่แปลกซึ่งไม่ค่อยพบเห็น จึงทำให้ชาวบ้านเกิดความเลื่อมใสและมีการกราบไหว้บูชา ปัจจุบันมีผู้คนมากราบไหว้บูชาพระประธานด้วยเครื่องสักการบูชา อาหารคาวหวานต่าง ๆ ตามประเพณีนิยมของชาวพุทธอยู่ตลอดเวลา มักจะมีสิ่งแปลกๆยอมแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ และการร่วมเคารพถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นตัวแทนของเกาะยอแน่นอน เพราะพระพุทธรูปหยกขาว ถือว่าเป็นพระพุทธรูปองค์เดียวที่มีในจังหวัดสงขลา ซึ่งตั้งอยู่ที่เกาะยอ ทำให้มีคนรู้จักและเคารพกันมาก

ด้านที่ 3 วัฒนธรรมเรื่องโชกชะตา เคราะห์ ดวงชะตา ฤกษ์ยาม และวัตถุมงคล ชาวเกาะยอจะมีความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง เช่นผ้ายันต์ ซึ่งโดยมากมักจะทำจากผ้าห่มคลุมรูปปั้นสมเด็จพระเจ้า

เกาะยอที่มีผู้นำไปกำบน และผู้ที่มิศัทธาได้ขออนุญาตนำผ้าที่หมักรูปปั้นของท่านมาแบ่งกันแล้วนำไปบูชา เชื่อว่าจะทำให้ป้องกันภัยอันตรายต่างๆ และช่วงหลังได้มีผู้นำไปลงเลขยันต์อักขระ เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในเครื่องรางของขลังประเภทอื่นๆ เช่น

1.เหรียญสมเด็จพระเจ้าเกาะยอ มีการปลุกเสกขึ้นมามากหลายรุ่นด้วยกันชาวบ้านในเกาะยอจะมีไว้เกือบทุกครัวเรือน พระสมเด็จเจ้าเกาะยอรุ่นที่ 1 ที่สร้างเป็นวัตถุมงคล ซึ่งรุ่นแรก ปี 2521 ที่สร้างขึ้นนั้น ได้ปลุกเสกสร้างขึ้นที่อุโบสถวัดโคกเปี้ยว ในวันที่สร้างได้เกิดเหตุการณ์มหัศจรรย์ขึ้น คือระหว่างที่กำลังทำพิธีปลุกเสกนั้น ก็เกิดแสงประหลาดตรงกลางบนหลังคาพระอุโบสถ ซึ่งเป็นเรื่องมหัศจรรย์ที่แสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์ของพระสมเด็จเจ้าเกาะยอ รุ่นที่ 1 ณ วัดโคกเปี้ยว ในปัจจุบันรุ่นที่หาได้ยาก หรืออาจสูญหายไปแล้วก็ยังมีเรื่องเล่าจากปากคนหนึ่งว่า วันหนึ่งลูกของป้าและสามีคนนี้ไปเล่นน้ำในทะเลโดยไม่รู้ว่าทะเลบริเวณนั้นเป็นน้ำลึก ลูกของป้าจมน้ำสามีของป้าพยายามช่วยแต่ตนเองก็หมดแรงพยายามดันลูกขึ้นมาหายใจ ป้าที่เห็นเหตุการณ์ไม่รู้อะไรจะทำอย่างไรเพราะรู้ว่าสามีและลูกไม่น่ารอดแน่ก็เลยอธิษฐานขอให้สมเด็จเจ้าเกาะยอที่ตนเองห้อยคออยู่เสมอให้ช่วยสามีและลูกของตนรอด ไม่นานสามีและลูกของตนก็ว่ายน้ำมาที่เรือได้ นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่เกิดกับเพื่อนบ้านของป้าที่เกิดอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์กลับไม่เป็นอะไรเลยแต่รถจักรยานยนต์เสียหายทั้งคัน ซึ่งเพื่อนของป้าเชื่อว่าเป็นเพราะองค์สมเด็จเจ้าเกาะยอที่ตนห้อยคออยู่ช่วย ในการปฏิบัติก็คือการอยู่ในศีลห้า ซึ่งเหรียญสมเด็จพระเจ้าเกาะยอเป็นตัวแทนของเกาะยอ เพราะองค์สมเด็จพระเจ้าเกาะยอ คือผู้สร้างเกาะยอให้ชาวบ้านได้มีที่อยู่อาศัย และบุญบารมีของท่านยังคุ้มครองชาวเกาะยออีกด้วย

2.พระสิวลีวัดเขากุฎิ เกาะยอ สงขลา เป็นวัตถุมงคลที่ปลุกเสกขึ้นโดยพระอาจารย์คลังแสง ปัญญาโร ซึ่งพระสิวลีทำจากข้าวที่ได้จากการบิณฑบาตนำไปตากแห้งมาบดแล้วพิมพ์เป็นองค์พระสิวลี ซึ่งมีมูลค่าสามแสนบาทต่อองค์ ทำให้ชาวมาเลย์บางส่วนให้ความนิยมมาก

ภาพ 17 สิวลี รุ่นแรก วัดเขากุฎิ เกาะยอ สงขลา

ที่มา <http://www.zoonphra.com/amulet/catalog.php?storeno=s082&idp=34781>

ความนิยมของพระสิวลีวัดเขากุฎิว่ามีการบอกเล่าถึงปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นจากองค์พระสิวลีทำให้ผู้ที่ครอบครองแคล้วคลาดจากอันตรายปัจจุบันชาวมาเลเซียได้นำไปบูชาในประเทศของเขาจนหมดคนก็นำไปบูชาจะต้องอยู่ในศีลในธรรมแต่ถ้าผู้ที่ครอบครองไม่อยู่ในศีลธรรม วัตถุมงคลนั้นก็เสื่อม

ไม่มีอิทธิฤทธิ์ความขลังอีกต่อไป สมควรได้รับความส่งเสริม เพราะถือว่าเป็นการอนุรักษ์ศาสนาและ เป็นกลุบายในการชักจูงคนให้อยู่ในศีลในธรรม เพราะว่าพระศิวลึงค์นี้ ได้ปลุกเสกขึ้นที่วัดเขาภูฏี ที่ แรกของเกาะยอและเป็นทีเดียว

3. น้ำมนต์พระนอนวัดแหลมพ้อ เป็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากพระไสยาสน์ว่า พระนอนเป็นปางที่สุขสบาย การได้สักการบูชาจะส่งผลให้ชีวิตมีความสุขสบาย และมักสร้างให้มี ขนาดใหญ่ พระไสยาสน์ วัดแหลมพ้อ พระนอนที่ใหญ่ที่สุดในสงขลา ครั้งหนึ่งเล่ากันว่า มีชายคนหนึ่ง จากจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีอาการป่วยปวดเข่าปวดขา เขาได้ฝันว่า มีเทวดามาทบอว่าให้ไปเอน้ำมนต์ จากพระนอนที่อยู่ติดริมแม่น้ำใหญ่ เขาจึงตามหาแต่ไม่เจอ จนมาถึงวัดแหลมพ้อ แต่ในขณะนั้นวัด แหลมพ้อยังปกคลุมด้วยป่ารก ไม่มีการบูรณะ เขาจึงมาสอบถามกับเจ้าอาวาส แต่เจ้าอาวาสบอกว่า ไม่มีน้ำมนต์จากพระนอน จึงพาไปดู เมื่อเขาไปถึงตรงหน้าเศียรพระนอน เขาก็หาจนทั่วแต่ไม่เจอ เขา จึงหยุดยืนคอยู่หน้าพระ แล้วอธิฐานว่าขอให้เจอ เกิดปาฏิหาริย์เมื่อแสงอาทิตย์ตกกระทบลงบนบางสิ่ง บางอย่าง ทำให้หน้าพระเศียรมีเงา เขาจึงถามว่านั่นแสงอะไร ก็เกิดความสงสัย จึงปีนขึ้นไปดู เห็น แอ่งน้ำบริเวณไหล่ของพระนอน จึงได้นำน้ำส่วนนั้นมาเป็นน้ำมนต์มาประพรมบริเวณที่ปวดเข่าจน หายเป็นปกติ ความเชื่ออื่นที่ยังอยู่ เนื่องจากยังมีชาวบ้านและชาวต่างถิ่นมาตักน้ำมนต์บริเวณนั้นอยู่ เพราะบางคนที่มาเอน้ำมนต์บนพระนอนนั้น ไปตี้ม หรือหักหักหายเป็นปกติ ซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อทาง จิตใจของบุคคลเช่นกัน ซึ่งการที่จะขึ้นไปตักน้ำมนต์นี้จะให้ผู้ชายเท่านั้นที่สามารถขึ้นไปได้

4. หลิวเพชร เป็นสิ่งที่หมอกอง มิ่งเมือง แพทย์ประจำชุมชนเกาะยอได้ใช้กับคนหม้อ ยา เพื่อป้องกันอุบัติเหตุปีศาจที่จะทำให้หายในหม้อเสื่อม โดยหลิวเพชรนี้จะทำกันจากก้านตันจากแล้วมา สานกัน มีลักษณะขดไปมาเป็นวงคล้ายกับเกลวของภาคกลาง ก่อนจะเจียดยาให้กับผู้ป่วย หมอกองจะ ปักหลิวเพชรให้บนหม้อยาทุกครั้งไป พร้อมกับรายเวทมนตร์คาถาไปด้วย

5. สายมือเด็กปัดรังควาน ทำไว้เพื่อปัดรังควาน ในกรณีที่เด็กคนนั้นมักจะป่วยบ่อยๆ โยเย ร้องไห้ไม่หยุด เมื่อนำสายมือซึ่งผู้ทำได้ว่าคาถาไว้แล้วไปผูกข้อมือเด็กจะทำให้เด็กหายโยเยและ ไม่เจ็บป่วยอีก และป้องกันอันตรายจากอำนาจที่มองไม่เห็น สำหรับสายมือนี้นี้จะทำด้วยผ้าขาวผืนไม้โต นัก โดยตัดให้เป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสแล้วลงเลข เสกคาถาเพื่อให้ความศักดิ์สิทธิ์

สำหรับความเชื่อโชคชะตา เคราะห์ ดวงชะตานั้น ชาวบ้านในพื้นที่เกาะยอมีความเชื่อในเรื่อง โชค เคราะห์ ว่าควบคุมได้ โชคนั้นมีหนทางแสวงหาให้บังเกิดได้ และเคราะห์นั้นก็มีแนวทางแก้ไข ควบคุมได้เช่นกัน จึงเป็นเรื่องของความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติที่ชาวบ้านปฏิบัติกันมาเพื่อให้ เกิดโชค และปัดเคราะห์ให้หมดสิ้นไป ซึ่งได้แก่ การสะเดาะเคราะห์ลอยแพ การไหว้เจ้าที่สวน และ การไหว้พระภูมิ

6. การสะเดาะเคราะห์ลอยแพ ทำกันในช่วงอาทิตย์แรกของเดือนเมษายนของทุกปี หรือในช่วงเดือนห้ามีการสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตราวประมาณ 100 ปี ถือว่าเป็นการลอยเคราะห์ลอย สิ่งไม่ดีออกไป โดยจะนำหยวกกล้วยมาต่อเป็นแพ และนำเสื้อประดิษฐ์เป็นรูปเรือสำเภา บัณรูปนาย สำเภาไว้ 1 คน แล้วใส่ข้าวสารใส่ข้าวของที่จำเป็นไว้ในเรือ จากนั้นนิมนต์พระมาทำพิธีสวด เมื่อสวด จบแล้วก็ลอยแพไป โดยมีคนประกอบพิธีกรรมนี้ชื่อ “แป๊ะคุ่ม” ซึ่งอยู่บ้านท่าคู เป็นริเริ่มผู้ทำพิธีนี้ แล้วเพื่อในหมู่บ้านต่างๆที่เชื่อถือก็จะมาร่วมกันประกอบพิธีกรรมกัน แต่เมื่อแป๊ะคุ่มมีอายุมากขึ้น ประกอบพิธีไม่ไหวและไม่มีผู้สืบทอด ก็ทำให้พิธีลอยแพไม่มีใครทำในที่สุด จนได้มีการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่

ในปี 2550 โดยพระครูวาทีธรรมวิรัช ประเพณีนี้ทำขึ้นมาเพื่อขอขมาลุ่มน้ำแม่น้ำเกาะยอ ที่ชาวบ้านในตำบลใช้ทำประโยชน์มากมาย โดยพิธีการจะมีการทำแพเล็กให้ชาวบ้านนำปิ่นโต ข้าวสารอาหารแห้ง มาทำพิธี แล้วนำอาหาร ข้าวสารอาหารแห้ง รวมทั้งเศษผ้า เศษผมขึ้นไว้บนแพ แล้วอธิษฐานขอขมา จะลอยกันในเวลาบ่ายสอง ปัจจุบันประเพณีดังกล่าวได้รับความนิยมกันมากทั้งชาวบ้านเกาะยอและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีการล่องไหลเข้ากันมาอย่างมากมาย เพราะถือว่าเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาตลอดร้อยปี ซึ่งสร้างความเป็นสิริมงคลให้แก่ชาวบ้าน เจ้าอาวาสแหลมพ้อ

7.การไหว้เจ้าที่สวน อาชีพหลักอีกอาชีพหนึ่งของชาวเกาะยอคือการทำสวนผลไม้ เมื่อก่อนเมื่อถึงเดือนหกของทุกๆ ปี เจ้าของสวนผลไม้แต่ละรายจะนำเครื่องบูชาอันประกอบไปด้วยอาหารหวานคาว ไปไหว้เจ้าที่ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นเจ้าที่ที่คอยดูแลสวน หากไม่บูชาก็จะทำให้พืชผลไม่อุดมสมบูรณ์ หากบูชาเช่นสรวงแสดงความเคารพทุกๆ ปี ก็จะทำมาหากินได้ผลดี

8.การไหว้ภูมิ คือการไหว้พระภูมิเจ้าที่ ซึ่งเชื่อกันว่าจะมีอยู่ในแต่ละบ้าน เมื่อจะทำกิจการใดที่พิเศษกว่าเหตุการณ์ปกติก็ต้องบอกกล่าวให้ทราบ ด้วยการนำเครื่องบูชาอาหารคาวหวานไปเช่นไหว้ โดยมักจะนำไปไหว้แถวๆ อาณาเขตบ้าน เชื่อว่าจะทำให้การประกอบกิจกรรมต่างๆ บรรลุผลดี

9.ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม เป็นความเชื่อเกี่ยวกับวันดีวันร้าย ดังนั้นเพื่อให้การประกอบกิจการงานใดๆ ประสบผลสำเร็จ จึงต้องดูฤกษ์ยามเสียก่อน โดยให้ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องโหราศาสตร์เป็นผู้หาฤกษ์ยามให้ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นพระ หรือผู้ที่ได้ศึกษาจากพระและจากหนังสือบุดที่ได้ถ่ายทอดกันมา ซึ่งผู้รู้ทั้งหลายท่านในตำบลเกาะยอ การไปดูฤกษ์ยามนี้ชาวเกาะยอเรียกว่า การหาเกณฑ์ เช่น ดูฤกษ์ยามปลูกบ้านเรียกว่า หาเกณฑ์ปลูกบ้าน เมื่อได้ฤกษ์ดีมาก็จะไปประกอบกิจการต่างๆ ตามต้องการ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในลักษณะการห้ามปรามไม่ให้กระทำเพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดผลร้าย โดยอ้างเอาคุณและโทษที่อยู่วิสัยธรรมดาไม่ว่า เพื่อไม่ให้ฝ่าฝืนหรือละเลย และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานๆ ครั้ง ซึ่งเป็นข้อมูลเอกสารที่ผู้ศึกษาได้ค้นคว้ามีความเชื่อในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- ถ้าหมาเห่าหรือหอนมากๆ ในเวลากลางคืน เชื่อว่าผีที่ไม่ดีจะมากเกิด
- เวลาเดินห้ามหัวมม เชื่อว่าจะเกิดอัปมงคล
- เกิดรุ้งกินน้ำในหมู่บ้าน เชื่อว่าจะเกิดความอุปาทวีในหมู่บ้านนั้น
- ห้ามผู้หญิงสาวนั่งคาประตูป้าน เพราะเวลาคลอดลูกจะคลอดไม่ออก
- ดาวตกห้ามตก ถ้าทักวิญญาณจะไปเข้าท้องสัตว์
- เวลาเดินทางไปไกลๆ ห้ามผู้หญิงผลัดผ้ากลางทาง จะทำให้เกิดอัปมงคล
- คลอดบุตรให้เอาหนามปิดใต้ถุนบ้าน เชื่อกันว่าผีกระสือจะมากินเด็กไม่ได้
- ห้ามผิวกปากในบ้าน เพราะเชื่อว่าจะนำผีเข้าบ้าน
- ห้ามไม่ให้ผู้ชายกล่าวบท ว่าบหน้าเตาไฟ เชื่อว่าจะได้เมียแก่

ด้านที่ 4 ความเชื่อเกี่ยวกับเกจิอาจารย์ เป็นความเชื่อถือและศรัทธาของชาวเกาะยอที่มีต่อพระเป็นผู้ปฏิบัติธรรมและเป็นผู้ที่มีวิชาอาคมขลังสามารถเป็นที่พึ่งแก่ชาวบ้านในทางโลกและทางธรรมบนพื้นที่เกาะยอได้แก่

1. พระอาจารย์คลังแสง ปัญญาโร ปัจจุบันท่านอายุ 39 ปี ปัจจุบันมีชาวบ้านชาวต่างชาตินับถือ ศรัทธาในพระอาจารย์อยู่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ก็ทำให้พระอาจารย์มีชื่อเสียงไปถึงต่างประเทศ ชาวบ้านในชุมชนเล่าถึงประวัติของท่านว่า เดิมท่านเป็นคนจังหวัดศรีสะเกษ บวชมาตั้งแต่สมัยเป็นวัยรุ่น นับพรรษารวมได้ 10 พรรษา บวชได้สักระยะหนึ่ง พระอาจารย์คลังแสงก็เริ่มเข้าใจ เรียนรู้ถึงหลักพระพุทธศาสนาคำสอนของพระพุทธเจ้า ท่านจึงพยายามปฏิบัติตนเคร่งครัดให้อยู่ในศาสนา เมื่อท่านย้ายมาอยู่ที่เกาะยอ ท่านก็ขึ้นมาอยู่บนเขากุฎีซึ่งเป็นสำนักสงฆ์แต่เก่าแล้ว มีปากคลุ้มมองไม่ออกว่าเป็นพี่อยู่ของพระ เมื่อท่านมาที่เขากุฎีก็บังเกิดถึงความแปลกประหลาด ท่านอธิษฐานตั้งปณิธานไว้ในใจว่า จะอยู่ในหลักพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด จะไม่มีพูด ไม่เปล่งวาจา ออกมาตลอด 10 พรรษาที่ใช้ชีวิตอยู่ที่นี้ เมื่อท่านเข้ามาท่านก็ได้เริ่มบูรณะสร้างวัดเขากุฎี จนเป็นที่เลื่องลือทั่วเกาะยอ พร้อมสร้างความศรัทธาจากชาวบ้าน ที่เชื่อกันว่าท่านคือสมเด็จพระเจ้าเกาะยอที่กลับชาติมาเกิด แม้ท่านมีอายุเพียงน้อย แต่ความศักดิ์สิทธิ์ของท่านที่ท่านไม่เปล่งวาจาใดๆออกมาเลย นับตั้งแต่มาอยู่ที่นี้ตลอด 10 พรรษา มีแต่เพียงการใช้อักษรเขียนลงแผ่นกระดาด เมื่อต้องการสื่อสารความศรัทธาของท่านมีชื่อเสียงไปถึงต่างประเทศ ทั้งสิงคโปร์ มาเลเซีย ที่มักจะมานิมนต์ท่านไปทำกิจอยู่บ่อยๆ และพระอาจารย์คลังแสง มักจะสร้างวัตถุมงคลแปลกๆและสร้างประดิษฐานบูรณะวัดให้เป็นທີ່เลื่องลือของชาวเกาะยอ ความศรัทธาในตัวของท่านพระอาจารย์คลังแสง ปัญญาโร ไม่ได้เกิดขึ้นทันทีทันใด เพราะในสมัยที่พระอาจารย์คลังแสง ย้ายมาอยู่ที่เกาะยอใหม่ๆ ชาวบ้านไม่ค่อยเชื่อ เพราะคิดว่าท่านยังเป็นหนุ่ม คงยังมีกิเลสอยู่ แต่เมื่อท่านปฏิบัติอยู่มาเรื่อยๆ ชาวบ้านก็นับถือท่าน ศรัทธาท่านมากกว่าเดิมปัจจุบันจะสังเกตได้ว่า พระสงฆ์ทั่วไปที่จะประพุดอยู่ในศีลในธรรมอย่างเคร่งครัดนั้นค่อนข้างจะหายาก อย่างที่ๆเป็นข่าวกัน ในทีวี แต่พระอาจารย์คลังแสง ท่านเป็นแบบอย่างของพระภิกษุสงฆ์ในทุกๆด้าน

2. พระครูโกสน อรรถกิจ เดิมเป็นคนจังหวัดนครศรีธรรมราช จบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และเข้าทำงานในบริษัท CP ในกรุงเทพ ต่อมาโยมพ่อของท่านป่วยต้องมารักษาตัวที่โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ในขณะนั้นท่านใช้เงินในการรักษาเป็นล้าน แต่โยมพ่อของท่านก็ยังไม่หาย ขณะนั้นท่านได้เงินเดือนเหี้ยม 200,000 บาท แต่เงินไม่พอมากเท่าไรก็ไม่สามารถซื้อชีวิตคนได้ท่านจึงตัดสินใจออกบวชหลังจากที่บวชได้เพียง 1 พรรษาท่านก็ได้เป็นเจ้าอาวาสที่วัดโคกเปี้ยว เพราะเจ้าอาวาสรูปเดิมอาพาธไปเสีย หลังจากที่ได้บวชได้ 2 พรรษาท่านตัดสินใจจะลาสิกขาบังเอิญเดินผ่านสะพานลอย ท่านเห็นเด็กขอทาน จึงย้อนนึกถึงตนเองที่เกิดในครอบครัวคนจีน ถ้าไม่ได้ทุนก็จะต้องออกมาช่วยเหลือนานที่บ้าน ท่านสงสารเด็กขอทานเหล่านี้ที่พวกเขาไม่มีโอกาสจึงตั้งใจจะมอบโอกาสให้กับเด็กที่ด้อยโอกาสทุกคน ท่านได้รับอุปการะเด็กกำพร้าให้มาศึกษาและบวชเป็นสามเณรในวัดท่านได้เปิดโรงเรียนสอนหนังสือที่ชื่อว่าโรงเรียนสามเณรขึ้นภายในวัด พระครูโกสน ได้รับความเคารพและศรัทธาทั้งจากชาวบ้านตำบลเกาะยอเองและเหล่าศิษย์ยานุศิษย์จากจังหวัดปัตตานีเป็นจำนวนมาก ท่านได้รับชื่อว่าเป็นพระผู้สร้างคนและนักพัฒนาตัวจริง วัดโคกเปี้ยวได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนชาวบ้านละแวกนั้นชื่นชมท่านมาก ชาวบ้านที่นี้ต่างให้ความเคารพ ในตัวพระอาจารย์ไม่ว่าวัดจะมีงานอะไรก็จะเข้ามาช่วยเหลือนกันอยู่เสมอ ด้วยท่านประพุดเคร่งครัดในพระธรรมวินัยของท่านและความเมตตาที่ท่านมีต่อเหล่าเด็กด้อยโอกาสทำให้ชาวบ้านและเหล่าศิษย์ยานุ

ศิษย์ให้ความเคารพศรัทธาในตัวท่านมาก คิดว่าเหตุหนึ่งที่คนมาบวชและศึกษาพระธรรมที่เกาะยอเพิ่มมากขึ้นมาจากความศรัทธาในตัวท่าน

3. หลวงตาแก้ว พระอาจารย์วัดแหลมพ้อ เดิมท่านอุปสมบท ณ วัดบางลึกและหลังจากนั้นได้มาอยู่ที่วัดบางโหนดเป็นเวลา 10 ปี และได้มาจำวัดที่วัดชัยมงคลซึ่งมีชื่อเสียงเกี่ยวกับเรื่องไสยเวทท่านได้ทำการศึกษาเรื่องการดูดวงและพิธีกรรมต่างๆจากวัดชัยมงคล จากนั้นท่านจึงได้ย้ายมาจำวัดที่วัดแหลมพ้อตั้งแต่ปี 2530 จนถึงปัจจุบัน และได้รับความนิยมจากชาวบ้านและผู้คนที่ผ่านไปผ่านมาเพราะท่านดูดวงแม่นยำมาก อีกทั้งท่านยังเป็นคนที่มีหนักเบาเอาสุ่ สู้งาน พุดน้อย ไม่อิจฉาริษา ประพฤติตัวอยู่ในศีลในธรรม ผู้คนมากมายหลั่งไหลกันเข้ามาดูดวงกับหลวงตาแก้วเป็นประจำ และท่านก็ดูดวงได้แม่นยำมากเป็นที่เลื่องลือของชาวบ้าน เพราะจากที่คนได้ดูดวงหรือประกอบพิธีกรรมต่างๆกับท่านแล้วได้ผลดีขึ้น ทำให้ชีวิตอยู่ดีมีสุข และได้มีการบอกต่อกันไปเรื่อยๆหรือบางคนอาจจะเห็นและรับรู้มาด้วยตัวเองโดยตรง เป็นความเชื่อของแต่ละบุคคล แต่ถ้าพูดถึงการดูดวงทุกคนในเกาะยอก็จะต้องนึกถึงหลวงตาแก้วเป็นคนแรก เพราะท่านดูดวงแม่นยำมาก

4. คุณตาไฟจิตร ปรีศวรงค์ ปราชญ์ชาวบ้าน อายุ 88 ปี หมู่ที่ 6 ที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับการเกษตรพื้นถิ่นซึ่งปัจจุบันคุณตาไฟจิตรยังคงแข็งแรงอยู่ สามารถเดินได้คล่องแคล่ว ท่านมีชื่อเสียงในด้านการทำสวนสมุนไพร และสวนสมรม สวนสมุนไพรที่คุณตาทำก็มีเกือบทุกชนิด คุณตาเล่าว่าสมัยก่อนเป็นแปลงยางพาราทั่วรอบบ้าน มีเนื้อที่ 17 ไร่ เป็นสวนยางพาราครึ่งหนึ่งและที่เหลือเป็นที่ดินว่างเปล่า แต่เมื่อนานไป ยางพาราก็แก่จนไม่สามารถตัดได้ คุณตาจึงโค่นยาง แล้วเริ่มหันมาปลูกพืช ปลูกสมุนไพร ผสมกัน เป็นกลายเป็นชื่อ สวนสมรม คุณตาท่านยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงตลอดมา จนมีคนต่างถิ่น รวมทั้งนักศึกษา ไปทัศนศึกษาดูงานที่สวนของท่านอยู่เป็นประจำ สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสมุนไพร และการวิธีการทำ การคิดจากคุณตาปัจจุบันสวนของคุณตาไฟจิตร ได้จัดตั้งเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ของชุมชนและชาวตำบลเกาะยอไปแล้ว มีการศึกษาดูงานของคณะองค์กรต่างๆอยู่ตลอดเวลา คุณตาเดชาเคยกล่าวว่าภาระหน้าที่ที่คุณตาทำไปนั้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงชีวิตแห่งการอยู่กินกับธรรมชาติ การนำหลักของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลตัวอย่างที่จะนำเอามาเป็นแบบอย่างให้แก่ชาวบ้านในชุมชน ไม่นั่นในด้านความเชื่อ แต่อยากให้ทุกคนปฏิบัติเพราะถือว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการดำรงชีวิต หากไม่มีใครทำแบบนี้ สิ่งเหล่านี้อาจสูญหายไปก็ได้ ในอดีตคุณตาได้มีการทำสวนในหลายรูปแบบ และมีผลผลิตที่ดีมาก แต่ปัจจุบันคุณตาอายุเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งเทคโนโลยีใหม่ๆก็เพิ่มเข้ามา ทำให้คุณตาไม่สามารถที่จะทำสวนหรือปรับปรุงเพิ่มเติมได้อีก และที่สำคัญลูกหลานของคุณตาก็มีอาชีพที่เจริญกว่า จึงไม่มีลูกหลานสืบทอด

ตอนที่ 2 การจัดจำแนกกลุ่มข้อมูลความเชื่อ

จากการสำรวจและวิเคราะห์ความเชื่อในด้านต่างๆ ในพื้นที่เกาะยอซึ่งได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องโชค เคราะห์ ดวงชะตา ฤกษ์ยาม วัดถุมงคล และความเชื่อเกี่ยวกับเกจิอาจารย์ ซึ่งสามารถสรุปจำแนกเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 การจัดจำแนกกลุ่มข้อมูลความเชื่อทั้งหมดในชุมชนเกาะยอ

หมวดความเชื่อ	รายการความเชื่อ	รูปแบบ
1. วัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับแนวคิดทางศาสนา	1.1 พิธีไหว้เจ้า	ประเพณี/พิธีกรรม
	1.2 วันสารทเดือนสิบหรือวันชิงเปรต	ประเพณี/พิธีกรรม
	1.3 ประเพณีห่มผ้าเจดีย์เขาภูมิและ สมเด็จพระเจ้าเกาะยอ	ประเพณี
	1.4 ประเพณีสรงน้ำองค์สมเด็จพระเจ้า เกาะยอ	ประเพณี
	1.5 วันขึ้นเขาเพหาร	ประเพณี
2. วัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์	2.1 พ่อสมเด็จพระเจ้าเกาะยอ	พระพุทธรูป
	2.2 ความเชื่อเกี่ยวกับเขาพิหาร หรือเพหาร	สถานที่
	2.3 บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์	สถานที่
	2.4 รูปปั้นทวดช้าง	รูปเคารพ
	2.5 สถูปหลวงพ่от่านในบัว	สถานที่
	2.6 ป่าช้าเก่าแก่	สถานที่
	2.7 รูปเคารพแม่ชีส้อง	รูปเคารพ
	2.8 ทวดเจ้าเปลว	สถานที่/เรื่องเล่า
	2.9 ศาลเจ้าวัดไ้ก้ง	สถานที่
	2.10 รูปปั้นพระอาจารย์ศรีนิล และพระอาจารย์กุหลาบ	รูปเคารพ
	2.11 พ่อแก่	สถานที่/เรื่องเล่า
	2.12 พระพุทธรูปหยกขาว	รูปเคารพ
3. วัฒนธรรมความเชื่อเรื่องโชคชะตา เคราะห์ ดวงชะตา ฤกษ์ยาม และวัดถุมงคล	3.1 เหยียญสมเด็จพระเจ้าเกาะยอ	วัดถุมงคล
	3.2 พระสิวลีวัดเขาภูมิ เกาะยอ สงขลา	วัดถุมงคล
	3.3 น้ามนต์พระนอนวัดแหลมพ้อ	น้ามนต์/สถานที่

ตาราง 1 การจัดจำแนกกลุ่มข้อมูลความเชื่อทั้งหมดในชุมชนเกาะยอ (ต่อ)

หมวดความเชื่อ	รายการความเชื่อ	รูปแบบ
4. วัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับเง็กงาจารย์	3.4 หลิวเพชร	วัตถุมงคล
	3.5 สายมือเด็กปัดรังควาน	วัตถุมงคล
	3.6 การสะเดาะเคราะห์หลอยแพ	พิธีกรรม
	3.7 การไหว้เจ้าที่สวน	พิธีกรรม
	3.8 การไหว้ภูมิ	พิธีกรรม
	4.1 พระอาจารย์คลังแสง	บุคคล
	ปัญญาโร	
	4.2 พระครูโกสน อรรถกิจ	บุคคล
	4.3 หลวงตาแก้ว	บุคคล
	4.4 คุณตาไฟจิตร ปรีศวงศ์	บุคคล
รวม		29 รายการ

ตอนที่ 3 การค้นหาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ

ปัจจุบันวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปหลายๆ เนื่องจากมีปัจจัยทางสังคมที่เปลี่ยนไปจากอดีตมาก จากจะบอกว่าวัฒนธรรมความเชื่อใด จะมีอัตลักษณ์ของชุมชนนั้น ที่ไม่ใช่เรื่องของผู้วิจัยหรือใครผู้ใดผู้หนึ่งที่เป็นปัจเจกบุคคลจะเป็นต้นตอสืบหากเป็นกระบวนการที่คนภายในชุมชนเกาะยอจะบอกแก่คนอื่นว่าตนเองยังคงไว้ซึ่งความเชื่อนั้น และให้ถูกนำเสนอความหมายในฐานะของอัตลักษณ์อัตลักษณ์ท้องถิ่นหรืออัตลักษณ์ร่วม (collective/social identity) ของชุมชนต่อไป

ผู้วิจัยนำรายการวัฒนธรรมความเชื่อที่ได้จากการสำรวจเอกสาร และการสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชนทั้งหมด ลงพื้นที่เพื่อสอบถามความคิดเห็นในชาวบ้านในชุมชนเกาะยอจากการสำรวจความคิดเห็นของชาวบ้านในชุมชนจำนวน 352 คน โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนเกาะยอ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอที่เหมาะสมในนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 ผลวิเคราะห์ปัจจัยของวัฒนธรรมความเชื่อร่วมของชุมชนเกาะยอที่เหมาะสมในการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 4 ผลวิเคราะห์การสื่อความหมายของวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนเกาะยอ

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนเกาะยอ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	148	42.1
หญิง	204	57.9
รวม	352	100.0
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	37	9.6
21 - 40 ปี	113	32.1
41 - 60 ปี	125	35.5
61 ปี	77	21.9
รวม	352	100.0
3.พื้นที่อาศัย		
หมู่ 1	23	8.5
หมู่ 2	29	10.7
หมู่ 3	29	10.7
หมู่ 4	39	14.4
หมู่ 5	38	14.1
หมู่ 6	48	17.8
หมู่ 7	29	10.7
หมู่ 8	24	8.9
หมู่ 9	11	4.1
รวม	352	100.0
4. ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน		
น้อยกว่า 5 ปี	15	5.6
5 ปีขึ้นไปถึง 10 ปี	28	10.4
11 ปีขึ้นไปถึง 20 ปี	51	14.4
21 ปีขึ้นไปถึง 40 ปี	108	30.7
41 ปีขึ้นไปถึง 60 ปี	93	26.3
61 ปีขึ้นไป	34	12.6
รวม	352	100.0

5.อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	60	17.0
พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง	27	10.0
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	9	2.6
ค้าขาย	83	23.5
เกษตรกรรม	33	12.2
ประมง	41	15.2
อื่นๆ	68	19.3
รวม	352	100.0

จากตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 352 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 204 คน (ร้อยละ 57.9) เป็นเพศชายจำนวน 148 คน (ร้อยละ 42.1) อายุระหว่าง 41-60 ปี จำนวน 125 คน (ร้อยละ 35.5) รองลงมาอายุ 21- 40 ปี จำนวน 113 คน (ร้อยละ 32.1) และอายุ 61 ปีขึ้นไปจำนวน 77 คน (ร้อยละ 21.9) พื้นที่อาศัยจะมาจากหมู่ต่างๆ ทั้ง 9 หมู่ซึ่งมีจำนวนเฉลี่ยไม่แตกต่างกันนัก โดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 21 ปีขึ้นไปถึง 40 ปีมากที่สุด จำนวน 108 คน (ร้อยละ 30.7) รองลงมาคือ 41 ปีขึ้นไปถึง 60 ปี จำนวน 93 คน (ร้อยละ 26.4) และ 11 ปีขึ้นไปถึง 20 ปี จำนวน 51 คน (ร้อยละ 14.5) อาชีพส่วนใหญ่ค้าขาย จำนวน 83 คน (ร้อยละ 23.5) รองลงมาอาชีพอื่นๆ จำนวน 68 คน (ร้อยละ 19.3) นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 60 คน (ร้อยละ 17.0) และน้อยที่สุดคือข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 9 คน (ร้อยละ 2.6)

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอที่เหมาะสมในการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ

วัฒนธรรมทางด้านความเชื่อของชุมชนเกาะยอ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.พิธีไหว้เจ้า ไหว้หลุม	3.75	.785	มาก
2. วันสารทเดือนสิบหรือวันชิงเปรต	4.14	.708	มาก
3.ประเพณีห่มผ้าเจดีย์เขาภูฏีและสมเด็จเจ้าเกาะยอ	4.44	.815	มาก
4.ประเพณีสงฆ์น้องค์สมเด็จเจ้าเกาะยอ	4.43	.776	มาก
5. วันขึ้นเขาเพหาร	3.45	.969	ปานกลาง
6. พ่อสมเด็จเจ้าเกาะยอ	4.51	.775	มากที่สุด
7. ความเชื่อเกี่ยวกับเขาพิหาร หรือเพหาร	3.55	.868	มาก
8. บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ (บ่องอ บ่อโรงพระ บ่อศาลา)	3.77	.755	มาก
9.รูปปั้นทวดช้าง (วัดเขาบ่อ)	3.61	.761	มาก
10. สถูปหลวงพ่от่านในบัว	3.73	.756	มาก

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ (ต่อ)

วัฒนธรรมทางด้านความเชื่อของชุมชนเกาะยอ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
11.ปาซ้าเก่าแก่	3.16	.910	ปานกลาง
12.รูปเคารพแม่ชีส้อง	3.50	.924	ปานกลาง
13.ทวดเจ้าเปลว (วัดแหลมพ้อและเมรุหมู่ 7)	3.28	.946	ปานกลาง
14.ศาลเจ้าวัดไ้ก้ง	3.92	.854	มาก
15.รูปปั้นพระอาจารย์ศรีนิล และพระอาจารย์กุหลาบ	3.77	.730	มาก
16.พ้อแก่ (วัดโคกเปี้ยว)	3.62	.794	มาก
17.พระพุทธรูปหยกขาววัดท้ายยอ	3.40	.885	ปานกลาง
18.เหรียญสมเด็จเจ้าเกาะยอ	4.47	.760	มาก
19.พระสิ่ววัดเขาภูมิ เกาะยอ สงขลา	3.66	.877	มาก
20.น้ำมันตพระนอนวัดแหลมพ้อ	3.76	.746	มาก
21.หลิวเพชร	2.53	1.184	ปานกลาง
22.สายมือเด็กปัดรังควาน	3.17	.948	ปานกลาง
23.การสะเดาะเคราะห์ลอยแพ	3.29	.852	ปานกลาง
24.การไหว้เจ้าที่สวน	3.42	.956	ปานกลาง
25.การไหว้ภูมิ	3.56	1.036	มาก
26.พระอาจารย์คลังแสง ปัญญาโร	3.92	.818	มาก
27.พระครูโกสน อรรถกิจ	3.63	.793	มาก
28.หลวงตาแก้ว วัดแหลมพ้อ	4.03	.885	มาก
29.คุณตาไพจิตร ปรีศววงศ์	3.09	.908	ปานกลาง
รวม	3.69	.859	มาก

จากตาราง 3 วัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอที่เหมาะสมในการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าวัฒนธรรมความเชื่อที่กลุ่มตัวอย่างต้องการนำเสนอให้แก่นักท่องเที่ยวมากที่สุดได้แก่พ้อสมเด็จเจ้าเกาะยอ มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.51) รองลงมาคือเหรียญสมเด็จเจ้าเกาะยอมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.47) ประเพณีห่มผ้าเจดีย์เขาภูมิและสมเด็จเจ้าเกาะยอมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.44)ประเพณีสงฆ์น้ำองค์สมเด็จเจ้าเกาะยอมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.43) วันสารทเดือนสิบหรือวันชิงเปรต มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.14)หลวงตาแก้ว วัดแหลมพ้อ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก($\bar{X}$ =4.03)ศาลเจ้าวัดไ้ก้ง และพระอาจารย์คลังแสง ปัญญาโรมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก($\bar{X}$ =3.92)บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ (บ่ออง บ่อโรง พระ บ่อศาลา) และ รูปปั้นพระอาจารย์ศรีนิล และพระอาจารย์กุหลาบ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.77) น้ำมันตพระนอนวัดแหลมพ้อมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก($\bar{X}$ =3.76) ตามลำดับ ส่วนวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอที่เหมาะสมในการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวน้อยที่สุดได้แก่ หลิวเพชร มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =2.53)

ส่วนที่ 3 ผลวิเคราะห์ปัจจัยของวัฒนธรรมความเชื่อร่วมของชุมชนเกาะยอที่เหมาะสมในการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยของวัฒนธรรมความเชื่อร่วมของชุมชนเกาะยอที่เหมาะสมในการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว

ปัจจัยของวัฒนธรรมความเชื่อที่เหมาะสมในการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. อายุหรือความโบราณ	4.35	.738	มาก
2.ประวัติหรือเรื่องเล่า	4.18	.775	มาก
3.เกิดจากการสร้างของคนในชุมชน	3.84	.832	มาก
4.ตัวแทนของชุมชนที่อยากจะบอกนักท่องเที่ยว	3.97	.833	มาก
5.กฎเกณฑ์ ระเบียบ หรือข้อตกลงของชุมชน	3.82	.826	มาก
6.ความสนใจของนักท่องเที่ยว	4.10	.821	มาก
7.การสร้างรายได้ให้คนในชุมชนจากสิ่งนั้น	3.97	.904	มาก
รวม	4.03	.818	มาก

จากตาราง 4 ปัจจัยของวัฒนธรรมความเชื่อร่วมของชุมชนเกาะยอที่เหมาะสมในการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอายุหรือความโบราณปัจจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.35) รองลงมาคือประวัติหรือเรื่องเล่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.18) และความสนใจของนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.10) ส่วนปัจจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญเห็นน้อยที่สุด ได้แก่ วัฒนธรรมที่เป็นกฎเกณฑ์ ระเบียบ หรือข้อตกลงของชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.82)

ส่วนที่ 4 ผลวิเคราะห์การสื่อความหมายของวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการสื่อความหมายของวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ

การสื่อความหมายของวัฒนธรรมความเชื่อ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
รูปแบบเนื้อหา			
1. ประวัติความเป็นมา	4.19	.824	มาก
2. เรื่องเล่าหรือตำนาน	4.04	.725	มาก
3. การเดินทางหรือเยี่ยมชม	3.75	.769	มาก
4. การซื้อขายหรือการเสียเงินอุดหนุน	3.34	.906	ปานกลาง

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการสื่อความหมายของวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ (ต่อ)

การสื่อความหมายของวัฒนธรรมความเชื่อ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
5. ภาพจริง	3.62	.990	มาก
6.ภาพกราฟิกหรือภาพวาดวัตถุประสงคในการนำเสนอ	3.32	.843	ปานกลาง
1.แค่ให้นักท่องเที่ยวรู้ว่าวัฒนธรรมนี้อยู่ในเกาะยอเท่านั้น	3.82	.892	มาก
2.นักท่องเที่ยวขาบซึ่ง เพลิดเพลินกับกิจกรรม หรือวัฒนธรรมดังกล่าวเท่านั้น	4.13	.882	มาก
3.ต้องการนักท่องเที่ยวต้องเข้าใจความสำคัญของวัฒนธรรมดังกล่าวที่มีต่อชาวเกาะยอ	4.28	.846	มาก
รวม	3.83	.853	มาก

จากตาราง 5 การสื่อความหมายของวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการนักท่องเที่ยวต้องเข้าใจความสำคัญของวัฒนธรรมดังกล่าวที่มีต่อชาวเกาะยอมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.28) รองลงมาคือ ต้องการนำเสนอประวัติความเป็นมามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.19) นักท่องเที่ยวขาบซึ่ง เพลิดเพลินกับกิจกรรม หรือวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.13) และเรื่องเล่าหรือตำนานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.04) ส่วนการนำเสนอด้วยภาพกราฟิกหรือภาพวาดเป็นการสื่อความหมายที่กลุ่มน้อยอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.32)

ตอนที่ 4 การกำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ

จากการเก็บข้อมูลวัฒนธรรมความเชื่อและการประเมินความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่าวัฒนธรรมความเชื่อของชาวเกาะยอส่วนใหญ่มีเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติ คติถือผีसाงเทวดา บรรพบุรุษและศาสนา โดยกลุ่มตัวอย่างยอมรับว่ามีอำนาจที่จะบันดาลให้เกิดผลดี หรือผลร้ายต่อการดำรงชีวิตของคนชุมชนได้ สรุปอัตลักษณ์วัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอได้ 21 อันดับความเชื่อ โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1.อัตลักษณ์วัฒนธรรมความเชื่อที่ผูกพันกับศาสนา

1.1 อัตลักษณ์ความเชื่อเกี่ยวกับวิถีชาวจีน เดิมชุมชนเกาะยอเดิมนั้นไม่มีคนอยู่อาศัย เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของเกาะประมาณสมัยอยุธยาตอนปลายชาวบ้านแถบตำบลน้ำกระจายน้ำน้อยและทุ่งหวังได้อพยพมาอยู่แล้วค่อยๆ ขยายพื้นที่ออกไปทั่วเกาะ ในระยะแรกผู้อพยพเป็นคนเชื้อสายจีนที่ชอบแสวงหาที่ทำกินของตนเอง มาตั้งรกรากบนเกาะ จึงทำให้วัฒนธรรมความเชื่อแบบจีนได้ก่อร่างสร้างตัวบนเกาะแห่งนี้และยังคงนับถือมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ การไหว้ศาลเจ้า อันดับที่ 7

($\bar{x}=3.92$) ซึ่งศาลเจ้าวัดไท่ก่งที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 เพื่อสักการบูชาสร้างขวัญและกำลังใจแก่ชาวเกาะยอในสมัยนั้นเป็นสิ่งก่อสร้างเดียวที่ยังคงหลงเหลือและบ่งบอกถึงความเชื่อนี้ เหตุผลหนึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่เชื่อว่าศาลเจ้าวัดไท่ก่งศักดิ์ สามารถให้ความช่วยเหลือผู้ที่นับถือมาบนบานศาลกล่าวให้ได้สมดังหวัง และหากการลบลู่จะมีอันเป็นไปต่างๆ นานา มีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่งในคืนวันไหว้พระจันทร์เกิดพายุลมพัดแรงทำให้ต้นไม้เกือบล้ม ทำให้วัวที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้ตกใจวิ่งหายไปในป่าหายไป เจ้าของหาอย่างไรก็ไม่พบ เลยไปบนกับศาลเจ้าไท่ก่ง วันรุ่งขึ้นได้เจอวัวของตนนอนอยู่หลังศาลเจ้า หรือเรื่องอาแปะคนหนึ่งได้มาบนบานกับศาลเจ้าว่าขอให้เล่นปอชนะ แต่อาแปะแพ้ก็เลยโกรธและได้นำรูปปั้นของไท่ก่งไปทิ้งทะเล พอผ่านมาไม่นานอาแปะก็ถูกยิงเสียชีวิตในที่น่าไท่ก่งไปทิ้ง โดยสภาพที่ชาวบ้านไปพบกันนอนคว่ำหน้าเหมือนกับตอนที่อาแปะนำไท่ก่งไปทิ้ง หรือชาวบ้านบางคนเล่าว่าตนได้นำอิฐมาจากศาลเจ้าโดยไม่ได้ขอ จากนั้นก็ปวดท้องโดยไม่ทราบสาเหตุ แต่เมื่อนำอิฐไปคืนแล้วขอขมาอาการดังกล่าวก็หายทันที **พิธีไหว้เจ้า - ไหว้หลุม** อันดับที่ 13 ($\bar{x}=3.75$) เป็นพิธีกรรมที่ชนชาติจีนที่ตั้งรกรากบนเกาะยอได้ประกอบขึ้นเพื่อที่สักการบูชาบรรพชน การทำพิธีไหว้เจ้าจะทำการก่อนถึงวันตรุษจีน 1 วัน คนที่อยู่ใกล้โรงพระก็จะไปประกอบพิธีที่โรงพระ แต่ส่วนใหญ่แล้วจะประกอบพิธีกรรมที่บ้านมากกว่า โดยมากแล้วจะให้ผู้ชายเป็นผู้ประกอบพิธี โดยนำของที่เตรียมไว้ตั้งโต๊ะ อันได้แก่ ผัดหมี่ฮั่น เต้าคั่ว แกงจืดดอกไม้เงิน เครื่องน้ำชา ขนมจันอับ ถั่วตัด ผลไม้ โดยจะจัดรูปจำนวน 3 ดอกเพื่อเชื้อเชิญเจ้าและเผ่ากระดาดทองไปให้ การไหว้เจ้าจะไหว้ในตอนเช้า จากนั้นก็จะไหว้พระภูมิเจ้าที่และไหว้ป้ายชื่อบรรพบุรุษหรือถ้วยใส่ชื่อบรรพบุรุษ ในการไหว้พระภูมิเจ้าที่ก็จะระลึกถึงเจ้าที่อยู่ในบ้าน จากนั้นเอาธูปไปปักไว้ข้างๆ บ้าน เพื่อให้เจ้าที่มารับเครื่องบูชา และเผ่ากระดาดทองไปให้ การไหว้พระและไหว้เจ้าที่จะให้ผู้ประกอบพิธีไหว้เพียงคนเดียว ส่วนการไหว้หลุมถูกจัดขึ้นในวันเซ็งเม้ง ตรงกับเดือน 5 ลูกหลานจะกลับมาไหว้พร้อมๆ กันทุกคนโดยจะนำกับข้าวและเครื่องน้ำชามาเช่นไหว้ที่ฝั่งศพของบรรพบุรุษ และเผ่ากระดาดเงินไปให้บรรพบุรุษ เพราะมีความเชื่อว่าเทพเจ้าใช้ทองจึงเผ่ากระดาดทองให้ ส่วนบรรพบุรุษซึ่งใช้เงิน ก็จะเผ่ากระดาดเงินให้ ชาวเกาะยอเชื่อว่าการไหว้เจ้าและไหว้หลุมนั้นจะทำให้บรรพบุรุษ ช่วยเหลือลูกหลานให้อยู่เย็นเป็นสุข

1.2 อัตลักษณ์ความเชื่อเกี่ยวกับวิถีชาวพุทธท้องถิ่น เมื่อเวลาผ่านพ้นไปความเป็นคนจีนที่อาศัยอยู่เดิมก็ค่อยๆ หดไป โดยการแต่งงานกับคนไทยและเปลี่ยนนับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ความเชื่อของชาวเกาะยอเกี่ยวกับศาสนาพุทธจึงกลายเป็นอัตลักษณ์ที่เด่นชัดที่สุดจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการนับถือศาสนาพุทธของชาวชุมชนถือเป็นบ่อเกิดวัฒนธรรมความเชื่อในยุคต่อมา โดยวัฒนธรรมความเชื่อส่วนใหญ่ผูกพันกับความศักดิ์สิทธิ์ลับที่ ชาวบ้านคิดว่าสามารถดลบันดาลความสุขกายสบายใจให้ตนและครอบครัว หากตนได้ทำการเคารพและบูชาสิ่งเหล่านั้น โดยแสดงออกในรูปของแบบพิธีกรรมและการบูชาศาสนสถาน ได้แก่ **ความศรัทธาพ่อสมเด็จเจ้าเกาะยอ** อันดับที่ 1 ($\bar{x}=4.51$) ปุชนิยบุคคลที่สืบมาตั้งแต่โบราณ ตามตำนานเล่าว่าท่านเป็นสหายหรือเพื่อนเกลอกับสมเด็จพระเจ้าวัดพะโคะ หรือหลวงพ่อดลเหียบบนน้ำทะเลจิต เดินทางเท้าอย่างจาริกธุดงค์คงวัดมาสงขลาในสมัยพระเอกาทศรถและพำนักอาศัยอยู่บนภูเขาสูงที่สุดของเกาะยอ ชาวเกาะยอจึงได้สร้างกุฏิให้ท่านพำนัก และท่านได้ประกาศพระพุทธศาสนาสอนธรรมแก่ชาวเกาะยอจนถึงวาระสุดท้ายนี้ หลังจากนั้นชาวบ้านจึงสร้างสถูปและรูปปั้นของท่านไว้บนเขาภู เพราะเชื่อว่าพ่อสมเด็จเจ้าเกาะยอเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญและที่พึ่งทางจิตใจของชาวเกาะยอ การบนบานต่อสมเด็จเจ้าเกาะยอทำให้สมปรารถนา ครั้นคำ

อธิษฐานดังห้วงก็ต้องแก้บนด้วยอาหาร ปิดทองคำเปลว จุดประทัดถวาย หรือสิ่งของอื่นตามที่ได้บนบานไว้ มีเรื่องเล่าว่าวันก่อนประเพณีขึ้นเขากุฎิ 1 วัน จะมีดวงไฟ 2 ดวง ดวงหนึ่งลอยมาจากสทิงหม้อ ซึ่งเชื่อว่าเป็นดวงไฟของหลวงพ่อดาวัดพะโคะ และอีกดวงลอยมาจากเจดีย์เขากุฎิ โดยจะมาพบกันที่กลางทะเล แล้วดวงไฟทั้ง 2 ดวงจะเวียนรอบเจดีย์เขากุฎิจากนั้นจะหายเข้าไปในเจดีย์ [7] ความเชื่อและแรงศรัทธาในพ่อสมเด็จพระเจ้าเกะยอ ก่อให้เกิดการสร้างวัดถมุงคล เช่น เหมียญสมเด็จพระเจ้าเกะยอ อันดับที่ 2 ($\bar{x} = 4.47$) ซึ่งมีการปลูกเสกรุ่นแรก ปี 2521 ที่อุโบสถวัดโคกเปี้ยว ในวันที่สร้างได้เกิดเหตุการณ์มหัศจรรย์ขึ้นคือระหว่างที่กำลังทำพิธีปลูกเสกนั้น ก็เกิดแสงประหลาดตรงกลางบนหลังคาพระอุโบสถ ซึ่งเป็นเรื่องมหัศจรรย์ที่แสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์ของพระสมเด็จพระเจ้าเกะยอ ในปัจจุบันเหมียญรุ่นนี้หาได้ยาก หรืออาจสูญหายไป แล้วเชื่อว่าใครที่มีไว้ครอบครองจะช่วยปกป้องรักษาผู้ที่บูชาได้ มีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่งมีพ่อลูกคู่หนึ่งในชุมชนเกะยอไปเล่นน้ำในทะเลโดยไม่รู้ว่ายทะเลบริเวณนั้นเป็นน้ำลึก จนเกิดจมน้ำผู้เป็นแม่พยายามช่วยแต่ก็ไม่สามารถช่วยได้ แม่คิดว่าทั้งคู่ไม่น่ารอดแน่ ก็เลยอธิษฐานขอให้สมเด็จพระเจ้าเกะยอที่ตนเองห้อยคออยู่เสมอให้ช่วยลูกและสามีของตนรอด ไม่นานสามีและลูกของตนก็ว่ายน้ำมาที่เรือได้ ประเพณีห่มผ้าเจดีย์เขากุฎิและสมเด็จพระเจ้าเกะยอ อันดับที่ 3 ($\bar{x} = 4.44$) ที่จัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 หรือวันวิสาขบูชาคาดว่าเป็นการนำเอามาประเพณีผ้าขึ้นธาตุในจังหวัดนครศรีธรรมราชเข้ามา โดยมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่พ่อสมเด็จพระเจ้าเกะยอมีภาพและมีการสร้างเจดีย์ของท่านไว้บนเขากุฎิ การจัดประเพณีห่มผ้าขึ้นไปเพื่อบูชา เพราะเชื่อว่าเมื่อทำแล้วจะก่อให้เกิดโชคลาภ ผลดีแก่ตัวเอง แต่เนื่องจากขาดความพร้อมเพรียงของชุมชน สภาพเส้นทางขึ้นเขาที่ลำบากจึงทำให้ขาดหายไปช่วงหนึ่ง ต่อในปี 2538 ภาครัฐและเอกชนภายนอกเข้ามาจัดพิธีกรรมนี้ขึ้นมาใหม่ โดยผ้าที่ใช้ในการห่มจะเป็นผ้าทอเกะยอซึ่งชาวบ้านจะร่วมมือกันทอในต้นเดือนเมษายนของทุกปี และ ผ้ายันต์เกะยอ อันดับที่ 4 ($\bar{x} = 4.43$) มักทำจากผ้าห่มคลุมรูปปั้นสมเด็จพระเจ้าเกะยอที่มีผู้นำไปแก้บนและผู้ที่มีศรัทธานำไปห่มรูปปั้นของท่านไว้ เชื่อว่าผ้ายันต์นี้จะช่วยป้องกันภัยอันตรายต่างๆ ได้ ช่วงหลังได้มีผู้นำไปลงเลขยันต์อักขระเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น วันสารทเดือนสิบหรือวันชิงเปรต อันดับที่ 5 ($\bar{x} = 4.14$) เป็นการเปลี่ยนผ่านของพิธีกรรมหลังความตายจากการฝังศพแบบคนจีนในอดีตมาเป็นพุทธศาสนา จากการฝังศพแบบหลุมมาเป็นการฃาปนกิจแบบคนไทยของคนเกะยอ เมื่อขึ้นวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 และวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ชาวเกะยอก็จะจัดงานสารทเดือนสิบโดยยึดตามคติความเชื่อของชาวบ้านในภาคใต้ว่าเปรตชนซึ่งเป็นบรรพบุรุษของพวกเขาได้รับการปล่อยตัวจากยมบาลให้มาเยี่ยมลูกหลานยังโลกมนุษย์ ดังนั้นลูกหลานจึงทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษของตนเอง ซึ่งเรียกว่าตายาย ที่ ยังคงวนเวียนปกปักรักษาลูกหลานของท่านอยู่ และมีผลต่อครอบครัวทำให้ดำรงชีวิตอยู่โดยไร้อุปสรรค เกือบทุกบ้านในเกะยอ เมื่อถึงเดือนสิบจะตั้งหมรับไปประกอบพิธีกรรมที่วัด การขอฝนพระอาจารย์ศรีนิล อันดับที่ 10 ($\bar{x} = 3.77$) ซึ่งพระอาจารย์ศรีนิลท่านเป็นผู้ริเริ่มสร้างวัดเขาบ่อ ในปี 2477 เมื่อท่านมรณภาพชาวบ้านจึงสร้างรูปเหมือนของท่านไว้ภายในวัด จนมีเรื่องขานสืบต่อกันมาว่า ท่านมีความศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับเรื่องของการขอฝน ชาวบ้านที่ต้องการทำการเกษตรให้ได้ผลดีเพิ่มมากขึ้น จึงมาบนบานขอฝนกับท่านอย่างต่อเนื่อง เพราะบางคนได้เจออภินิหารกับตัวเองทำแล้วว่าได้ผลจริง น้ำมนต์พระนอนวัดแหลมพ้อ อันดับที่ 12 ($\bar{x} = 3.76$) ซึ่งปัจจุบันจะเรียกกันว่า วัดพระนอนแหลมพ้อ เนื่องจากได้มีการสร้างพระนอนปางไสยาสน์ ในปี 2537 ซึ่งเชื่อว่าเป็นปางที่สุขสบาย การได้สักการบูชาจะส่งผลให้ชีวิต

มีความสุขสบาย บริเวณศีรษะพระนอนจะมีลักษณะเป็นแอ่งทำให้เกิดน้ำขังเวลาฝนตก ชาวบ้านจึงนิยมเอาไปทำนํ้ามนต์เพื่อประพรมร่างกายเพื่อสิริมงคลแก่ตนเอง เล่ากันว่าครั้งหนึ่งมีชายจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีอาการป่วยปวดเข้าปวด ผื่นว่าเทวดาบอกว่าให้ไปเอานํ้ามนต์จากพระนอนที่อยู่ติดริมแม่น้ำใหญ่ เขาจึงตามหาจนมาถึงวัดแหลมพ้อ เมื่อเขาไปถึงตรงหน้าเศียรพระนอน เขาอธิษฐานว่าขอให้เจอนเกิดปาฏิหาริย์แสงอาทิตย์ตกกระทบลงบนบางสิ่งบางอย่างทำให้หน้าพระเศียรมีเงา จึงป็นขึ้นไปดูเห็นแอ่งน้ำบริเวณไหล่ของพระนอน จึงนำน้ำนั้นมาเป็นนํ้ามนต์มาประพรมบริเวณที่ปวด เขาจนหายเป็นปกติ เรื่องนํ้ามนต์นี้จึงกลายเป็นความเชื่อหนึ่งที่คงอยู่กับวัดแห่งนี้เรื่อยมา **สถูปหลวงพ่от่านในบัว** อันดับที่ 14 ($\bar{x} = 3.73$) เจ้าอาวาสรูปแรกที่ก่อตั้งวัดแหลมพ้อ ซึ่งได้มรณภาพเมื่อประมาณ 130 ปีที่แล้ว หลังชาวบ้านได้ไปขุดศพแล้วเจออัฐิของท่านซึ่งเป็นกระดูกสีทอง ทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธาและสร้างเจดีย์มาครอบอัฐิไว้เพื่อป้องกันไม่ให้มีคนมาขุด ชาวบ้านมักจะเล่าต่อๆ ว่าคนที่มาบนบานศาลกล่าวได้พบเจอกับเรื่องราวปาฏิหาริย์ และประสบความสำเร็จกับสิ่งที่ปรารถนา จนเกิดความเคารพศรัทธาจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติที่แวะเวียนมาขอพรอยู่เสมอ **โชคสามของทวดช้าง** อันดับที่ 17 ($\bar{x} = 3.61$) รูปปั้นอายุกว่าร้อยปีที่เกิดจากหินที่ถูกกัดเซาะของน้ำทะเลจนกลายเป็นรูปช้าง ชาวบ้านความเชื่อว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถบนบานศาลกล่าวโดยเฉพาะการขอหาย ซึ่งชาวต่างชาติบางคนให้ความสนใจมาก เดินทางมาเพื่อไปสักการะทวดช้างด้วยเชื่อว่าจะให้เลขนำโชค โดยการลูบหน้าช้างด้วยนํ้ามนต์และแบ่ง แล้วจะปรากฏเป็นตัวเลขขึ้นมา ซึ่งก็แล้วแต่บุญวาสนาของใครจะจินตนาการเป็นเลขอะไร บางคนถูกรางวัลก็จะกลับมาทำบุญแก้บนและเขียนเลขหายที่ถูกนั้นไว้บนรูปหน้าช้าง จนปัจจุบันทางวัดเขาขอให้ออกกฎหมายให้นักท่องเที่ยวเขียนตัวเลขไว้ที่รูปช้างอีกเนื่องจากทำให้สกปรกและลดความศักดิ์สิทธิ์ลงไป **ความศักดิ์สิทธิ์บนเขาพิหารหรือเพหาร** อันดับที่ 18 ($\bar{x} = 3.55$) ซึ่งตั้งอยู่ภายในวัดท้ายยอ เดิมเป็นอุโบสถที่ประดิษฐานหลวงพ่อดำ เหตุที่เรียกเช่นนั้นเนื่องจากมีพระพุทธรูปที่มีการลงรักปิดทองหลุดออกเหลือเพียงรักอยู่บนปูนปั้นต่อมาในราวกลางพุทธศตวรรษที่ 25 อุโบสถได้ย้ายมาสร้างที่เชิงเขาด้านล่าง ทางวัดจึงสร้างเจดีย์ก่ออิฐถือปูนทรงระฆังครอบหลวงพ่อดำไว้ ที่นี้มีความศักดิ์สิทธิ์ในเรื่องการบนบานศาลกล่าว ชาวบ้านมักขึ้นไปกราบไหว้บูชาอยู่เสมอ นอกจากหลวงพ่อดำแล้วบนเขาเพหารมีรูปปั้นยักษ์สองตน ซึ่งเชื่อว่าการความศักดิ์สิทธิ์ในการขอฝน ชาวบ้านคนหนึ่งเล่าว่า ตนต้องการแกล้งเพื่อนที่มีอาชีพทำกระเบื้องเพื่อไม่ให้มีแดดตากกระเบื้อง จึงได้ขึ้นไปบนเขาเพหารแล้วหมุนเขี้ยวยักษ์ลง จากนั้นก็เกิดฝนตกลงมาหาบใหญ่ **รูปปั้นศักดิ์สิทธิ์แม่ชีส้อง** อันดับที่ 19 ($\bar{x} = 3.50$) มีเรื่องเล่าว่าเมื่อนานมาแล้วห้องต้นของพระยาวิเชียรคีรี ชื่อว่า นางส้อง บังเอิญเรือมาล่มที่แม่น้ำท้ายวัดและท่านได้เสียชีวิต จึงมีคนนำศพเผาไว้และสร้างเป็นบัวเก็บกระดูก ต่อมามีการสร้างวัดโคกเปี้ยวขึ้น แต่ด้วยความที่มีบัวกระดูกของผู้หญิงอยู่ภายในวัด มักมองเป็นสิ่งไม่ดี เจ้าอาวาสรูปแรกท่านเลยบวชให้จนกลายเป็น แม่ชี สมัยก่อนแม่ชีส้องเฮี้ยนมาก ใครมาทำอะไรผิดๆ ในวัดเป็นอันต้องเจอติดกันทุกคน และพระที่ในวัดมักจะเห็นหญิงสาวมายืนอยู่ที่ประตู ผมยาวประบ่านุ่งผ้าลินสีเชียวอยู่บ่อยๆ จึงได้สร้างรูปปั้นเพื่อกราบไหว้บูชาขึ้น ชาวบ้านละแวกนั้นจึงแวะเวียนมาบนบานขอพรกันอยู่บ่อยๆ

หลังในปี 2527 ได้มีการสร้างสะพานดินสู่ลานนท์เชื่อมระหว่างเกาะยอกับแผ่นดินใหญ่ ทำให้วัฒนธรรมภายนอกหลังไหลสู่ชุมชนเกาะยอเพิ่มมากขึ้น ความเชื่อของชุมชนมุ่งสู่วัฒนธรรมด้านบุคคลและวัตถุ มากกว่าวัฒนธรรมทางด้านจิตใจ ได้แก่ **ความศรัทธาในเกจิอาจารย์ชื่อดัง หลวงตา**

แก้ว วัดแหลมพ้อ อันดับที่ 6 ($\bar{x} = 4.03$) พระอาจารย์คลังแสง ปัญญาโร อันดับที่ 8 ($\bar{x} = 9.32$) และพระครูโกสน อรรถกิจ อันดับที่ 16 ($\bar{x} = 3.63$) แม้พระสงฆ์ยังคงเป็นที่พึ่งแก่ชาวบ้านในทางโลกและทางธรรมในชุมชนเกาะยออยู่ แต่พระสงฆ์องค์ใดที่เคร่งครัดในการปฏิบัติธรรมจะได้ศรัทธาและความเคารพจากชาวบ้านมากกว่าพระทั่วไป รวมทั้งนักท่องเที่ยวต่างถิ่นจำนวนมากก็เชื่อเช่นนั้น จนทำให้เดินทางมานับสการอยู่เสมอ ความเชื่อเกี่ยวกับของขลัง ซึ่งเกิดมาจากการกระแสการปลุกเสกแบบพุทธพาณิชย์ตามวัดต่างๆ ในภูมิภาคอื่นๆ ซึ่ง พระสิวลีเขาภูฏี อันดับที่ 15 ($\bar{x} = 3.66$) เป็นวัดมณฑลในเกาะยอที่ได้รับการกล่าวถึง ปลุกเสกขึ้นโดยพระอาจารย์คลังแสง ปัญญาโร ซึ่งใช้ข้าวที่ได้จากการบิณฑบาตนำไปตากแห้งมาบดแล้วพิมพ์เป็นองค์พระ เชื่อกันว่าผู้ที่ครอบครองจะแคล้วคลาดจากอันตราย ปัจจุบันพระดังกล่าวมีมูลค่าสามแสนบาทต่อองค์ ทำให้ชาวมาเลเซียบางส่วนให้ความนิยมมาก

2. **อัตลักษณ์วัฒนธรรมความเชื่อที่ผูกพันการดำรงชีวิตและทำมาหากิน** เป็นความเชื่อที่เกิดการดำรงชีพของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากลักษณะของภูมิประเทศและสภาพสังคมของชุมชน โดยทั่วไปของชาวเกาะยอประกอบอาชีพผสมผสานกันระหว่างเกษตร การประมง และอุตสาหกรรมในครัวเรือน ความเชื่อเกี่ยวกับบ่อน้ำศักดิ์ อันดับที่ 9 ($\bar{x} = 3.77$) จึงเกิดมาพร้อมกับการทำเกษตรพื้นที่ที่ไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติ ชาวบ้านจะนิยมขุดบ่อน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคและทำการเกษตร ซึ่งภายหลังได้เลิกใช้ไปบ้างแล้ว แต่บ่อน้ำโบราณบางบ่อยังคงมีความเชื่อที่ได้สร้างอัตลักษณ์ให้ชุมชนอยู่ เช่น “บ่ออง” ที่เรียกเช่นนี้เนื่องจากมีต้นงอขึ้นเต็มรอบริมบ่อแต่บางคนเรียกว่า “บ่อสมเด็จเจ้า” เนื่องจากในสมัยพ่อสมเด็จเจ้าเกาะยอมีชีวิตอยู่ท่านได้ใช้น้ำในบ่อนี้ และเมื่อท่านมรณภาพไปชาวบ้านที่จึงนับถือกันว่าเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ โดยนิยมนำน้ำอาบให้ร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย เพราะเชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์กว่าน้ำธรรมดา แต่ในช่วงหลังน้ำในบ่อองเริ่มมีความสกปรกมากขึ้น ทำให้ความเชื่อเรื่องน้ำในบ่อว่าศักดิ์สิทธิ์หมดความนิยมลง นอกจากนี้ยังมีบ่อน้ำ โบราณอื่นๆ ที่ชาวบ้านนำน้ำมาทำเป็นน้ำมนต์ใช้ในการประพรมเพื่อขจัดความเจ็บป่วย ความทุกข์กายไม่สบายใจ และใช้รักษาอาการป่วยของสัตว์ได้ เช่น บ่อโรงพระ ที่ตั้งอยู่ที่หมู่ 8 บ้านท้ายเสาะ บ่อศาลาหรือบ่อหลา ตั้งอยู่บริเวณหมู่ที่ 4 บ้านสวนทุเรียน บ่อน้ำที่วัดท้ายยอ และบ่อน้ำที่วัดเขาบ่อ ความเชื่อเรื่องการไหว้เจ้าที่สวน อันดับที่ 20 ($\bar{x} = 3.42$) เนื่องจากส่วนใหญ่ชาวบ้านในเกาะยอจะนิยมปลูกผลไม้สมรม ได้แก่ ละมุด จำปาตะ และทุเรียน ซึ่งชาวสวนทุกคนจะเชื่อกันว่า ทุกสวนจะมีเจ้าที่ที่คอยดูแลหากไม่บูชาจะทำให้พืชผลไม่อุดมสมบูรณ์ หากบูชาเช่นสรวงแสดงความเคารพทุกๆ ปี จะทำให้ได้ผลผลิตดี สำหรับอาชีพการประมงในอดีตมีพิธีสำคัญ คือ การสะเดาะเคราะห์ลอยแพ อันดับที่ 21 ($\bar{x} = 3.29$) ซึ่งแป๊ะคุ่มบ้านท่าคูเป็นริเริ่มทำพิธีนี้ เพื่อขอขมาแม่แม่น้ำ และขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยเหลือชาวประมงเวลาออกไปหาปลา ภายหลังเริ่มมีคนประกอบอาชีพประมงน้อยลงเนื่องจากต้องอาศัยทักษะการเรียนรู้วิธีการใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำและใช้ความชำนาญอดทนสูงกับสภาพอากาศที่ร้อนจัด จึงทำให้ประเพณีนี้เริ่มจางหายไป อีกทั้งแป๊ะคุ่มมีอายุมากขึ้นจนประกอบพิธีไม่ไหวทำให้ไม่มีผู้สืบทอดในที่สุด ต่อมาพระครูวาทีธรรมวิเศษ เจ้าอาวาสวัดแหลมพ้อ ได้ริ้วฟื้นขึ้นมาใหม่ในปี 2550 จนได้รับความนิยมมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนอาชีพในอุตสาหกรรมในครัวเรือนนั้นยังไม่มีมีความเชื่อใดที่เด่นชัดพอจะเป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นอาชีพใหม่ที่เกิดขึ้นภายหลัง โดยการรวมกลุ่มของชาวบ้าน เช่น กลุ่มผ้าทอ กลุ่มเลี้ยงปลาพระพง และกลุ่มธุรกิจโฮมสเตย์

โดยสรุปวัฒนธรรมความเชื่อที่ถูกยอมรับให้เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเกาะยอ ส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมความเชื่อเก่าแก่ที่มีมายาวนาน มีเล่าเรื่องเล่าในเชิงมุขปาฐะและมีการจดบันทึกจากนักวิชาการภายนอกชุมชนในลักษณะซ้ำแล้วซ้ำเล่าหลายครั้ง ซึ่งเป็นที่รับรู้ร่วมกันทั้งจากคนภายนอกและคนภายในอยู่แล้ว แต่วัฒนธรรมความเชื่อเหล่านี้ยังคงใช้เป็นภาพตัวแทน (Representative) ชุมชนเกาะยอได้ดีและมีการบริโภค (Consumption) อย่างต่อเนื่องจากนักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความเชื่อที่ผูกพันกับศาสนาและความเชื่อที่ผูกพันกับการดำรงชีวิตและทำมาหากิน โดยแสดงออกมาในรูปแบบของพิธีกรรม บุคคล และประเพณีต่างๆ แม้ปัจจุบันคนรุ่นใหม่ในชุมชนจะไม่สนใจ แต่ชาวเกาะยอทั้งหมดกลับมองว่าสิ่งเหล่านี้เป็นอัตลักษณ์ที่แสดงตัวตนของเกาะยอชัดเจนที่สุด และสามารถนำไปสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวได้ซาบซึ้งและตระหนักถึงสำคัญของวัฒนธรรมของชุมชนได้ บางความเชื่อนอกจากสร้างความตระหนักแล้วยังการสร้างความปลอดภัยให้แก่ผู้มาเยือนได้ โดยที่นักท่องเที่ยวไม่คิดที่หาต้นตอปลายเหตุของเรื่องนั้น หากความเชื่อถูกมองว่ามั่งงายและยึดติดกับกฎระเบียบชุมชนเฉพาะถิ่นมากเกินไปจะถูกลดทอนเนื้อหาลงไปเพื่อความเหมาะสม และหากความเชื่อใดที่ไม่มีเรื่องราวหรือตำนานที่เกี่ยวข้องเชิงพื้นที่จะไม่ถูกกล่าวถึง แม้ว่าปัจจุบันจะมีการเกิดใหม่ของศาสนสถานในชุมชน แต่ไม่สามารถสร้างศรัทธาของชาวบ้านให้ยอมรับว่าเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนได้

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ

สำหรับขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลอัตลักษณ์มาดำเนินการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ตามกระบวนการ และหลักวิชาการของออกแบบสิ่งพิมพ์ ซึ่งมีกระบวนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

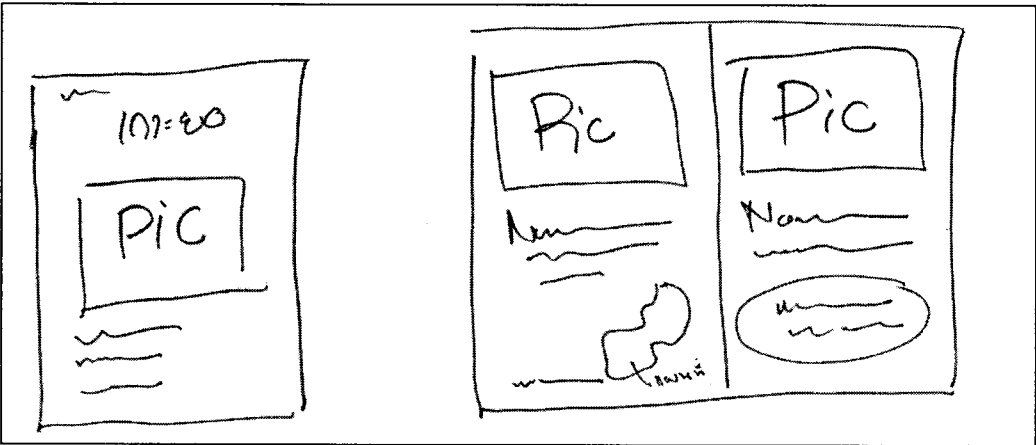
1. เริ่มจากการทำต้นฉบับ (Manuscript หรือ Copy) ด้วยการวางวัตถุประสงค์ของสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ ซึ่งในขั้นตอนที่ 1 พบว่าสิ่งที่สมควรนำเสนอในสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และเรื่องเล่าหรือตำนาน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ออกเป็น 2 ด้านคืออัตลักษณ์วัฒนธรรมความเชื่อที่ผูกพันกับศาสนา และอัตลักษณ์วัฒนธรรมความเชื่อที่ผูกพันการดำรงชีวิตและทำมาหากิน ซึ่งทั้งหมดได้เขียนสรุปเป็นบทความเพื่อนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 25 และผ่านการตรวจทานจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เรียบร้อยแล้ว

ภาพประกอบที่เน้นการใช้ภาพจริงมากกว่าภาพกราฟิกโดยผู้วิจัยเดินทางไปบันทึกภาพทั้งหมดจากสถานที่จริง หากบางภาพหรือบางเหตุการณ์ไม่สามารถบันทึกได้ในเวลาของการทำวิจัย ผู้วิจัยจะได้การสืบค้นจากแหล่งข้อมูลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยระบุแหล่งที่มาของภาพไว้ในสื่อสิ่งพิมพ์

และแผนที่หรือเส้นทางการเดินทาง เนื่องจากพื้นที่ของเกาะยอเป็นเกาะที่มีขนาดเล็ก การเดินทางภายในเกาะสามารถกระทำได้ง่าย ผู้วิจัยจึงมีการระบุตำแหน่งของแหล่งวัฒนธรรมความเชื่อ นั้นด้วยการใช้กราฟิกมุดลงในพื้นที่ของเกาะ พร้อมทั้งระบุตำแหน่งที่ตั้งของมุดเป็นลายลักษณ์อักษรได้แผนที่ แต่หากแหล่งที่ใดเป็นที่รู้จักกันดีแล้ว ผู้วิจัยจะไม่ใส่แผนที่หรือระบุตำแหน่งที่ตั้ง แต่จะใช้นำเสนอในเนื้อหาแทน

2. จัดทำต้นแบบร่าง (Dummy) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สื่อสิ่งพิมพ์แผ่นพับเย็บเล่มขนาด A 5 จำนวน 24 หน้า เนื่องจากเป็นขนาดที่ง่ายต่อการผลิตเพราะมีการตัดตกส่วนต่างของหน้ากระดาษ

น้อย ทั้งขนาดดังกล่าวยังง่ายต่อการพกพาของนักท่องเที่ยวในการเดินทางไปเยี่ยมชมแหล่งต่างๆ
หลังนั้นผู้วิจัยจะทำการกำหนดตำแหน่งพื้นที่หน้าพิมพ์หรือการวาง Layout โดยทำภาพต้นแบบร่าง
ของแต่ละหน้า ทั้ง 24 หน้า ซึ่งประกอบไปด้วยการวางอักษร ภาพประกอบ และแผนที่

ภาพ 18 ตัวอย่างบางส่วนของ การวาง Lay Out แผ่นพับ

3.การออกแบบ (Design) เป็นการนำแบบร่างภาพร่างดังกล่าวมาออกแบบอาร์ตเวิร์ค ด้วย
โปรแกรม Adobe Indesign ตามแบบร่างที่วางไว้

ภาพ 19 ตัวอย่างบางส่วนของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการออกแบบมาจากการวาง Lay Out

หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำสื่อสิ่งพิมพ์ดังกล่าวไปให้นักวิชาการทางด้านสื่อและนิเทศศาสตร์จำนวน
5 ท่าน ประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์ ประกอบไปด้วย

1.อาจารย์ ดร.พาริดา เจาะเอาะ สาขานิเทศศาสตร์ สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

- 2.อาจารย์ ดร.ธนภัทร เต็มรัตนกุล สาขาบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์และนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
- 3.อาจารย์ณัฐพงษ์ สายพิน สาขานิเทศศาสตร์บูรณาการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- 4.อาจารย์กวิทธิ์ ศรีสัมฤทธิ์ สาขาเทคโนโลยีมีเดีย คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
- 5.อาจารย์ธรรมยุทธิ์ จันทร์ทิพย์ สาขาวิชาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

โดยใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบไปด้วย 2 ส่วนคือ 1) ข้อมูลเชิงปริมาณ มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) คุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์ และ 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ คำบรรยายข้อเสนอแนะ ผลการประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์จากนักวิชาการทั้ง 5 ท่าน สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณการประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	แปลค่า
1. การกำหนดขนาดของเอกสาร	4.60	.548	ไม่แก้ไข
2. สัดส่วนกับพื้นที่	3.80	.447	ไม่แก้ไข
3. สัดส่วนกับโครงสี	3.60	1.140	แก้ไข
4. สัดส่วนกับการจัดวางตำแหน่งภาพ	3.80	.837	ไม่แก้ไข
5. การจัดวางตำแหน่งขององค์ประกอบต่างๆ	3.60	.548	ไม่แก้ไข
6.ความสมดุลของการจัดวางตัวอักษรของข้อความหลักและข้อความรอง	3.80	.447	ไม่แก้ไข
7.การเน้นส่วนสำคัญหลักและส่วนใดสำคัญรอง	3.80	.447	ไม่แก้ไข
8.ภาพประกอบมีทิศทางในการชี้แนะให้ติดตามข้อความไปตามลำดับ	3.80	.837	ไม่แก้ไข
9.การจัดองค์ประกอบของภาพและข้อความสร้างความเชื่อมโยงของเนื้อหาไปอย่างมีจังหวะ	3.60	.548	ไม่แก้ไข
10.การกำหนดรูปแบบของตัวอักษร ข้อความเป็นรูปแบบเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน	3.80	.837	ไม่แก้ไข
11.การจัดให้รูปแบบ ขนาดของภาพ ตัวอักษร และโครงสร้างสีประกอบเข้ากันเป็นภาพรวม	3.20	.837	แก้ไข

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณการประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	แปลค่า
12.รูปทรงขององค์ประกอบต่างๆ มีความผสมกลมกลืน สวยงามดูสบายตา	3.40	.894	แก้ไข
13.ภาพรวมทั้งหมดสื่อความหมายชัดเจน	4.00	1.225	แก้ไข
14.เนื้อหามีความถูกต้องชัดเจน	4.00	.707	ไม่แก้ไข
15.เนื้อหาสามารถสร้างให้ความรู้แก่ผู้อ่าน	4.80	.447	ไม่แก้ไข
รวม	3.84	.716	

จากตาราง 6 ผลการวิเคราะห์คุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอมีคุณภาพระดับดี ($\bar{X}$ =3.84) มีพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าประเด็นที่จะต้องทำการแก้ไข ได้แก่ สัดส่วนกับโครงสี (S.D. =1.140) การจัดให้รูปแบบ ขนาดของภาพ ตัวอักษร และโครงสร้างสีประกอบเข้ากันเป็นภาพรวม มีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน ($\bar{X}$ =3.20) รูปทรงขององค์ประกอบต่างๆ มีความผสมกลมกลืน สวยงามดูสบายตา ($\bar{X}$ =3.40) ภาพรวมทั้งหมดสื่อความหมายชัดเจน (S.D. =1.225)

ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพการประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ ข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงในการออกแบบสื่อ ได้แก่ เรื่องการใช้สีพื้น และสีตัวอักษรให้เอกภาพ สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สีพื้นและสีตัวอักษรดูฉูดฉาดเกินไป ทำให้อ่านยากมาก รูปแบบการออกแบบคู่มือมีความขัดแย้งกัน เนื่องจากคู่มือนำเสนอเรื่องราวการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนั้นควรกำหนดการใช้สี รูปแบบอักษร ความสวยงามของภาพ และอื่นๆ ให้มีความเหมาะสม เช่น ไม่ควรใช้สีฉูดฉาดและหลากหลายเกินไป ควรเลือกใช้รูปแบบตัวอักษรที่สะท้อนความเป็นไทยมากขึ้น เนื่องจากรูปแบบตัวอักษรที่เลือกใช้นั้นอ่านยาก

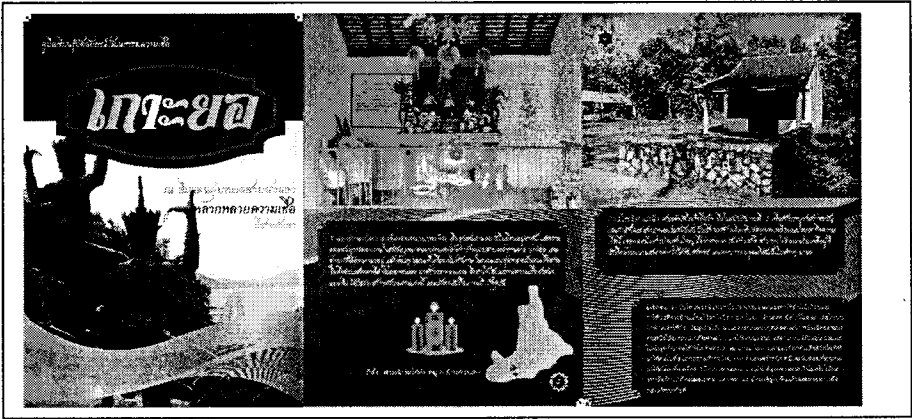
นอกจากนี้ควรเปลี่ยนกราฟิกประกอบการจัดหน้าให้มีความเป็นไทยมากขึ้น หากต้องการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายคนรุ่นใหม่ อาจจะใช้กราฟิกแบบไทยประยุกต์ จะมีความเหมาะสมและน่าสนใจ ควรเปลี่ยนภาพถ่ายให้มีความสวยงามมากกว่านี้ จะทำให้งานมีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น ควรเพิ่มหน้าสารบัญเพื่ออำนวยความสะดวกในการหาข้อมูล

ดังนั้นสรุปประเด็นการประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์จากนักวิชาการทางด้านสื่อและนิเทศศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ ดังต่อไปนี้

1.การใช้สีและตัวอักษรในการออกแบบ เพื่อให้สีสันทันมีความกลมกลืนกับเนื้อหาในเชิงวัฒนธรรมผู้วิจัยได้ใช้การใช้สีโดยเลือกการใช้แบบไทยโทนในหมู่สีเหลืองดิน ซึ่งตรงกับสี Yellow Orche ให้ความรู้สึกที่ธรรมชาติ โบราณ ย้อนยุค และอนุรักษ์ได้เป็นอย่างดี และใช้ตัวอักษร TH Charmonman ที่สื่อถึงความเป็นไทย

2.กำหนดตำแหน่งพื้นที่หน้าพิมพ์หรือการจัด Layout ใหม่โดยยึดความสมดุลระหว่างภาพประกอบ และเนื้อหาในลักษณะสมมาตรทั้งสองส่วนทั้งด้านบทยและด้านล่างของหน้าพิมพ์

3.มีการใช้การออกแบบเพิ่มลดความแข็งของชิ้นงานด้วยการสร้างความต่อเนื่องกันให้องค์ประกอบ

ภาพ 20 ตัวอย่างการจัดวาง Layout ที่จัดวางสมดุลแบบสมมาตรระหว่างภาพประกอบและเนื้อหา

ต่อมาผู้วิจัยได้การนำสื่อสิ่งพิมพ์ที่ได้รับการแก้ไขแล้วไปประเมินความพึงพอใจต่อสื่อสิ่งพิมพ์จากชาวบ้านที่อาศัยในท้องถิ่น โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีจำเพาะเจาะจง จำนวน 9 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 4 ครัวเรือน รวมเป็นจำนวน 36 ครัวเรือน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนเกาะยอเกี่ยวกับการพึงพอใจสื่อ

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนเกาะยอเกี่ยวกับการพึงพอใจสื่อ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	13	36.1
หญิง	23	63.9
รวม	36	100.0
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	4	11.1
21 - 40 ปี	23	63.9
41 - 60 ปี	9	25.0
รวม	36	100.0
3. ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน		
น้อยกว่า 5 ปี	5	5.6
5 ปีขึ้นไป	9	10.4
11 ปีขึ้นไป	8	14.4

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนเกาะยอเกี่ยวกับการพึงพอใจสื่อ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
21 ปีขึ้นไปถึง 40 ปี	10	๘30.7
41 ปีขึ้นไปถึง 60 ปี	4	26.3
รวม	36	100.0

4.อาชีพ

นักเรียน/นักศึกษา	4	11.1
พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง	10	27.8
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	6	16.7
ค้าขาย	10	27.8
เกษตรกร	2	5.6
ประมง	1	2.8
อื่นๆ	3	8.3
รวม	36	100.0

จากตาราง 7 กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 100 คน แบ่งเป็นหญิงจำนวน 23 คน (ร้อยละ 63.9) ชายจำนวน 13 คน (ร้อยละ 36.1) ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 21-40 ปี จำนวน 23 คน (ร้อยละ 63.9) อาศัยอยู่ในพื้นที่ 21 ปีขึ้นไปถึง 40 ปีมากที่สุด จำนวน 10 คน (ร้อยละ 30.7) มีอาชีพค้าขายและพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง มากสุด จำนวนอย่างละ 10 คน (อย่างละร้อยละ 27.8)

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับความพึงพอใจสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลความหมาย
1.ให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ	4.03	.446	มาก
2. ความน่าสนใจของเนื้อหา	4.14	.593	มาก
3.รูปเล่มมีลักษณะเหมาะสม น่าอ่าน	4.31	.668	มาก
4.การจัดวางหน้าแต่ละหน้ามีความสัมพันธ์กัน	3.97	.736	มาก
5.ข้อมูลละเอียดครบถ้วน	3.81	.749	มาก

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลความหมาย
6. ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหาและข้อความ	4.25	.692	มาก
7.ความน่าสนใจและการชัดเจนของภาพ	4.11	.622	มาก
8. สีของภาพกลมกลืนกับข้อความ	4.00	.756	มาก
9.ตัวอักษรอ่านได้ง่าย ชัดเจน	3.83	.811	มาก
10. รูปแบบตัวอักษรสวยงาม	3.92	.692	มาก
11.การจัดวางเนื้อหามีความเหมาะสม	3.86	.593	มาก
12.มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในสถานที่ทางวัฒนธรรมในเกาะยอ	3.97	.560	มาก
รวม	4.01	.659	มาก

จากตาราง 8 ความพึงพอใจสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยออยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.01) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ารูปเล่มมีลักษณะเหมาะสม น่าอ่าน ($\bar{X}$ =4.31) รองลงมาคือ ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหาและข้อความมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.25) และความน่าสนใจของเนื้อหามีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.14) ส่วนข้อมูลละเอียดครบถ้วนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ =3.81)

เมื่อพิจารณาประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 3.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกิน 1 ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปเป็นประเด็นที่แก้ไขและพัฒนาารูปแบบของสื่อต่อไป พบว่าไม่มีประเด็นไหนที่มีค่าเฉลี่ยนต่ำกว่า 3.5 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกิน 1 ผู้วิจัยไม่ได้ทำการแก้ไขสื่อสิ่งพิมพ์ดังกล่าว และพร้อมนำไปใช้งานจริงกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นลำดับต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ ผู้วิจัยได้ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผ่านการพัฒนาในขั้นตอนที่ 2 เพื่อนำไปทดลองเผยแพร่แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีอาศัยความสะดวก ด้วยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนเกาะยอ โดยใช้แบบสอบถามเรื่องการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ประกอบด้วยคำถาม 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอก่อนอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอหลังอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ และตอนที่ 4 การรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์เกาะยอ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ผลออกเป็นส่วนต่างๆ ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้กลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวในชุมชนเกาะยอ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	35	35.0
หญิง	65	65.0
รวม	100	100.0
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	22	22.0
21 - 40 ปี	55	55.0
41 - 60 ปี	20	20.0
มากกว่า 61 ปีขึ้นไป	3	3.0
รวม	100	100.0
3. ภูมิลำเนา		
ภาคใต้	77	77.0
ภาคเหนือ	2	2.0
ภาคกลาง	20	20.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1	1.0
รวม	100	100.0
4.จำนวนครั้งที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะยอ		
ครั้งแรก	40	40.0
จำนวน 2-4 ครั้ง	39	39.0
จำนวน 5-7 ครั้ง	11	11.0
มากกว่า 8 ครั้งขึ้นไป	10	10.0
รวม	100	100.0

จากตาราง 9 กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 100 คน ส่วนใหญ่เป็นหญิงจำนวน 65 คน (ร้อยละ65) ชายจำนวน 35 คน (ร้อยละ 35) อายุระหว่าง 21-40 ปีมากที่สุด จำนวน 55 คน (ร้อยละ 55) รองลงมาคือต่ำกว่าอายุ 20 ปี จำนวน 22 คน (ร้อยละ 22) และอายุ 41-60 ปี จำนวน 20 คน (ร้อยละ 20) ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้มากที่สุด 77 คน (ร้อยละ 77) และเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะยอเป็นครั้งแรก 40 คน (ร้อยละ 40)

ส่วนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับต่ออัตลักษณ์วัฒนธรรมของชุมชนเกาะ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรู้จักอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอก่อนอ่านผ่านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ

วัฒนธรรมความเชื่อของเกาะยอ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลความหมาย
1.การไหว้เจ้า	2.29	1.057	น้อย
2. พิธีไหว้เจ้า ไหว้หลุม	2.30	1.068	น้อย
3.ความศรัทธาพ่อสมเด็จเกาะยอ	2.35	1.077	น้อย
4.ประเพณีห่มผ้าเจดีย์เขาภูมิและสมเด็จเจ้าเกาะยอ	2.23	1.024	น้อย
5.ความเชื่อเกี่ยวกับบรรพบุรุษในสารทเดือนสิบหรือชิงเปรต	2.94	1.340	ปานกลาง
6.การขอฝนพระอาจารย์นิล	2.20	.985	น้อย
7.ความศักดิ์สิทธิ์ของสถูปหลวงพ่от่านในบัว	2.28	1.083	น้อย
8. อภินิหารน้ำมันต์พระนอนวัดแหลมพ้อ	2.40	1.101	น้อย
9.โชคลาภของทวดช้าง	2.36	1.087	น้อย
10. อิทธิฤทธิ์เขาพิหาร หรือเขาเพหาร	2.22	1.079	น้อย
11.คลาฆของแม่ชีส้อง	2.17	1.101	น้อย
12.ความศรัทธาในเกจิอาจารย์ชื่อดัง	2.12	1.037	น้อย
13.ความเชื่อเกี่ยวกับของขลัง	2.34	1.121	น้อย
14.ความเชื่อเกี่ยวกับบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์	2.22	1.088	น้อย
15.ความเชื่อเรื่องการไหว้เจ้าที่สวน	2.39	1.294	น้อย
16.การสะเดาะเคราะห์ลอยแพ	2.35	1.258	น้อย
รวม	2.32	1.104	น้อย

จากตาราง 10 การรับรู้ของนักท่องเที่ยวก่อนอ่านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าวัฒนธรรมความเชื่อที่นักท่องเที่ยวรับรู้มากที่สุดได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับบรรพบุรุษในสารทเดือนสิบหรือชิงเปรต ค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.94$) รองลงมาคืออภินิหารน้ำมันต์พระนอนวัดแหลมพ้อมีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย ($\bar{X}=2.40$) ส่วนความศรัทธาในเกจิอาจารย์ชื่อดังมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=2.12$)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรู้จักอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอผ่าน
อ่านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ

วัฒนธรรมความเชื่อของเกาะยอ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปล ความหมาย
1.การไหว้เจ้า	3.87	.800	มาก
2. พิธีไหว้เจ้า ไหว้หลุม	3.83	.799	มาก
3.ความศรัทธาพ่อสมเด็จพระเจ้าเกาะยอ	3.99	.810	มาก
4.ประเพณีห่มผ้าเจดีย์เขาภูมิและสมเด็จพระเจ้าเกาะยอ	3.96	.816	มาก
5.ความเชื่อเกี่ยวกับบรรพบุรุษในสารทเดือนสิบหรือ ชิงเปรต	4.26	.787	มาก
6.การขอฝนพระอาจารย์นิล	3.88	.769	มาก
7.ความศักดิ์สิทธิ์ของสฤพลวงพ่อท่านในบัว	3.90	.772	มาก
8. อภินิหารน้ำมันต์พระนอนวัดแหลมพ้อ	3.96	.816	มาก
9.โชคลาภของทวดช้าง	3.99	.785	มาก
10. อิทธิฤทธิ์เขาพิหาร หรือเขาเพหาร	3.84	.762	มาก
11.คลาหมขลังของแม่ชีส้อง	3.87	.812	มาก
12.ความศรัทธาในเกจิอาจารย์ชื่อดัง	3.88	.820	มาก
13.ความเชื่อเกี่ยวกับของขลัง	4.09	.818	มาก
14.ความเชื่อเกี่ยวกับบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์	3.85	.869	มาก
15.ความเชื่อเรื่องการไหว้เจ้าที่สวน	3.97	.834	มาก
16.การสะเดาะเคราะห์ลอยแพ	3.96	.840	มาก
รวม	3.94	.840	มาก

จากตาราง 11 การรับรู้ของนักท่องเที่ยวผ่านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยออยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าวัฒนธรรมความเชื่อที่นักท่องเที่ยวรับรู้มากที่สุดได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับบรรพบุรุษในสารทเดือนสิบหรือชิงเปรต ค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$) รองลงมาคือเอภินิหารน้ำมันต์พระนอนวัดแหลมพ้อมีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.40$) ส่วนความศรัทธาในเกจิอาจารย์ชื่อดังมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.12$)

ส่วนที่ 3 การรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์เกาะยอ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ

ความรู้ที่ท่านได้หลังจากอ่านสื่อสิ่งพิมพ์	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลความหมาย
1. ประวัติความเป็นมา	4.09	.767	มาก
2.เรื่องเล่า	4.09	.767	มาก
3.ความเพลิดเพลิน	3.97	.893	มาก
4.เข้าใจความสำคัญของวัฒนธรรมดังกล่าวที่มีต่อชาวเกาะยอ	4.25	.783	มาก
5.มีความสำคัญต่อชาวเกาะยอ	4.34	.742	มาก
6.ต้องการเดินทางไปเยี่ยมชมสถานที่จริง	4.30	.835	มาก
รวม	4.17	0.797	มาก

จากตาราง 12 การรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยออยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.17) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การรับรู้ถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมดังกล่าวมีความสำคัญต่อชาวเกาะยอมากที่สุด($\bar{X}$ =4.34) รองลงมาคือต้องการเดินทางไปเยี่ยมชมสถานที่จริง ($\bar{X}$ =4.30) ส่วนความรู้สึกเพลิดเพลินเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเกาะยอหลังจากอ่านสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด ($\bar{X}$ =3.97)

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอก่อนและหลังจากเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ของกลุ่มตัวอย่าง

การทดสอบด้วยสื่อสิ่งพิมพ์	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าความต่างเฉลี่ย	t	p
ก่อนเปิดรับ	37.16	14.609	25.94	-23.880	.000**
หลังเปิดรับ	63.10	10.434			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 13 พบว่าค่าเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวก่อนเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ คะแนนเต็ม 80 นักท่องเที่ยวมีการรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอเฉลี่ย 37.16 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.609 ส่วนหลังจากที่ได้รับรับสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอแล้วมีการรับรู้ที่สูงขึ้น คือ 63.10 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.434 เมื่อ

ทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบ t-test พบว่าค่าเฉลี่ยหลังจากที่เปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอสูงกว่าก่อนเปิดรับสื่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 14 แสดงค่าความสัมพันธ์ของการรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอก่อนและหลังจากเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ของกลุ่มตัวอย่าง

	จำนวน นักท่องเที่ยว	ค่าสหสัมพันธ์	Sig.
ก่อนและหลังการรับสื่อสิ่งพิมพ์	100	.670	.000**

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 พบว่าค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างคะแนนก่อนและหลังจากที่เปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ จำนวน 100 คน อยู่ที่ .670 หรือร้อยละ 67.0 ซึ่งมีค่า Sig. น้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติ .01 แสดงว่าคะแนนการรับรู้ก่อนและหลังเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอมีความสัมพันธ์กัน และเมื่อนักท่องเที่ยวได้รับสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอแล้วมีคะแนนการรับรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 15 ค่าความสัมพันธ์ของการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอโดยพิจารณารายข้อตามอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่นำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของกลุ่มตัวอย่าง

อัตลักษณ์ของชุมชนเกาะยอที่นำเสนอในสื่อสิ่งพิมพ์	ค่า ความสัมพันธ์	Sig.
1.การไหว้เจ้า	.541	.000**
2.พิธีไหว้เจ้า ไหว้หลุม	.533	.000**
3.ความศรัทธาพ่อสมเด็จเกาะยอ	.529	.000**
4.ประเพณีห่มผ้าเจดีย์เขาฤๅษีและสมเด็จพระเจ้าเกาะยอ	.469	.000**
5.ความเชื่อเกี่ยวกับบรรพบุรุษในสารทเดือนสิบหรือชิงเปรต	.426	.000**
6.การขอฝนพระอาจารย์นิล	.508	.000**
7.ความศักดิ์สิทธิ์ของสถูปหลวงพ่от่านในบัว	.526	.000**
8. อภินิหารน้ำมันต์พระนอนวัดแหลมพ้อ	.469	.000**
9.โชคกลางของทวดช้าง	.484	.000**
10. อิทธิฤทธิ์เขาพิหาร หรือเขาเพหาร	.429	.000**
11.ความขลังของแม่ชีส้อง	.459	.000**
12.ความศรัทธาในเกจิอาจารย์ชื่อดัง	.648	.000**
13.ความเชื่อเกี่ยวกับของขลัง	.552	.000**

ตาราง 15 ค่าความสัมพันธ์ของการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชน
เกาะยอโดยพิจารณารายข้อตามอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่นำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของกลุ่มตัวอย่าง
(ต่อ)

อัตลักษณ์ของชุมชนเกาะยอที่นำเสนอในสื่อสิ่งพิมพ์	ค่า ความสัมพันธ์	Sig.
14.ความเชื่อเกี่ยวกับบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์	.576	.000**
15.ความเชื่อเรื่องการไหว้เจ้าที่สวน	.521	.000**
16.การสะเดาะเคราะห์หลอยแพ	.561	.000**
ค่าคงที่	.514	.000*

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 15 ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอของนักท่องเที่ยว มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวก และเป็นไปในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง ($r = 0.514$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าเรื่องราวเกี่ยวกับความศรัทธาในเกจิอาจารย์ชื่อดังมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมากที่สุด ($r = 0.648$) รองลงมาคือความเชื่อเกี่ยวกับบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ($r = 0.576$) และการสะเดาะเคราะห์หลอยแพ ($r = 0.561$) ส่วนเรื่องของบรรพบุรุษในสารทเดือนสิบหรือชิงเปรตมีความสัมพันธ์กับการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมน้อยที่สุด ($r = 0.426$) ดังนั้นสรุปได้ว่าสื่อสิ่งพิมพ์ที่ออกแบบและพัฒนานั้นมีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอของนักท่องเที่ยว

บทที่ 5

อภิปรายผลสรุปและข้อเสนอแนะ

ภาพรวมอัตลักษณ์วัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอนั้น ส่วนใหญ่เป็นความเชื่อดั้งเดิมที่ชุมชนได้สืบทอดต่อๆ กันมา แต่ภายหลังจากการสร้างสะพานติณสูลานนท์ใน พ.ศ.2527 ความเชื่อบางอย่างได้แพร่กระจายจากดินแดนใกล้เคียงเข้าสู่เกาะยอมากขึ้น ทำให้เกิดการผลิตและสร้างวัฒนธรรมความเชื่อขึ้นมาใหม่ตามกระแสวัฒนธรรมภายนอกและปรับเปลี่ยนความเชื่อหลายๆ สิ่งอย่างเห็นได้ชัด เช่น ประเพณีห่มผ้าเจดีย์เขากูฏและสมเด็จเจ้าเกาะยอ สันนิษฐานว่าเกิดจากการเอาความเชื่อประเพณีห่มผ้าขึ้นธาตุในจังหวัดนครศรีธรรมราชมาปรับใช้หลังจากการสร้างเจดีย์เขากูฏหรือการสะเดาะเคราะห์ลอยแพ ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่ได้รับความนิยมมาก่อนในพื้นที่อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา สันนิษฐานว่าเกิดจากชาวบ้านในชุมชนที่เดินทางไปพบเห็นนำมาปรับใช้กับชุมชนของตน เป็นต้น

ส่วนความเชื่อบางอย่างที่ไม่ได้อยู่ในวิถีชีวิตของชาวบ้าน นับวันจะคลี่คลายลงไป เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับบ่อน้ำศักดิ์ เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่หันมาใช้น้ำประปาจึงทำให้บ่อบางบ่อร้างจนไม่สามารถใช้งานได้ ประกอบกับความก้าวหน้าทางการแพทย์ในปัจจุบันเริ่มเข้ามาบดบังมากขึ้นความเชื่อดั้งเดิมเหล่านี้เริ่มหายไป เป็นต้น นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านบางส่วนพบว่าความเชื่อบางอย่างถูกมองว่าเรื่องทึ่มมาย ไม่ควรพูดถึง เพราะทำให้ชาวบ้านภายนอกมองว่าตนเป็นสังคมล้าสมัย แต่บางส่วนก็คงสนับสนุน รวมทั้งนักท่องเที่ยวบางคนยังคงเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะยอด้วยความเชื่อที่ล้าสมัยนี้อย่างต่อเนื่อง จึงกระแสนี้ขัดกันทั้งสองฝ่าย แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธว่าเป็นอัตลักษณ์ของเกาะยอที่ไม่สามารถหาได้จากที่อื่น

สรุปการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมความเชื่อในเกาะยอในปัจจุบันจึงการผสมผสานกันความเชื่อดั้งเดิมกับความเชื่อใหม่ที่หลั่งไหลมาจากภายนอกโดยมีกระแสของการบริโภคของคนในชุมชน และบุคคลภายนอกมาร่วมกัน ผู้ที่ตัดสินใจจะยอมรับให้เป็นตัวแทนของเกาะยอได้หรือไม่จึงกลายเป็นทั้งเจ้าของวัฒนธรรมภายในชุมชน และผู้ที่เข้ามาร่วมเสพวัฒนธรรมในชุมชน แต่ทั้งนี้ไม่ใช่วัฒนธรรมความเชื่อถูกผสมผสานขึ้นใหม่ จะได้รับการยอมรับทั้งหมดเนื่องจากกฎระเบียบของชุมชนของชาวเกาะยอเองยังคงเป็นสังคมปิดและฝังแน่นกับศาสนาเดิม ความเชื่อใดก็ตามที่ขัดแย้งความรากฐานความเชื่อของชุมชนมักไม่ได้รับการยอมรับ แม้ว่าคนนอกพยายามเข้ามาเพื่อบริโภคความเชื่อเหล่านั้นก็จริง แต่ผู้คนในเกาะยอเองไม่ได้ภูมิใจหรือกล่าวถึงเลย เช่น ความศรัทธาในพระภิกษุณีในทิพยสถานธรรมภิกษุณีอาราม ซึ่งแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวแวะเวียนมาบูชาอย่างไม่ขาดสาย แต่คนชุมชนกลับมองว่าพระผู้หญิงเป็นเรื่องใหม่สำหรับชุมชนของตน และขัดกับความเชื่อที่มีอยู่ จึงไม่เป็นที่ได้รับการยอมรับและส่งเสริมให้เป็นที่รู้จักในฐานะของอัตลักษณ์ของตน

วัฒนธรรมความเชื่อที่ถูกยอมรับให้เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเกาะยอ ส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมความเชื่อเก่าแก่ที่มีมายาวนาน มีเล่าเรื่องเล่าในเชิงมุขปาฐะและมีการจดบันทึกจากนักวิชาการภายนอกชุมชนในลักษณะซ้ำแล้วซ้ำเล่าหลายครั้ง ซึ่งเป็นที่รับรู้ร่วมกันทั้งจากคนภายนอกและคนภายในอยู่แล้ว แต่วัฒนธรรมความเชื่อเหล่านี้ยังคงใช้เป็นภาพตัวแทน(Representative) ชุมชน

เกาะยอได้ดีและมีการบริโภค (Consumption) อย่างต่อเนื่องจากนักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความเชื่อที่ผูกพันกับศาสนาและความเชื่อที่ผูกพันกับการดำรงชีวิตและทำมาหากิน โดยแสดงออกมาในรูปแบบของพิธีกรรม บุคคล และประเพณีต่างๆ แม้ปัจจุบันคนรุ่นใหม่ในชุมชนจะไม่สนใจ แต่ชาวเกาะยอทั้งหมดกลับมองว่าสิ่งเหล่านี้เป็นอัตลักษณ์ที่แสดงตัวตนของเกาะยอชัดเจนที่สุดและสามารถนำไปสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวได้ซาบซึ้งและตระหนักถึงสำคัญของวัฒนธรรมของชุมชนได้ บางความเชื่อนอกจากสร้างความตระหนักแล้วยังการสร้างความปลอดภัยให้แก่ผู้มาเยือนได้ โดยที่นักท่องเที่ยวไม่คิดที่หาต้นตอปลายเหตุของเรื่องนั้นหากความเชื่อถูกมองว่างมงายและยึดติดกับกฎระเบียบชุมชนเฉพาะถิ่นมากเกินไปจะถูกลดทอนเนื้อหาลงไปเพื่อความเหมาะสมและหากความเชื่อใดที่ไม่มีเรื่องราวหรือตำนานที่เกี่ยวข้องเชิงพื้นที่จะไม่ถูกกล่าวถึง นอกจากปัจจัยภายนอก เช่น กระแสวัฒนธรรม การท่องเที่ยว และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ตัวคัดกรองวัฒนธรรมความเชื่อนั้นจะดำรงอยู่ เปลี่ยนแปลง หรือสูญหายไปทิศทางใด ซึ่งไม่ได้หมายความว่าวัฒนธรรมทุกอย่างจะปรับเปลี่ยนไปตามปัจจัยเหล่านั้นทั้งหมด การตั้งมั่นอยู่บนรากฐานของความเชื่อ ศาสนาเดิมของชุมชนเกาะยอทำให้ แม้จะมีการเกิดใหม่ของความเชื่อ หรือศาสนสถานใหม่ๆ ในชุมชน แต่หากขัดแย้งกับความเชื่อเดิมที่มีอยู่ จะไม่สามารถสร้างศรัทธาของชาวบ้านให้ยอมรับว่าเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนได้

ส่วนการศึกษาในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอพบว่าจะต้องประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ

1. ส่วนของเนื้อหา เรื่องราวทางวัฒนธรรมที่ถูกยอมรับให้เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนได้แก่ ความเชื่อเก่าแก่ที่มีเล่าเรื่องเชิงมุขปาฐะแบบซ้ำแล้วซ้ำเล่า แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือวัฒนธรรมที่ผูกพันกับศาสนา เช่น พ่อสมเด็จเจ้าเกาะยอ (มีค่าเฉลี่ย=4.51) วันสารทเดือนสิบหรือวันชิงเปรต (ค่าเฉลี่ย=4.14) หลวงตาแก้ว วัดแหลมพ้อ (มีค่าเฉลี่ย=4.03) ศาลเจ้าวัดไ้ก้ง (ค่าเฉลี่ย=3.92) พระอาจารย์คลังแสง ปัญญาจโร (ค่าเฉลี่ย=3.92) รูปปั้นพระอาจารย์ศรีนิลและพระอาจารย์กุหลาบ (ค่าเฉลี่ย=3.77) และน้ามนต์พระนอนวัดแหลมพ้อ (ค่าเฉลี่ย=3.76) และวัฒนธรรมที่ผูกพันกับการดำรงชีวิตและทำมาหากิน เช่น บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ (ค่าเฉลี่ย=3.77) ความเชื่อเรื่องการไหว้เจ้าที่สวน (ค่าเฉลี่ย= 3.42) และการสะเดาะเคราะห์ลอยแพ (ค่าเฉลี่ย= 3.29) ซึ่งเนื้อหาที่น่าเสนอต้องสามารถสร้างความตระหนักและความปลอดภัยโดยที่ผู้อ่านไม่จำเป็นต้องหาต้นตอปลายเหตุ หากเนื้อหาดูงมงายและยึดติดกับกฎระเบียบชุมชนมากเกินไปจะถูกลดทอนเนื้อหาลงไปเพื่อความเหมาะสม

2. ส่วนของการออกแบบ หลังจากที่ได้วิจัยได้ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ต้นฉบับเป็นโบรชัวร์ (Brochure) ขนาด A 5 จำนวน 24 หน้า เน้นการจัดการตามแนวนอน และหนักบท (Copy Heavy Layout) ใช้สีสันสดใสหลากหลายสีซึ่งแสดงถึงความหลากหลายของวัฒนธรรม ผลการประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์จากนักวิชาการทางด้านนิเทศศาสตร์จำนวน 5 ท่าน พบว่าสื่อสิ่งพิมพ์ต้นฉบับมีคุณภาพระดับดี (ค่าเฉลี่ย= 3.84) แต่มีประเด็นที่ต้องแก้ไข คือ การจัดวางหน้า (ค่าเฉลี่ย =3.20) ขนาดของภาพ (ค่าเฉลี่ย =3.20) ตัวอักษร (ค่าเฉลี่ย =3.20) รูปทรงขององค์ประกอบต่างๆ มีความผสมกลมกลืน (ค่าเฉลี่ย=3.40) และสัดส่วนของโครสี (S.D. =1.140) ผู้วิจัยจึงได้นำข้อสรุปดังกล่าวมาพัฒนาการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ปรับเปลี่ยนภาพประกอบใหม่ และจัดวางหน้าภาพประกอบและเนื้อหาใหม่ให้สมมาตรโดยใช้เส้นเฉียงเปลี่ยนสีและตัวอักษรในการออกแบบ เพื่อให้สีสันกลมกลืนกับเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมโดยเลือกการใช้สี

ไทยโทนหมู่สี่เหลี่งดิน และตัวอักษร TH Charmonman ซึ่งสื่อถึงความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น จากนั้น นำสิ่งพิมพ์ต้นแบบไปประเมินความพึงพอใจสื่อจากชาวบ้านในชุมชน พบว่าความพึงพอใจสื่อสิ่งพิมพ์ อยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย=4.01) และไม่มีประเด็นไหนต้องปรับปรุงเนื่องจากไม่มีค่าเฉลี่ยใดต่ำกว่า 3.5 หรือส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใดเกิน 1

สำหรับความสัมพันธ์ของสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีผลต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอจากนักท่องเที่ยว จำนวน 100 คน ก่อนและหลังจากอ่านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชน เกาะยอ พบว่า ค่าเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวหลังเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์มีการรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมชุมชนเกาะยอสูงขึ้นจากเฉลี่ย 37.16 เป็น 63.10 มีความต่างค่าเฉลี่ย 25.94 และค่า สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนก่อนและหลังจากที่เปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมชุมชนเกาะยอ อยู่ที่ .670 หรือร้อยละ 67.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีผลต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ชุมชนเกาะยอรายข้อตามอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่นำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวก และเป็นไปในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง ($r = 0.514$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าเรื่องราวเกี่ยวกับความศรัทธาในเกจิอาจารย์ชื่อดังมี ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมากที่สุด ($r = 0.648$) รองลงมาคือความเชื่อเกี่ยวกับบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ($r = 0.576$) และการสะเดาะเคราะห์ลอยแพ ($r = 0.561$) ส่วนเรื่องของบรรพบุรุษในสารทเดือนสิบหรือชิงเปรตมีความสัมพันธ์กับการรับรู้อัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมน้อยที่สุด ($r = 0.426$) ดังนั้นสรุปได้ว่าสื่อสิ่งพิมพ์ที่ออกแบบและพัฒนานั้นมีความสัมพันธ์ ต่อการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอของนักท่องเที่ยว

ผลของการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะ ยอนั้นพบว่าสิ่งพิมพ์ที่ควนสร้างขึ้นมาขึ้นนั้นต้องประกอบด้วยเนื้อหาที่คนในชุมชนยอมรับร่วมกันผ่าน การผลิตที่บ่มเพาะตามกาลเวลาและวิถีชีวิตในชุมชนในเชิงมุขปาฐะ และการออกแบบด้วยภาพ สี สัน และองค์ประกอบศิลป์ที่ตรงกับความจริงของแหล่งทรัพยากรวัฒนธรรม จะทำให้ผู้รับสารสนใจและ รับรู้อัตลักษณ์ได้มาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิวัฒน์ ปันทะธง (2555) ที่กล่าวว่าแผ่นพับที่ เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องมีเนื้อหาที่น่าสนใจและเลือกใช้ภาพประกอบที่จัดวางร่วม อย่างสมดุลและกลมกลืน งานวิจัยของกนกวรรณ เข้มน่าน (2557) ซึ่งกล่าวว่าสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาที่ น่าสนใจและมีถ่ายภาพครบถ้วน สามารถสื่อความหมายถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ชัดเจนทั้งยังสามารถ กระตุ้นให้เกิดความสนใจและต้องการอยากเดินทางไปท่องเที่ยวได้ แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ กษม อมันตกุล (2550) ที่กล่าวว่า การออกแบบเพื่อสื่อความหมายนั้นไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงวิถีชีวิตความ เป็นอยู่ ตลอดจนขนบประเพณีวัฒนธรรม แต่ให้คำนึงถึงหลักการออกแบบอย่างเดียว ซึ่งงานวิจัย ดังกล่าวมีข้อจำกัดทางอัตลักษณ์วัฒนธรรมที่หลากหลายเกินไปจากมุมมองของนักวิจัยเองและเป็น การศึกษาเฉพาะแง่มุมของศิลปกรรมเพียงอย่างเดียว ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ที่ผู้วิจัยมี วัตถุประสงค์เพื่อนำความรู้เป็นสำคัญจึงคำนึงถึงวิถีชีวิตของชุมชนร่วมด้วย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เน้นกระบวนการสร้างสารและวัดประสิทธิผลของผลิตสิ่งพิมพ์เพียงอย่างเดียว การวิจัยครั้งต่อไปอาจใช้การศึกษาเปรียบเทียบการสื่อความหมายด้วยสื่อที่แตกต่างกันด้วยเนื้อหาเดียว เพื่อค้นหาสื่อที่มีประสิทธิผลต่อการเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชนเกาะยอมากที่สุด และควรมีการประเมินความน่าสนใจของสื่อสิ่งพิมพ์จากนักท่องเที่ยวด้วย

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2556).สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยว
ภายในประเทศ จังหวัดสงขลา พ.ศ. 2552 – 2554. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2557. จาก
<http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries23.html>.
- เกษม อมันตกุล. (2550). รายงานการวิจัยรูปแบบศิลปกรรมอีสานเพื่อการออกแบบ
สัญลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). สื่อเพื่อชุมชน :การประมวลองค์ความรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- _____. (2544). ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ :เอ็ดดิสันเพรส
โปรดักชั่น.
- กุลทสิย์ ไวยะวณิช. (2554).วัฒนธรรมความเชื่อที่เกื้อหนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลา.
ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาไทยวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- กันยาสุวรรณแสง (2532).จิตวิทยาทั่วไป: General psychology. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ
: บำรุงสาส์น.
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดสงขลาแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.). (2556). แผนพัฒนาจังหวัด
สงขลา พ.ศ.2557-2560. สงขลา : กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัด
สงขลา.
- จุฑามาศ สิทธิขวา.(2542). ความต้องการรับรู้ข่าวสารของผู้บริหาร อาจารย์ข้าราชการจาก
งานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.การศึกษาอิสระปริญญาโทสาขาวิชา
เทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนาธิป แก้วทอง.(2550). การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัด
สงขลา. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชาญชัย ปาณูปกรณ์ .(2548). ศึกษาผ้าทอเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา.วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ชัยวุฒิ พิริยะกุล. (2549). เกาะยอ ภูมิโนควัฒนธรรม และพัฒนาการชุมชน. สงขลา : สถาบัน
ทักษิณคดี.
- ฉัตรยาพร เสมอใจ (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค.กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์. (2553).อัตลักษณ์ชุมชน community Identities อัตลักษณ์และการ
พัฒนาเพื่อเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตำแหน่งแห่งที่ของชุมชน .สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ .
- หนึ่งฤทัย ขอมผลกลาง.(2540).บทบาทของสื่อมวลชนไทยต่อการสร้างและถ่ายทอดวัฒนธรรม
ในเทคโนโลยีสารสนเทศ.งานวิจัยสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศศาสตร์ สำนักวิชาเทคโนโลยี
สังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

- ทินวงศ์ รักอิสสระกุล และธัญญธร อินทร์ท่าฉาง. (2554).การศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นประจำภาคเหนือตอนล่างเพื่อออกแบบเรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์ของที่ระลึก.งานวิจัยสาขาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ทรงคุณ จันทจร และคณะ .(2552).คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและใต้. สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนิช เลิศชาญฤทธ์. (2552). “หลักการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม.” เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 357511 สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธงชัย สันติวงศ์.(2540). พฤติกรรมผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.
- พิศิษฐ์ คุณวิโรจน์. (2556). อัตลักษณ์และกระบวนการต่อสู้เพื่อชีวิตของผู้ติดเชื้อ HIV. ในอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ความเป็นชายขอบ. ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี บรรณาธิการ.กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ไพจิต พันธ์ทอง .(2549). ศึกษาบ้านเรือนเกาะยอของชาวเกาะยอก่อนสร้างสะพานติณสูลานนท์.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ประสิทธิ์ ลิปรีชา. (2551). การค้า พื้นที่และอัตลักษณ์ม้งดอยปู่. ใน อำนาจ พื้นที่และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ : การเมืองวัฒนธรรมของชาติในสังคมไทย.ยศ สันติสมบัติ บรรณาธิการ.กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ประชา สุวิรานนท์ (2554) อัตลักษณ์จากไทยสู่ไทย .กรุงเทพฯ : สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม.
- ประภาวลัย คชศิลา. (2545). ประสิทธิภาพของสื่อในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิไลพร สาคริก (2545). การสื่อความหมายและการรับรู้เอกลักษณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนหัวหิน. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยา . จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพงศ์ พยอมแย้ม. (2537).เทคนิคงานกราฟิก.กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- สายันต์ ไพธัญญจักร์. (2552). เอกสารประกอบการบรรยายในรายวิชา 357515 ระเบียบวิธีวิจัยด้านการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม. สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.(อัดสำเนา).
- โสรัชย์ นันทวัชรวิบูลย์.(2545). Begraphic: เส้นทางสู่กราฟิกดีไซน์เนอร์. กรุงเทพฯ : เอ อาร์ อินฟอร์เมชัน.

- สมาลี นันทศิริพล. (2552). รายงานวิจัยสื่อประชาสัมพันธ์และการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว “ไหว้พระเก้าวัด” ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- อรรวรรณ ปิณฑนโสภา.(2542). การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิวัฒน์ ปันทะธง. (2555). การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).(2556). เพราะ“วัฒนธรรมไทย” คือสินค้าชิ้นเอกของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์.สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2556.จาก http://www.dasta.or.th/th/sustain/detail_sustain.php?ID=237&SystemModuleKey=Create_Statement#
- อุมาพร มณีแนม. (2551).การบันทึกเรื่องเล่าหมู่เกาะพีพี:เพื่อการสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. วิจัยพัฒนาอาจารย์รุ่นใหม่ คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- เอกชีวา แซ่ตัน สุทธิพันธ์ โสทธิสี และจิตรี คงวุธ. (2552). ประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีต่อความรู้และความสนใจแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของนักท่องเที่ยวกรณีศึกษา,วังสวนบ้านแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.เอกสารการประชุมวิชาการวิจัยรำไพพรรณี 20-21 ธันวาคม 2552 เรื่องวิจัยเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนหน้า. จันทบุรี : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.
- Alderson, William T. & Low, Shirley Payne.(1985). **Interpretation of Historic Site.**2nd ed.Nashville: American Association for State and Local History.
- Bartz, A. E. (1999). **Basic statistical concepts** (4th ed.). Englewood Clifts, NJ: Prentice-Hall.
- Best, J. W. (1986).**Research in education**. (5th ed). Englewood Clifts, NJ: Prentice – Hall.
- Light, D. (1995).**Heritage as Information education**. In Herbert, David.(ed). Heritage ,Tourism and Society. London : Mansell Publicshing.
- Schermerhorn, J. R., Hunt, J. G., and Osborn, R. N. (1982). **Managing Organizational Behavior**. New York : John Wiley and Sons Inc.
- Schouten, Frans. (1995). **History as historical reality**.In Herbert, David. (ed.) Heritage,Tourism and Society. London : Mansell Publicshing.pp.21-31.
- Stuart Hall (1994). **Representation: Cultural Representations and Signifying Practices**. London : Sage
- Sarbaugh L. E. (1979). **Intercultural Communication**. N.J. : Rochelle Park.

ภาคผนวก

แนวทางการสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล.....อายุ.....ปี เพศ.....
การศึกษา.....อาชีพ.....

ตอนที่ 2 วัฒนธรรมทางความเชื่อของชุมชนชนเกาะยอ

เลือกจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

☐ 1.สิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ผี /เทพ /สถานที่ /รูปเคารพ/วิญญาณศักดิ์สิทธิ์)	☐ 2.ศาสนา
☐ 3.โชคชะตา เคราะห์ ดวงชะตา ฤกษ์ยาม วัตถุมงคล	☐ 4.เกจิอาจารย์

1.ความเชื่อนั้นมีที่มาจากไหน มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

.....

.....

.....

2.ปัจจุบันยังมีการเชื่อแบบนั้นอยู่หรือไม่ และมีการปฏิบัติเกี่ยวกับความเชื่อนั้นอย่างไร

.....

.....

.....

3.เหตุใดที่ยังคงปฏิบัติตามหรือเคารพอยู่เหมือนเดิม

.....

.....

.....

4.ถ้าไม่ปฏิบัติตามหรือเคารพความเชื่อนั้นแล้วจะเกิดผลอย่างไร

.....

.....

5.แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับความเชื่อนั้นมีความแตกต่างจากอดีตอย่างไรบ้าง เพราะอะไร

.....

.....

.....

6.คิดว่าความเชื่อเหล่านี้เป็นตัวแทนของเกาะยอ ได้หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

7.เหตุใดความเชื่อนี้สมควรได้รับการส่งเสริมหรืออนุรักษ์ต่อไป

.....

.....

.....

8.ข้อคิดเห็นและเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

แบบสอบถาม
การประเมินวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะประชากร

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ให้ครบถ้วน

1. เพศ

1. ☐ ชาย

2. ☐ หญิง

2. อายุ

1. ☐ ต่ำกว่า 20 ปี

2. ☐ อายุ 21-40 ปี

3. ☐ อายุ 41-60 ปี

4. ☐ อายุ 61 ปี

3. พื้นที่อาศัย

1. ☐ หมู่ที่ 1

2. ☐ หมู่ที่ 2

3. ☐ หมู่ที่ 3

4. ☐ หมู่ที่ 4

5. ☐ หมู่ที่ 5

6. ☐ หมู่ที่ 6

7. ☐ หมู่ที่ 7

8. ☐ หมู่ที่ 8

9. ☐ หมู่ที่ 9

4. ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน

1. ☐ น้อยกว่า 5 ปี

2. ☐ 5 ปีขึ้นไปถึง 10 ปี

3. ☐ 11 ปีขึ้นไปถึง 20 ปี

4. ☐ 21 ปีขึ้นไปถึง 40 ปี

5. ☐ 41 ปีขึ้นไปถึง 60 ปี

6. ☐ 61 ปีขึ้นไป

5. อาชีพ

1. ☐ นักเรียน / นักศึกษา

2. ☐ พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง

3. ☐ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

4. ☐ ค้าขาย

5. ☐ เกษตรกรรม

6. ☐ ประมง

7. ☐ อื่นๆ

ตอนที่ 2 วัดนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอที่เหมาะสมในการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว
คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ให้ครบถ้วน

ท่านคิดว่าวัฒนธรรมความเชื่อใดของเกาะยอที่เหมาะสมในนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว	ระดับความเหมาะสม				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยมาก
วัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับแนวคิดทางศาสนา					
1.พิธีไหว้เจ้า ไหว้หลุม					
2. วันสารทเดือนสิบหรือวันชิงเปรต					
3.ประเพณีห่มผ้าเจดีย์เขากูฎและสมเด็จพระเจ้าเกาะยอ					
4.ประเพณีสงกรานต์สมเด็จเจ้าเกาะยอ					
5. วันขึ้นเขาเพหาร					
วัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์					
6. พ่อสมเด็จเจ้าเกาะยอ					
7.ความเชื่อเกี่ยวกับเขาพิหาร หรือเพหาร					
8. บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ (บ่ออ บ่อโรงพระ บ่อศาลา)					
9.รูปปั้นทวดช้าง (วัดเขาบ่อ)					
10. สลูปหลวงพ่от่านในบัว					
11.ป่าช้าเก่าแก่					
12.รูปเคารพแม่ชีสื่อ					
13.ทวดเจ้าเปลว (วัดแหลมพ้อและเมรุหมู่ 7)					
14.ศาลเจ้าวัดไถ่กั					
15.รูปปั้นพระอาจารย์ศรีนิล และพระอาจารย์กุหลาบ					
16.พ่อก่ (วัดโคกเปี้ยว)					
17.พระพุทธรูปหยกขาววัดท้ายยอ					
วัฒนธรรมความเชื่อเรื่องโชคชะตา เคราะห์ ดวงชะตา ฤกษ์ยาม และวัดถุมงคล					
18.เหรียญสมเด็จพระเจ้าเกาะยอ					
19.พระสิวลีวัดเขากูฎ เกาะยอ สงขลา					
20.น้ำมันต์พระนอนวัดแหลมพ้อ					
21.หลิวเพชร					
22.สายมื่อเด็กปัดรังควาน					
23.การสะเดาะเคราะห์ลอยแพ					
24.การไหว้เจ้าที่สวน					
25.การไหว้ภูมิ					

ความเชื่อเกี่ยวกับเกจิอาจารย์					
26.พระอาจารย์คลังแสง ปัญญาจโร					
27.พระครูโกสน อรรถกิจ					
28.หลวงตาแก้ว วัดแหลมพ้อ					
29.คุณตาไพจิตร ปรีศวงศ์					

ตอนที่ 3 ปัจจัยของวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอที่เหมาะสมในการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความและเติมเครื่องหมาย ✓ โดยใช้เกณฑ์พิจารณาแต่ละระดับ

ท่านใช้เกณฑ์อะไรในการให้คะแนนความเหมาะสมของวัฒนธรรมในตอนที่ 2	ระดับเกณฑ์ในการตัดสินใจ				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยมาก
1. อายุหรือความโบราณ					
2.ประวัติหรือเรื่องเล่า					
3.เกิดจากการสร้างของคนในชุมชน					
4.ตัวแทนของชุมชนที่อยากจะบอกนักท่องเที่ยว					
5.กฎเกณฑ์ ระเบียบ หรือข้อตกลงของชุมชน					
6.ความสนใจของนักท่องเที่ยว					
7.การสร้างรายได้ให้คนในชุมชนจากสิ่งนั้น					

ตอนที่ 4 การสื่อความหมายของวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชนเกาะยอ

คำชี้แจงโปรดอ่านข้อความและเติมเครื่องหมาย ✓ โดยใช้เกณฑ์พิจารณาแต่ละระดับ

ท่านคิดว่าการนำเสนอวัฒนธรรมความเชื่อในตอนที่ 2 ควรนำเสนอเรื่องราวอะไรแก่นักท่องเที่ยวบ้าง	ระดับความคิดเห็น				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยมาก
รูปแบบเนื้อหา					
1. ประวัติความเป็นมา					
2. เรื่องเล่าหรือตำนาน					
3. การเดินทางหรือเยี่ยมชม					
4. การซื้อขายหรือการเสียเงินอุดหนุน					
5. ภาพจริง					
6.ภาพกราฟิกหรือภาพวาด					

วัตถุประสงค์ในการนำเสนอ					
1.แค่นักท่องเที่ยวรู้ว่าวัฒนธรรมนี้อยู่ในเกาะยอเท่านั้น					
2.แค่นักท่องเที่ยวซาบซึ้ง เพลิดเพลินกับกิจกรรมหรือวัฒนธรรมดังกล่าวเท่านั้น					
3.ต้องการนักท่องเที่ยวต้องเข้าใจความสำคัญของวัฒนธรรมดังกล่าวที่มีต่อชาวเกาะยอ					

ข้อเสนอแนะ

ขอบคุณที่กรุณาให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม

แบบประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอสำหรับผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิเทศศาสตร์

คำชี้แจง แบบประเมินนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่องการพัฒนาและออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ ในการตอบแบบประเมินนี้ โปรดกรุณาตอบตามความคิดเห็นของท่าน ทั้งนี้เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 1 แบบประเมินสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่าน โดยผู้วิจัยได้กำหนดความคิดเห็นดังนี้

- 5 คะแนน

หมายถึง

คุณภาพดีมาก
- 4 คะแนน

หมายถึง

คุณภาพดี
- 3 คะแนน

หมายถึง

คุณภาพปานกลาง
- 2 คะแนน

หมายถึง

ต้องปรับปรุงแก้ไข
- 1 คะแนน

หมายถึง

ใช้ไม่ได้

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การกำหนดขนาดของเอกสารมีความเหมาะสม					
2. สัดส่วนกับพื้นที่มีความเหมาะสม					
3. สัดส่วนกับโครงสร้างมีความเหมาะสม					
4. สัดส่วนกับการจัดวางตำแหน่งภาพมีความเหมาะสม					
5. การจัดวางตำแหน่งขององค์ประกอบต่างๆ มีการแบ่งน้ำหนักของภาพในอยู่ในสมดุลกัน					
6.การจัดวางตัวอักษรของข้อความหลักและข้อความรองมีความสมดุล					
7.การเน้นว่าส่วนใดเป็นส่วนสำคัญหลักและส่วนใดสำคัญรอง					
8.ภาพประกอบมีทิศทางในการชี้แนะให้ติดตามข้อความไปตามลำดับ					
9.การจัดองค์ประกอบของภาพและข้อความสร้างความเชื่อมโยงของเนื้อหาไปอย่างมีจังหวะที่เหมาะสม					

10.การกำหนดรูปแบบของตัวอักษร ข้อความเป็นรูปแบบเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน					
11.การจัดให้รูปแบบ ขนาดของภาพ ตัวอักษร และโครงสร้างสีประกอบเข้ากันเป็นภาพรวมแล้วมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน มองดูเหมือนอยู่รวมกัน					
12.รูปทรงขององค์ประกอบต่างๆ มีความผสมกลมกลืน สวยงามดูสบายตา					
13.ภาพรวมทั้งหมดสื่อความหมายชัดเจน					
14.เนื้อหามีความถูกต้องชัดเจน					
15.เนื้อหาสามารถสร้างให้ความรู้แก่ผู้อ่าน					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

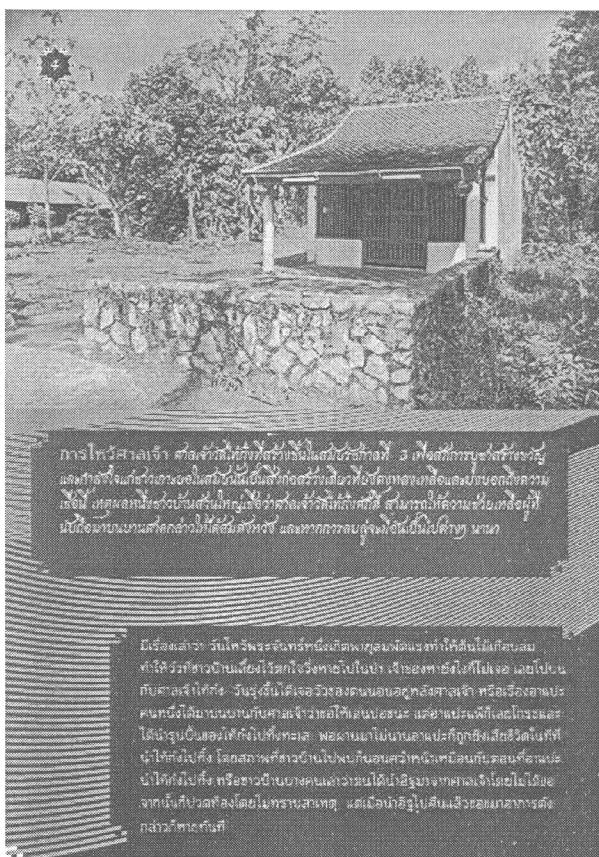
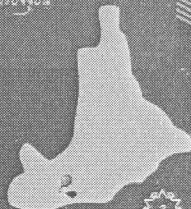
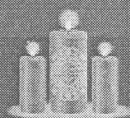
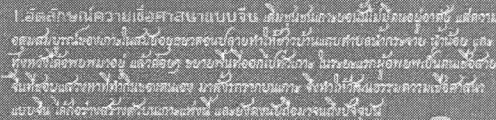
วันที่

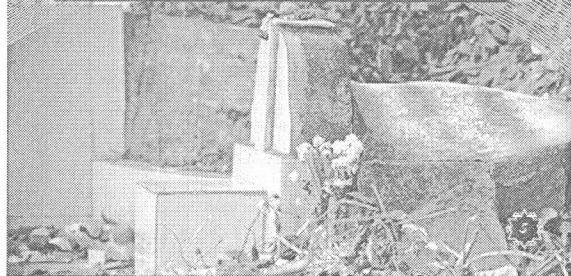
สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ

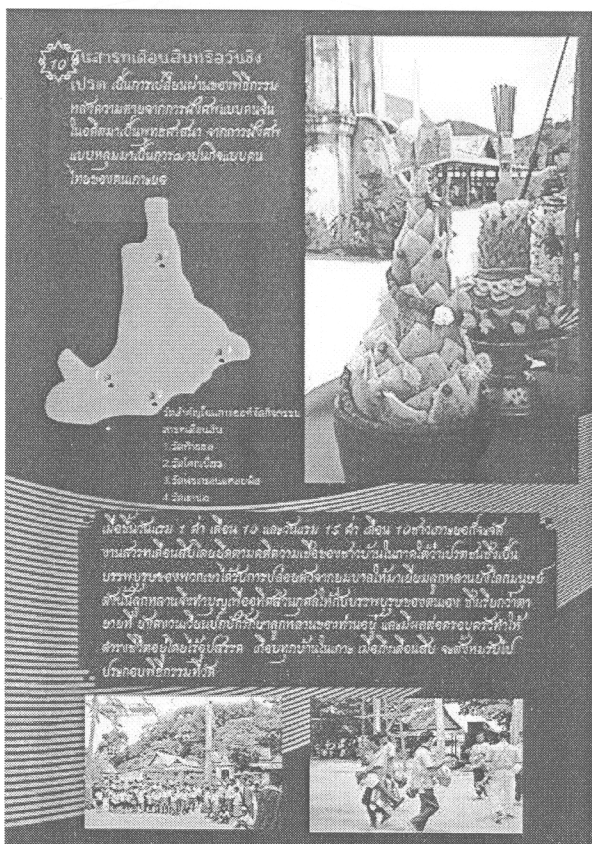
สารบัญ	หน้า
1. อัตลักษณ์วัฒนธรรมความเชื่อที่ผูกพันกับศาสนาแบบไทยและพุทธ	
- การทำบุญ	4
- พิธีกรรมเจ้าพ่อเจ้าแม่	5
- ความศรัทธาของชนดั้งเดิม	6
- ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุและธงเจ้าพ่อเจ้าแม่	9
- สวดมนต์บูชาพระรัตนตรัย	10
- การสวดมนต์พระสงฆ์	11
- ความเชื่อเกี่ยวกับพระรัตนตรัย	12
- พิธีกรรมเกี่ยวกับพระรัตนตรัย	13
- โยคะของชาวเกาะยอ	14
- พิธีกรรมเกี่ยวกับพระรัตนตรัย	15
- ความเชื่อเกี่ยวกับพระรัตนตรัย	16
- ความเชื่อเกี่ยวกับพระรัตนตรัย	19
- ความเชื่อเกี่ยวกับพระรัตนตรัย	19
2. อัตลักษณ์วัฒนธรรมความเชื่อที่ผูกพันกับศาสนาอิสลามและศาสนาฮินดู	
- ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม	21
- ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาฮินดู	22
- การละเล่นและประเพณี	23

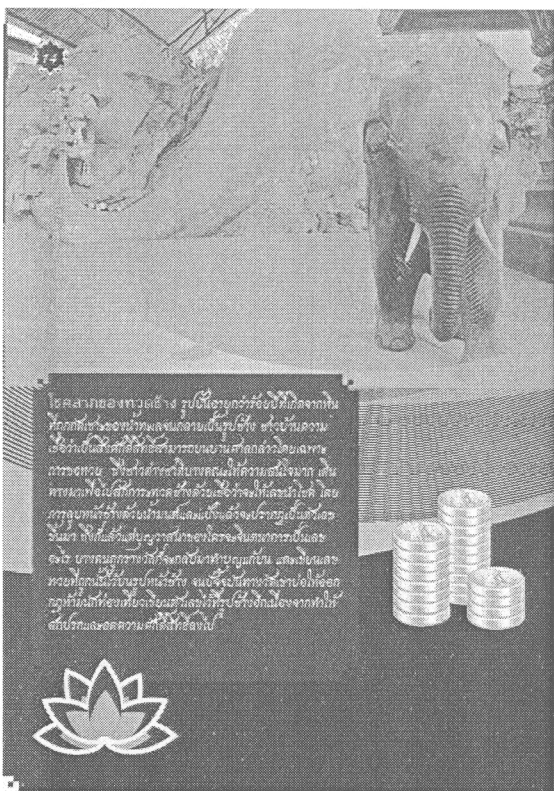
อัตลักษณ์วัฒนธรรมความเชื่อของชาวเกาะยอ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของชาวเกาะยอ การเรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเชื่อของชาวเกาะยอ จะช่วยให้เราเข้าใจและซาบซึ้งในคุณค่าของวัฒนธรรมความเชื่อของชาวเกาะยอมากยิ่งขึ้น

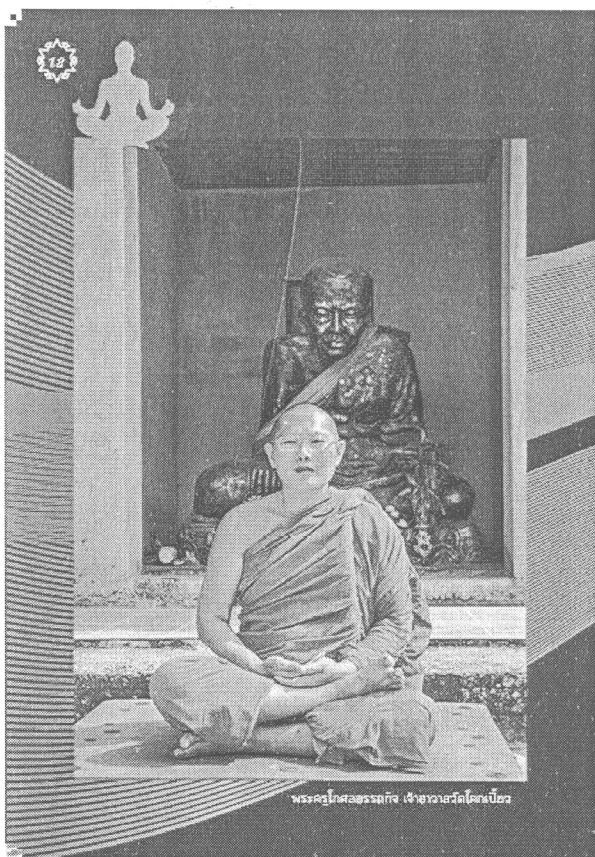
[illegible]

อดีตกลับมีความเชื่อเกี่ยวกับแบบพุทธ เมื่อเวลาผ่านไปเมื่อความเชื่อเริ่มมี
จุดเชื่อมโยงกันคือ ขนบพิธีกรรมทางศาสนาเป็นไปอย่างละมุนละม่อมคือการทำ
บุญตามความเชื่อของศาสนาเพื่อทำบุญตามทางซึ่งกลายเป็นสิ่งที่สำคัญ
ที่สุดจนเป็นที่ยอมรับ จึงมีการเปิดงานเทศกาลขึ้นตามเมืองเพื่อเปิดโอกาส
ความเชื่อของคนไทย โดยพิธีกรรมทางศาสนาเป็นสิ่งที่ถูกยกย่องว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ
มี ข้าราชการและประชาชนได้แสดงความเคารพ นับถือกันและกันและระบอบรัฐ ทา
กันก็ยกย่องเคารพและบูชาเจ้าที่เจ้าทาง โดยตั้งของขึ้นบูชาตามพิธีกรรมตามแบบ
ศาสนาพุทธ

หลังปี 2527 ได้มีการสร้างสะพานเดินสู่ลานบนที่เชื่อมระหว่างเกาะชอง
กับแผ่นดินใหญ่ ทำให้วัฒนธรรมภายนอกเข้าถึงได้สะดวกและเพิ่ม
มากขึ้น ความเชื่อของชุมชนผู้รู้วัฒนธรรมด้านบุคคลและวิถีชีวิต
วัฒนธรรมทางด้านจิตใจยังรักษาไว้ได้

ความศรัทธาในเกจิอาจารย์ชื่อดัง พระสงฆ์ผู้เป็นที่ยกย่องอย่างสูงของใคร่ ทั้งที่ทางโลกและทางธรรม พระสงฆ์องค์ใดที่เคร่งครัดในกฎปฏิบัติธรรมจนได้บรรพกิจที่อภิลักขิตมาจากสถาบันพุทธศาสนาโบราณ จะยากไปที่จะหาเห็นในจำนวนมากที่ในพุทธศาสนานี้ได้กระจายอยู่ โดยเกจิอาจารย์ชื่อดังในภาคเหนือ ได้แก่ พ่อจวนตามัว วัดป่าเลมวักดิ์ พระอาจารย์ดลดี และ ปญญานุภาพ พระครูบาโพธิ์ ธวัชญา

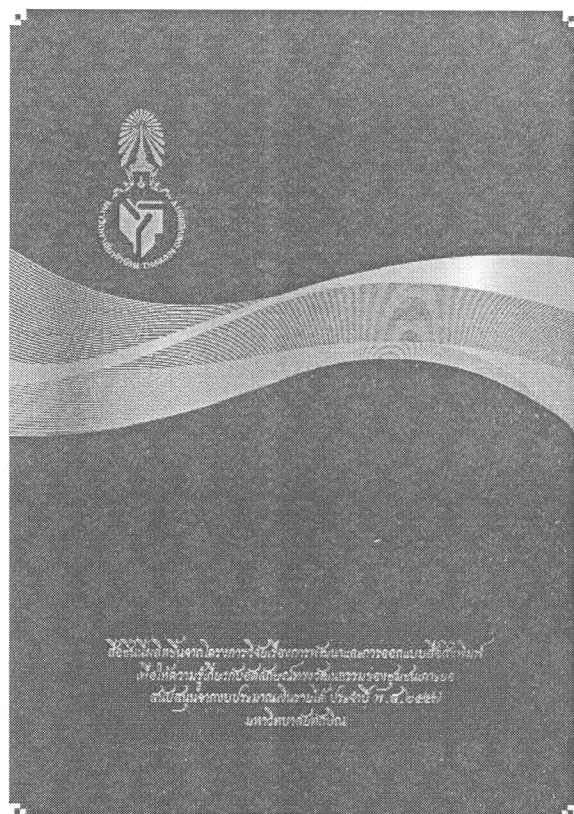
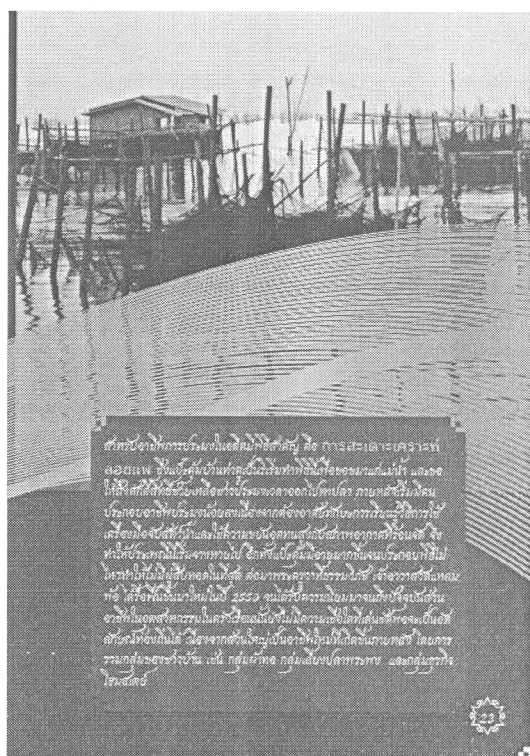
ความเชื่อเกี่ยวกับของขลัง ยึดมาจากกรรมผล การปลุกเสกแบบพุทธศาสนาอันมีความวิจิตรพิสดาร ในภาคเหนือ ซึ่ง พระสงฆ์เถรวาท เป็นผู้ที่นิยมปลุกเสกของขลังที่เรียกว่า กัณฑ์ถึง ปลุกเสกปลุกเสกด้วยการสวดมนต์และ ปิณฑุชา ๒ ซึ่งใช้สำหรับป้องกันภัยจากปีศาจและภูติผีปิศาจที่เข้ามาปลุกเสกให้คนเป็นอยู่ดี และยังเป็นของขลังที่คนทั่วไปที่ศรัทธาจะขอปลุกเสกด้วยจิตศรัทธาจากใจนิทาน ปัจจุบันมีการลักลอบนำของขลังเหล่านี้ไปขายในราคาถูกและขายในราคาถูกในราคาถูกและขายในราคาถูก

19

20

ปลุกเสกพระพุทธรูปที่วัดเจ็ดยอด
ชาวเป็นปลุกเสกพระพุทธรูปที่วัดเจ็ดยอด
พระพุทธรูปที่วัดเจ็ดยอด (วัดเจ็ดยอด)
พระพุทธรูปที่วัดเจ็ดยอด (วัดเจ็ดยอด)

2.สัญลักษณ์ของพระพุทธรูปที่วัดเจ็ดยอดและทำมาหากิน
เป็นความเชื่อที่คนทั่วไปที่ศรัทธาจะขอปลุกเสกด้วยจิตศรัทธาจากใจนิทาน ปัจจุบันมีการลักลอบนำของขลังเหล่านี้ไปขายในราคาถูกและขายในราคาถูก

แบบประเมินการรับรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์

คำชี้แจง แบบประเมินนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นส่วนบุคคลเกี่ยวกับการรับรู้ที่ท่านรับเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางความเชื่อของชุมชนเกาะยอที่นำเสนอในสื่อสิ่งพิมพ์ โปรดตอบแบบประเมินทุกข้อตามความเป็นจริงด้วยตัวท่านเอง

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะประชากร

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ให้ครบถ้วน

1. เพศ
1. ☐ ชาย

2. ☐ หญิง
2. อายุ
1. ☐ ต่ำกว่า 20 ปี

2. ☐ อายุ 21-40 ปี

3. ☐ อายุ 41-60 ปี

4. ☐ อายุ 61 ปี
3. ภูมิลำเนา
1. ☐ ภาคใต้

2. ☐ ภาคเหนือ

3. ☐ ภาคกลาง

4. ☐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. จำนวนครั้งที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะยอ
1. ☐ ครั้งแรก

2. ☐ จำนวน 2-4 ครั้ง

3. ☐ จำนวน 5-7 ครั้ง

4. ☐ มากกว่า 8 ครั้งขึ้นไป

ตอนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับต่ออัตลักษณ์วัฒนธรรมของชุมชนเกาะยอ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 2.1 ก่อนที่ท่านจะอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ท่านรู้จักอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอที่มีอยู่ต่อไปนี้หรือไม่

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ให้ครบถ้วน

วัฒนธรรมความเชื่อใดของเกาะยอ	ระดับความรู้จัก				
	5 รู้ดีมาก	4 รู้จักดี	3 รู้ปาน กลาง	2 รู้บ้าง เล็กน้อย	1 ไม่รู้จัก เลย
1.การไหว้เจ้า					
2. พิธีไหว้เจ้า ไหว้หลุม					
3.ความศรัทธาพ่อสมเด็จเกาะยอ					
4.ประเพณีห่มผ้าเจดีย์เขากุฎิและสมเด็จเจ้าเกาะยอ					
5.ความเชื่อเกี่ยวกับบรรพบุรุษในสารทเดือนสิบหรือชิงเปรต					
6.การขอฝนพระอาจารย์นิล					

7.ความศักดิ์สิทธิ์ของสลุปลหวงพ่อท่านในบัว					
8. อภินิหารน้ำมันต์พระนอนวัดแหลมพ้อ					
9.โชคกลางของทวดช้าง					
10. อิทธิฤทธิ์เขาพิหาร หรือเขาเพหาร					
11.ความขลังของแม่ชีส้อง					
12.ความศรัทธาในเกจิอาจารย์ชื่อดัง					
13.ความเชื่อเกี่ยวกับของขลัง					
14.ความเชื่อเกี่ยวกับบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์					
15.ความเชื่อเรื่องการไหว้เจ้าที่สวน					
16.การสะเดาะเคราะห์หลอยแพ					

ตอนที่ 2.2 หลังจากท่านอ่านสิ่งพิมพ์ ท่านรู้จักอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนเกาะยอที่มีอยู่ต่อไปหรือไม่

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ให้ครบถ้วน

วัฒนธรรมความเชื่อใดของเกาะยอ	ระดับความรู้จัก				
	5 รู้ดีมาก	4 รู้จักดี	3 รู้ปาน กลาง	2 รู้บ้าง เล็กน้อย	1 ไม่รู้จัก เลย
1.การไหว้เจ้า					
2. พิธีไหว้เจ้า ไหว้หลุม					
3.ความศรัทธาพ่อสมเด็จเกาะยอ					
4.ประเพณีห่มผ้าเจดีย์เขาฤๅญและสมเด็จเจ้าเกาะยอ					
5.ความเชื่อเกี่ยวกับบรรพบุรุษในสารทเดือนสิบหรือชิงเปรต					
6.การขอฝนพระอาจารย์นิล					
7.ความศักดิ์สิทธิ์ของสลุปลหวงพ่อท่านในบัว					
8. อภินิหารน้ำมันต์พระนอนวัดแหลมพ้อ					
9.โชคกลางของทวดช้าง					
10. อิทธิฤทธิ์เขาพิหาร หรือเขาเพหาร					
11.ความขลังของแม่ชีส้อง					
12.ความศรัทธาในเกจิอาจารย์ชื่อดัง					
13.ความเชื่อเกี่ยวกับของขลัง					
14.ความเชื่อเกี่ยวกับบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์					
15.ความเชื่อเรื่องการไหว้เจ้าที่สวน					
16.การสะเดาะเคราะห์หลอยแพ					

ตอนที่ 3 การรับรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์เกาะยอ

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความและเติมเครื่องหมาย ✓ โดยใช้เกณฑ์พิจารณาแต่ละระดับ

ความรู้ที่ท่านได้หลังจากอ่านสื่อสิ่งพิมพ์	ระดับความรู้				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยมาก
1. ประวัติความเป็นมา					
2. เรื่องเล่า					
3. ความเพลิดเพลิน					
4. เข้าใจความสำคัญของวัฒนธรรมดังกล่าวที่มีต่อชาวเกาะยอ					
5. มีความสำคัญต่อชาวเกาะยอ					
6. ต้องการเดินทางไปเยี่ยมชมสถานที่จริง					

ข้อเสนอแนะ

ขอบคุณที่กรุณาให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม